II 3349
Кр 9
Г29

Венета Генадиева Стефан Чохаджиев

АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ПАМЕТНИЦИ ОТ КЮСТЕНДИЛСКО

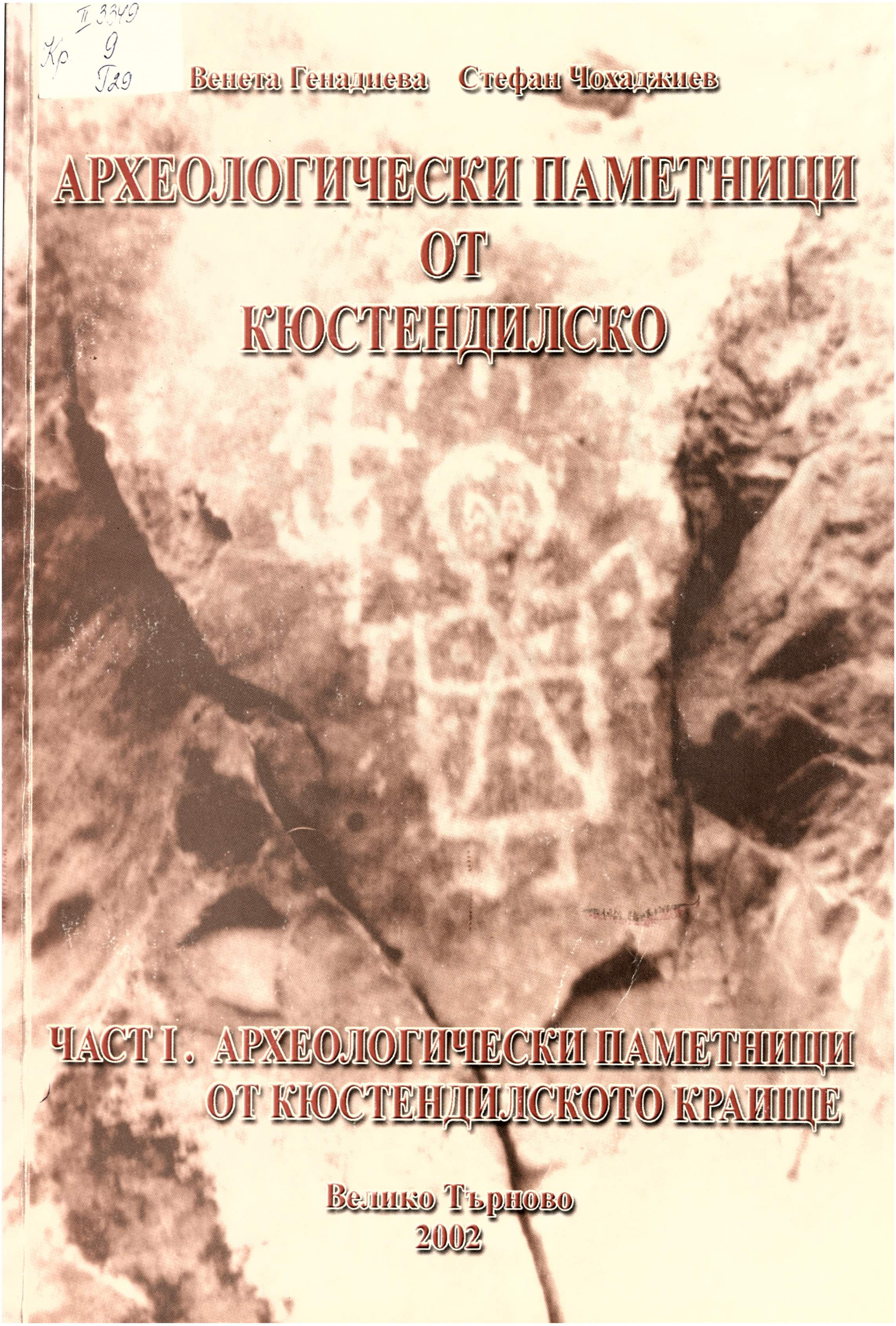

ЧАСТ I. АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ПАМЕТНИЦИ ОТ КЮСТЕНДИЛСКОТО КРАИЩЕ

Велико Търново
2002

ВЕНЕТА ГЕНАДИЕВА
СТЕФАН ЧОХАДЖИЕВ

АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ПАМЕТНИЦИ ОТ КЮСТЕНДИЛСКО

ЧАСТ I. АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ПАМЕТНИЦИ ОТ КЮСТЕНДИЛСКОТО КРАИЩЕ

Faber
Велико Търново
2002

П 3349
Кр. 9
Т29

904/497.22-31/

© Венета Генадиева - автор, 2002
© Стефан Чохаджиев - автор, 2002
© издателство "Фабер", 2002

ISBN 954-775-102-6

315236

Faber
Венета Генадиева
Стефан Чохаджиев
ЧАСТ I. АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ПАМЕТНИЦИ ОТ КЮСТЕНДИЛСКОТО КРАИЩЕ
●
Формат 60/84/8
Печатни коли 5,37
Издателски коли 4
●
Предпечатна подготовка и печат Faber – В. Търново (062) 3 52 56
e-mail: faber@polypress.bg

СЪДЪРЖАНИЕ

АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ПАМЕТНИЦИ ОТ КЮСТЕНДИЛСКО (уводни бележки) 5

ФИЗИКО-ГЕОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА 8

ПРЕГЛЕД НА ПРОУЧВАНИЯТА 10

КАТАЛОГ 15

СЪКРАЩЕНИЯ 45

ЛИТЕРАТУРА 46

АРХИВНА ИНФОРМАЦИЯ 48

ИЛЮСТРАЦИИ 49

ТАБЛИЦИ 79

АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ПАМЕТНИЦИ ОТ КЮСТЕНДИЛСКО

(уводни бележки)

Повече от сто години археологическите паметници в нашата страна са обект на разнообразни изследвания. По различни поводи и с различна цел, през целия този период са откривани и проучвани все нови и нови археологически обекти. Всеки един от тях е изследван и описван според възможностите на изследователя и в зависимост от обществената поръчка на времето. Така натрупаната разнообразна информация бе разпиляна в археологически отчети, краеведски изследвания, проекти, лични архиви, дисертации, научни публикации и др. Въпреки това, на всички бе ясно, че съществуват множество непълноти в тази информация, а за големи райони от страната - такава въобще липсваше. Преодоляването на тези трудности бе възможно само с колективните усилия на специалисти-археолози от територията на цялата страна.

Идеята за систематизиране на всички археологически паметници в цялостна Археологическа карта на Българихя (АКБ) е доста стара, но нейното реално осъществяване бе резултат от усилията на покойния вече колега Мечислав Домарадски. Опознал българските условия за работа и натрупал опит в теренни експедиции, той успя да убеди археологическата колегия в необходимостта от започване работа по създаване на АКБ. Така, по негова инициатива, в края на 80-те и началото на 90-те години бе сформирана “Проблемна група АКБ” - колектив от археолози от АИМ при БАН, работещи в различни направления. В резултат от общите им усилия бе създадена единна система за регистриране и документиране на археологическите паметници от нашата страна. Следващата стъпка в реализацията на АКБ бе разпределянето на цялата територия на страната между археолозите, приемащи идеята, целите и методите на инициативата. В това отношение, основен принос имат археолозите от музеите в страната.

Промените след 10.11.1989 г. и приетия Закон за собствеността и ползването на земеделските земи създадоха благоприятни условия и послужиха като катализатор за реализация на АКБ.

Регистрирането на археологическите паметници от Кюстендилско за АКБ е дело на В. Генадиева и Ст. Чохаджиев, работещи като археолози в Историческия музей – гр. Кюстендил. За период от 10 години бяха обходени землищата на всички селища в района и регистрирани около 800 археологически паметника. Тази огромна информация е архивирана според изискванията на АКБ в АИМ при БАН и ИМ – Кюстендил. Достъпът до нея има няколко нива и затова по-голямата й част остава непозната за специалисти, студенти, краеведи и любители на културно-историческото наследство от този район на нашата страна.

За да въведем тази информация в активно обръщение, решихме да публикуваме резултатите от десетгодишния си труд. С това наше начинание имаме за цел и да отбележим края на столетието с обобщаващо изследване върху археологическото богатство на Кюстендилския край. В него, освен резултатите от нашите теренни обхождания, сме включили и цялата ни достъпна информация от досегашните археологически изследвания, научната литература, краеведските изследвания, музейните фондове, архивите, частни колекции и др. Поради големия обем на изследването, решихме да издадем Каталога на части като поредица от осем книжни тела – по едно за всеки обособен от нас район на Кюстендилско. За основа на това обособяване, разбира се, използваме концепцията на Й. Захариев, като добавяме и наши критерии, понякога продиктувани от чисто практически съображения. Тези райони са следните:

- *КЮСТЕНДИЛСКО КРАИЩЕ*
- *КАМЕНИЦА*
- *КЮСТЕНДИЛСКА КОТЛОВИНА*
- *ОСОГОВИЯ И ПИЯНЕЦ*

- *РАЗМЕТАНИЦА*
- *ГОРНО ПОЛЕ*
- *ДОЛНО ПОЛЕ И РИЛСКО КОРИТО*

Желанието ни е каталозите от поредицата да се "сглобяват" в общо книжно тяло, но при работа в конкретен район да е възможно използването само на отделна книжка.

Всяка една от тях съдържа кратък увод, състоящ се основно от преглед на проучванията и Каталог на археологическите паметници от района. Последната част от поредицата - книжка осма, ще съдържа обобщаваща студия върху всички археологически паметници – от неолита до оброците от най-ново време, показалци – селищни и тематични и пълна библиография за Кюстендилска област.

Каталогът има следната структура: селищата от съответния район са подредени по азбучен ред; в землището на всяко селище археологическите обекти носят поредни номера от 1 до безкрайност; посоката и разстоянието до всеки обект се измерва обикновено от църквата, центъра на селото (кметството) или от друг паметник с трайно местоположение; в края на статията за всеки обект е посочена литература, архивна информация и инвентарните номера на откритите там археологически материали (ако има такива). За землището на всяко селище е приложена карта с обозначение на археологическите обекти, местности, реки, най-близки махали, точки с надморска височина и др.

За улеснение при работа на терена, в края на каталога е поместена таблица, съдържаща основната информация за местоположението на всеки археологически обект: пореден номер; вид на обекта; разстояние в метри и посока в градуси от избрания център; номер на картния лист за М= 1: 5000; координати от север и запад в сантиметри на картния лист.

Въпреки че сме обходили всички землища в Кюстендилско – съответно и публикуваните тук археологически обекти, сме убедени, че те далеч не са всички. Надеждата ни е в бъдещото продължение на труда ни от следващото поколение археолози, което ще коригира и допълни нашите изследвания.

ЧАСТ I.

АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ПАМЕТНИЦИ ОТ КЮСТЕНДИЛСКОТО КРАИЩЕ

ФИЗИКО-ГЕОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

Краище е историко-географска област с планински характер, разположена в България, Република Сърбия, а съвсем малка част попада на територията на Република Македония. Областта представлява сложна мозайка от планини и котловини с разнообразни посоки на простиране. Преобладаващата посока е северозапад-югоизточна. Краище се огражда от котловината Знеполе, Радомирската котловина, долината на р. Струма, Кюстендилската, Каменишката котловина, а от запад от долината на р. Южна Морава. На българска територия включва планините Кървав камък, Еловишка, Ерулска, Милевска, Пенкьовска, Рудините, Черна гора, Кобилска, Земенска, Чудинска и Лисец. Най-високите планини в Сърбия, които са част от Краището, са Варденик(1873 м), Доганица(1922 м) и Дукат(1871 м). В българската част на Краище най-високи са Чудинска планина (вр.Арамлия – 1496 м), Милевска (вр.Милевец – 1733 м) и Кървав камък (вр.Било – 1737 м). В Краището се включват и Босилеградската и Дивлянската котловини.[1]

Обект на изследването е тази част от областта Краище, известна като Кюстендилско Краище, която е разположена на територията на Република България и има следните граници: от север – административната граница между Кюстендилска и Пернишка области; от запад – държавната граница с Република Сърбия; от юг – долината на р.Драговищица (от граничния пункт Олтоманци до навлизането й в Кюстендилската котловина) и южните склонове на Земенска планина; от изток —долината на р.Струма.

Терминът "Кюстендилско Крайще" е въведен в обръщение от Йордан Захариев.[2] С него той обозначава частта от обширната историко-географска област Краище, която се простира на северозапад от Кюстендил и се заключава между Радомирска околия от изток, Трънска от север, сръбско-българската граница (до 1919 г.) от запад и Кюстендилска околия (в границите й до 1901 г.) от юг. За граници на Кюстендилско Крайще Йордан Захариев приема административната граница на Крайшката нахия (до 1878 г., а след Освобождението – Босилеградска околия), с включените в нея 62 села. "Тия граници и цялото местно население знае като крайшки – на Кюстендилско Крайще".[3]

След Ньойския договор по-голямата част от Кюстендилско Краище е присъединена към Сърбия. На българска територия остават 25 села. Към тях ние прибавяме и землището на село Полска Скакавица, което административно не е било включено в границите на Босилеградска околия, а и по етнографски белези (облекло и език) е по-близо до селата в Котловината. Неговото местоположение (разположено по южните склонове на Земенска планина) ни дава основание да го включим в областта Кюстендилско Краище.

Както казахме по-горе, областта Краище е с планински характер. Климатът е умереноконтинентален, планински, със сурови зими и прохладни лета. Преобладаващите посоки на ветровете са западните и северозападните, следвани от източните и североизточните.[4] През зимата има силни студове, особено когато духа северния вятър. Обикновено тя е снежна и трае от ноември до началото на април – цели пет месеца. Пролетта е много хладна, къса и често променлива; лятото е съвсем късо и хладно. Есента също е къса – обикновено е дъждовна и мъглива. За климата в областта самите краишчани казват: "... три зими и едно лето, и оно, леле лето!!!".[5] Това важи особено за по-високите села, тези разположени над 1000 м н.в., а такива са половината от краишките села. Средната надморска височина на селата от Кюстендилско Краище (тези на българска територия) е 962 м. Най-ниско разположеното село е Полска Скакавица (в частта си край р.Струма) – 580 м н.в., а най-високо – с. Царица(от 1955 г. присъединено към Побит камък) – 1450 м н.в.

Суровостта на климата в Кюстендилско Краище се дължи на особения релеф. Краище е закрито за южните топли ветрове от Осогово и от вододелните била на Доганичка и Дукатска планини. Височината на планинските гребени от северозапад, север и североизток е по-малка от тази на планините в областта, тъй че североизточният вятър – "козодеро" – духа свободно и много често сковава с лед реките за по няколко месеца.[6]

Въпреки голямата си средна надморска височина, Краище се отличава с най-малка водност в сравнение с други райони на страната.[7] Средните годишни валежи са от порядъка на 750-800 мм. Най-много валеж пада през лятото, а най-малко – зиме. Летният дъжд пада в малко на брой дни. Поради особения състав на почвата (излужени канелени почви) и поради изсичането на горите (за ниви или за нуждите на рударството), тези дъждове често пъти нанасят повече вреда, отколкото полза, защото са поройни.[8]

Реките в Краище имат дъждовно-снежен режим. Най-изобилни водите са през пролетта и началото на лятото. Двете главни реки, които отводняват Кюстендилско Краище, са Драговищица и Треклинска река, едни от големите притоци на р.Струма.

Територията на Краище е силно обезлесена. Растителната покривка е представена от широколистни видове главно от рода дъб (цер, благун, горун), бук, габер, бреза, ясика, явор, клен, липа, бряст, ясен, акация, трепетлика и др. В района на с.Горно Кобиле има кестенови насаждения. През последните години се увеличават площите, засаждани с черен бор. Голяма част от терена е гола – покрита с тревни формации, част от площите се използуват за селскостопански цели.[9]

Въпреки тежкия планински релеф, голямата надморска височина, трудната достъпност, суровия климат и неплодородни почви, Краище е било заселено в значителна степен. Най-древните регистрирани селища са от времето на късния халколит (при селата Долно Кобиле и Брест). През античната и средновековната епохи минералните богатства на Краище (златоносни речни тераси, залежи от олово, цинк, мед, сребро и желязо) привличат значителен брой заселници, които създават малки селища в близост с рударските разработки. Особеностите на релефа в областта (дълбоки клисури с голи и стръмни склонове и нито една по-голяма равнина) не предполагат образуването на големи селища. Нито едно от съвременните села в Краище няма купен характер, а са пръснати на махали, често отдалечени на по няколко километра една от друга.

Освен с рударство, населението на Краище се е занимавало и с животновъдство. Липсата на условия за земеделие – малки нивички с плитки и неплодородни почви, често отнасяни от пороища, и неблагоприятен климат – способства за активни миграционни процеси в областта. Само за последните 50 години населението на Краище е намаляло 5 пъти. Особено активни са тези процеси в селата край държавната граница. Т.напр. населението на село Побит камък е намаляло 37 пъти, на село Горно Уйно – 12 пъти и т.н.[10]

ПРЕГЛЕД НА ПРОУЧВАНИЯТА

Планинската област Краище е останала извън полезрението на античните географи и на средновековните пътешественици. Въпреки че името й е било познато в цяла Европа като един от големите центрове на златодобив в античността, а през XVI-XVII в. – на железодобивната индустрия, почти до края на XIX в. тя представлява една terra incognita за обществеността. На Кипертовата карта на Балканския полуостров от 1870 г. цялото пространство между Кюстендил, Радомир, Трън и Враня е изпълнено с бяло петно. Едва при Временното руско управление през 1878/1879 г. руските военни топографи предприемат обиколка на областта и на отпечатаната през 1884 г. руска генералщабна карта са отбелязани с подробности реките, планините и селищата й.

Първите по-обстойни сведения за Кюстендилско Краище получаваме от проф. Константин Иречек от неговите “Пътувания по България”, отпечатани първо на чешки език през 1888 г., а през 1899 г. и на български език.[11] Иречек посещава района два пъти. През август 1880 г. той и Михаил Сарафов идват в Кюстендилско със задача изучаване на поземления въпрос. Изготвеният от тях “Рапорт на Комисията, изпратена в Кюстендилски окръг да изучи положението на безземлените селяни”[12] е важен извор за изясняването на този проблем. Това е първото служебно пътуване на Иречек след постъпването му на българска служба и то го отвежда най-напред в Краище – двамата стигат до с. Извор. За това свое посещенвие в района Иречек по-късно споделя: “С особено чувство влязох тогава в широките краища, които липсваха в най-добрите карти”.[13]

През септември 1883 г. Иречек предприема ново пътуване в Кюстендилско Крайще – този път с геолога Георги Златарски и дава ценни сведения за физико-географската характеристика на района, за бита и поминъка на населението, за облика на селищата, които посещават и за отделни паметници, предимно църкви.[14]

До края на XIX в. се появяват още няколко публикации, в които откриваме сведения за Краище: фолклорните сборници на свещеник Петър Цв. Любенов[15] и изследванията на Лазар Ванков[16] за геологията на района и на Беньо Цонев[17] – за езика.

В отпечатаната през 1906 г. монография “Северна Македония” акад. Йордан Иванов[18] ни запознава с политическата и стопанска история на областта, както и с някои паметници – църкви и крепости.

Първото цялостно проучване на Кюстендилско Краище извършва чл.-кор. Йордан Захариев.[19] За периода 1906-1911 г. по време на летните ученически ваканции той успява да обиколи цялата област и то неведнаж. В тази си дейност Й.Захариев е подпомаган активно от местните учители и цялото население. Монографията “Кюстендилско Крайще” е първото поселищно проучване в страната. Разделена е на две части: Общ отдел – с географски и исторически сведения за областта и изследване на населението (статистика, етнографски бележки, селища, поминък), и Специален отдел, където се дава описание на всяко село по отделно. Наред с данните за местоположението и границите на селището, с кратката историческа справка за възникването и развитието му, тук подробно са описани и всички старини, открити в неговото землище. Макар и невинаги правилно определени като вид и датировка, сведенията за тези паметници са ценен извор за тяхното по-задълбочено изследване.

Най-пълно в Краище е изследвано рударството. Тук по различно време работят едни от най-изтъкнатите за времето си учени-геолози – Георги Златарски, Лазар Ванков, Симеон Максимов. В своите изследвания[20], наред с регистрирането на полезни изкопаеми, което е основната им цел, те отбелязват и повсеместните следи от рударска дейност, извършвана тук през античността и средните векове. Като учител в с. Мусул през 1907-1908 г. Симеон Максимов открива античните галерии за добив на злато при с. Горно Уйно и между селата Побит камък и Чешлянци[21]. Значително място на областта отделят в изследванията си, посветени на историята на рударството и металодобива, и геолозите М. Константинов[22] и Георги К. Георгиев[23] и минните инженери Богомил Радославов[24] и Георги З. Коняров[25].

Проучванията на археологическите паметници в Краище започват през 1954 г., когато е предприета кампания за регистриране на архитектурно-строителни паметници от Античността и Средновековието. До този момент в специализираната литература са публикувани няколко случайни находки[26] – предимно монети. В резултат на изследванията на Иван Велков през 1954-1955 г. са декларирани 27 паметника[27]. През 1964-1965 г. арх. Стефан Бояджиев извършва допълнително проучване на регистрираните от Иван Велков паметници и допълва списъка с още 22 обекта[28]. През периода 1961-1968 г. регистрация на археологически паметници извършва Людмила Слокоска, а през 1970-1974 г. – Цветана Дремсизова-Нелчинова[29]. Те обобщават събраните до този момент по литература или от местни жители сведения и чрез проучване на място допълват и прецизират информацията за отделните обекти.

През 1972 г. под ръководството на Дора Димитрова започва проучване на средновековната крепост “Калето” при с. Полска Скакавица. Разкопките продължават и през 1975 г.[30] Крепостта при с. Полска Скакавица[31] е единственият обект в Краище, проучен изцяло чрез редовни археологически разкопки.

През втората половина на 70-те години Институтът по тракология при БАН организира експедиция за системно обхождане на територията на Кюстендилски окръг, разделена на 6 микрорайона. Основната задача на проучването е да се извърши регистриране и въвеждане в научно обращение на археологическите паметници в землищата на отделните села, като главно внимание бъде отделено на паметниците от бронзовата епоха до VI в., а паметниците от останалите периоди се регистрират с информативна цел. Изследователският екип се ръководи от Румяна Георгиева и Тошо Спиридонов от Института по тракология и Павлина Алякова от ОИМ Кюстендил. През 1976-1977 г. се извършва обхождане на 1-ви микрорайон, който обхваща територията между р. Драговищица, р. Струма, държавната граница със СФРЮ и окръжната граница между Кюстендилски и Пернишки окръзи.[32] В този микрорайон попада изцяло и областта Кюстендилско Краище. Регистрирани са 8 нови обекта, като на един от тях – селище от желязната епоха при с. Брест, е извършено сондажно проучване.[33]

През 1980 г. експедиция в Краище организира и Историческия факултет на СУ ”Св. Климент Охридски” с научни ръководители доц. Маргарита Тачева и ас. Димитър Попов.[34] Обходени са землищата на 16 села.

ОИМ Кюстендил организира през 1982 г. комплексна научна експедиция на част от територията на Треклянска селищна система.[35] В състава на експедицията се включват археолози, етнографи и изследвачи на новата и най-новата история. Обходени са селата Косово, Киселица, Долно и Горно Кобиле, Средорек и Драгойчинци.

От 1992 г. във връзка със създаването на Автоматизирана информационна система “Археологическа карта на България” (АИС”АКБ”) в цялата страна се провеждат повсеместни теренни обхождания с цел изработване на регистрационни картони на известните и регистриране на нови археологически обекти. В Кюстендилска област, в това число и в Краище, тази дейност се осъществява от Венета Генадиева и Стефан Чохаджиев. Обхожданията в Краище се провеждат, с прекъсвания, през периода 1994-1999 г. Главният резултат от проучванията е локализирането на вече известните археологически паметници и нанасянето им върху топографски карти с М = 1:5000 и 1:25000. Регистрирани са и нови обекти.

През последните десетилетия се активизира дейността и на краеведите, в по-голямата си част любители-историци, изследващи историята на родните си места. Появиха се съчиненията на Станко Моралийски[36] за селата Горно и Долно Уйно; на Боян Андонов[37] – за същите села; на Любен Зарков[38] и Стойо Асенов[39] – за Трекляно и на Крум Маринков[40] – за Полска Скакавица. Освен вече известните факти за историята на края, тези изследвания ни предлагат много местни сведения, някои от тях с легендарен характер, за историята, фолклора, бита на населението, за борбите за национална независимост, за историята на отделни родове.

БЕЛЕЖКИ

[1] **Николов, В.** и **М. Йорданова**. Планините в България. С., 1997, с.97.

[2] **Захариев, Й**. Кюстендилско Крайще. С., 1918, с. 3.

[3] Пак там, с. Х.

[4] **Николов, В.** и **М.Йорданова**. Цит. съч., с. 97.

[5] **Захариев, Й.** Цит. съч., с. 48.

[6] Пак там, с. 48-49.

[7] **Николов, В.** и **М.Йорданова.** Цит. съч., с. 98.

[8] **Захариев, Й.** Цит. съч., с. 50-51.

[9] Пак там, с. 54-59; **Николов, В.** и **М.Йорданова**. Цит. съч., с. 104-108.

[10] Енциклопедичен речник Кюстендил. С., 1988, с. 513, 141.

[11] **Jireček, Constantin.** Česty po Bulharsku. Popisuje. V Praze, 1888, XII + 710 p.; Пътувания по България. Пловдив, 1899, XIII, 943 с. (II. Изд. С., 1974, 1039 с.)

[12] ДВ бр. 72 / 17 декември 1880 г.

[13] **Иречек, К.** Пътувания по България. С., 1974, с. 642.

[14] Пак там, 641-662.

[15] **Любенов, Петър Цв.** Баба Ега. В.Търново, 1887, 87 с.; Самовили и самодиви. С., 1891, 140 с.; Сборник с разни народни умотворения и турски злодейства из Кюстендилско. Кюстендил, 1902, 52 с.

[16] **Ванков, Л.** Геологически изучавания на пограничната местност на запад от Трън – Кюстендил. – СбНУ XVI-XVII, III.Дял Природонаучен, 1900, 3-43.

[17] **Цонев, Б.** Увод в историята на българския език. А. Преглед върху българските говори. – СбНУ XVIII. I.Научен отдел, 1901, 404-410.

[18] **Иванов, Й.** Северна Македония. Исторически издирвания. С., 1906, 216-220, 249-251, 279, 317-320.

[19] **Захариев, Й.** Кюстендилско Крайще. – МСб XXXII, 1918, 653 с.

[20] **Златарски, Г.** Материали по геология и минералогия на България. – Пер. сп., кн. XVIII, 333-359; Ванков, Л. Цит. съч.

[21] Инв. № ИМКнНИ – НСФ 80.

[22] **Константинов, М.** Старото златодобиване в Краището. – Минно дело, 4, 1949, 3-4, 53-71.

[23] **Георгиев, Г.К.** Старата железодобивна индустрия в България. С., 1978, 206 с.; Същият. Полезните изкопаеми от времето на траките. С., 1987, 134 с.

[24] **Радославов, Б.** Минното дело в българските земи преди и след римско време. – В : Минното дело и развитието на човешката култура. С., 1948, 21-29.

[25] **Коняров, Г.З.** Принос към историята на рударството и металургията в България. С., 1953, 172 с.

[26] **Мушмов, Н.** Колективни находки на монети през 1925-26 год. – ИБАИ IV, 1926/27, с. 323; **Йорданов, В.** Как са възникнали нашите музеи. – ГНМ V, 1933, с. 354; **Велков, Ив.** и **Хр.Данов**. Новооткрити старини. – ИБАИ XII, 1938, с.499; **Герасимов, Т.** Колективни находки на монети през 1939 г. – ИБАИ XIII, 1939, с. 344; Същият. Колективни находки на монети през 1940. – ИБАИ XIV, 1940/42, с. 282.

[27] ИМКнНА –249, л. 20-27.

[28] Пак там, л. 3-19

[29] **Дремсизова-Нелчинова, Цв.** Научно-мотивирано предложение за обявяване на археологическите паметници в Кюстендилски окръг за паметници на културата. С, 1971, 45 с. (Архив на НИПК); **Дремсизова-Нелчинова, Цв.** и **Л.Слокоска.** Археологически паметници от Кюстендилски окръг. С., 1978, 87 с.

[30] **Димитрова, Д.** Разкопки в м. Калето при с.Ръждавица, Кюстендилски окръг. – АОР през 1975 г. Смолян, 1976, с. 78; Същата. Средновековната крепост край с. Ръждавица. – МПК, 1981, 1, 20-25.

[31] В специализираната литература обектът е познат като “крепостта при с.Ръждавица”, тъй като по време на проучването му с. Полска Скакавица е включено в обединено кметство Ръждавица.

[32] **Георгиева, Р., П.Алякова** и **Т. Спиридонов.** Проучвания по долината на Драговищица. – ExTh, 2, 1982, 7-51.

[33] Пак там, с. 11-12, обр. 1-10; Същите. Проучвания в долината на р. Драговищица. – АОР през 1977. С., 1978, 53-54.

[34] **Гаврилов, Б.** Студентска научна експедиция “Кюстендил 80”. – ExTh, 2, 1982, 52-63.

[35] **Чохаджиев, Ст.** Експедиция “Краище – 82”. – в. Звезда (Кюстендил), бр. 145, 11 дек. 1982.

[36] **Моралийски, Ст.** Село Горно Уйно, Кюстендилско. Кюстендил, 1981. 315 с. Ръкопис. Архив на ИМ Кюстендил (инв. № ИМКнНА-5); **Моралийски, Ст.** Село Долно Уйно, Кюстендилско. От далечно минало до наши дни. Кюстендил, 1976. 226 с. Ръкопис. Архив на ИМ Кюстендил (инв. № ИМКнНА-11).

[37] **Андонов, Б.** Горно и Долно Уйно. С., 1987. 307 с.

[38] **Зарков, Л.** Трекляно. 1984. 111 с. Ръкопис. Архив на ИМ Кюстендил (инв. № ИМКнНА-127).

[39] **Асенов, Ст.** Треклянско крайще. 1987. 308 с. Ръкопис. Архив на ИМ Кюстендил (инв. № ИМКнНА-12).

[40] **Маринков, Кр.** Село Полска Скакавица. (Историческа справка). Кюстендил, 1986. 128 с. Ръкопис (ОДА Кюстендил, ф. 271, оп. 1, арх. ед. 131).

КАТАЛОГ

с. БРЕСТ

Село Брест е старо средновековно селище, регистрирано в турски данъчни документи от 1570-1572 г. под името Мали Брест като зиамет към нахия Горно Краище на Кюстендилския санджак с 28 домакинства и 19 ергени. В списъка на джелепкешаните от 1576-1577 г. се среща селище с име Големе брест към каза Ълъджа с петима данъкоплатци.

Селото е разположено в Земенската планина, на вододелното било между реките Драговищица и Треклянска, в началото на Брестов дол.

Село Брест е разпръснат тип селище. Състои се от 4 отделни махали, една от които с име Мали Брест.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.422-424; *Стойков Р.*, **1960**, с.442; *Соколоски М.*, **1983**, с. 659; *Енциклопедичен ...*, **1988**, с. 73.

1. **Праисторическо и тракийско селище.** (№ АИС АКБ 1800409) Намира се на 1,25 км югозападно (220°) от училището (обр. 1:8), в местността "Селище". Разположено е на двата бряга на Брестов дол. Надморската му височина е 860 – 880 м. Съвременното състояние на терена не позволява определянето площта на обекта. При селскостопански дейности са откривани цели и фрагментирани керамични съдове (обр.2 – 3) от късния халколит (IV хил.пр.Хр.) и желязната епоха (VII-IV в.пр.Хр.). Късноxалколитното и тракийското селище са с хоризонтална стратиграфия. През 1977 г. са проведени сондажни проучвания. Дебелината на културния пласт е 0,50 м. Откритата при сондажните проучвания керамика е от времето на желязната епоха (VII-IV в. пр.Хр.). Материалите се съхраняват във фонда на ИМ – Кюстендил.

Лит.: *Георгиева Р., Т. Спиридонов, П. Алякова*, **1978**, с. 53, **1982**, с.11, с.16, обр.1-10.

2. **Късноантично селище.** (№ АИС АКБ 1800406) Намира се на 0,25 км западно (274°) от училището (обр. 1:5), в Беловска махала. Разположено е върху склон, на територията на махалата и източно от нея. Надморската му височина е 920 – 975 м. Съвременното състояние на терена не позволява определянето площта на обекта. При селскостопански и строителни дейности са разкривани зидове с хоросан, тухли и тръби от водопровод, идващ от извора "Додан". На около 100 м южно от кооперативните обори при продължителни суши на терена се е очертавала квадратна постройка с дължина на страната 16 м, към четирите ъгли на която са добавени по-малки квадратни помещения с дължина на страната 4 м. Сега по терена се открива силно фрагментирана и обезличена битова и строителна керамика.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с. 423.

Арх. инф.: ИМКнНА, арх. ед. 03-3/254, л. 3.

3. **Късноантична гробница.** (№ АИС АКБ 1800407) Намира се на 0,025 км северно (0°) от училището (обр. 1:6). Разположена е върху склон и има надморска височина 915 – 930 м. Гробницата е открита през м. август 1912 г. Състои се от едно помещение с размери: дълж. 4,5 м, шир. 3 м и височина 2,80 м, с посока запад - изток на дългата страна. Стените й са били гладко измазани с хоросан, а сводестият таван (от вертикално скрепени римски тухли) – неизмазан. Непосредствено до южната стена е бил разположен гроб с размери: 2,1x0,8x1 м, в който е намерен скелет на едър човек. Няма данни за погребалния инвентар. Сега гробницата е почти изцяло разрушена, а теренът е затревен. Цели тухли с размери 0,32x0,32 м (вероятно от разрушената гробница) са използвани за настилка в съседната на училището сграда. Някои от тухлите са имали знак – буква "алфа".

Лит.:. *Георгиева Р., П. Алякова,Т. Спиридонов*, **1982**, с. 16.

Арх. инф.: ИМКнНА, арх. ед. 03-3/254, л. 2-3.

4. **Могила.** (№ АИС АКБ 1800402) Намира се на 1,1 км северозападно (285°) от училището (обр.1:1), в местността "Равнището" (при Беловска махала). Разположена е върху било на рид с надморска височина 1020 – 1040 м. Могилата има диаметър около 10 м и височина 1,50 м. Не е проучвана.

5. **Могила.** (№ АИС АКБ 1800403) Намира се на 1,16 км западно (280°) от училището (обр.1:2, обр.4), в местността "Равнището" (при Беловска махала). Разположена е върху било на рид с надморска височина 1020 – 1040 м. Могилата е с диаметър 10 м и височина 1,50 – 2 м. Не е проучвана.

6. **Могила.** (№ АИС АКБ 1800404) Намира се на 0,99 км северозападно (283°) от училището (обр.1:3), в местността "Равнището" (при Беловска махала). Разположена е върху било на рид с надморска височина 1020 – 1040 м. Могилата е с диаметър около 10 м и височина около 1,50 м. Не е проучвана.

7. **Могила.** (№ АИС АКБ 1800405) Намира се на 0,89 км западно (278°) от училището (обр.1:4), в местността "Равнището" (при Беловска махала). Разположена е върху било на рид с надморска височина 1020 – 1040 м. Могилата е с диаметър около 6 – 7 м и височина - около 1,50 м (полуразрушена). Не е проучвана.

8. **Късноантично селище и некропол.** (№ АИС АКБ 1800410) Намира се на 1,475 км югозападно (200°) от училището (обр.1:9), в местността "Сироваскарски гробища". Разположено е върху горна част на склон с южно изложение и надморска височина 900 - 950 м. По терена, който не се обработва, се открива силно фрагментирана битова и строителна керамика. При оран са откривани човешки черепи и кости. Няма данни за гробни съоръжения и погребален инвентар.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918,** с. 423.

9. **Могила.** (№ АИС АКБ 1800413) Намира се на 1,3 км югоизточно (165°) от училището (обр.1:12), в местността "Брешанска рудина". Разположена е върху било на рид с надморска височина 985 – 990 м. Могилата е с диаметър 9 – 10 м и височина около 1,50 м. Голямо количество дребни камъни в насипа. Не е проучвана.

Лит.: *Георгиева Р., П. Алякова, Т. Спиридонов*, **1982,** с. 15.

10. **Могила.** (№ АИС АКБ 1800414) Намира се на 1,265 км югоизточно (165°) от училището (обр.1:13), в местността "Брешанска рудина". Разположена е върху било на рид с надморска височина 980 – 985 м. Могилата е с диаметър 9 – 10 м и височина около 1,5 м. Иманярски изкоп от върха до основата. Голямо количество дребни камъни в насипа.

Лит.: *Георгиева Р., П. Алякова, Т. Спиридонов*, **1982**, с. 15.

11. **Могила.** (№ АИС АКБ 1800415) Намира се на 1,225 км югоизточно (165°) от училището (обр.1:14), в местността "Брешанска рудина". Разположена е върху било на рид с надморска височина 980 - 985 м. Могилата е с диаметър 10 м и запазена височина около 1 м. Малък изкоп на върха с дълбочина 0,40 м. Не е проучвана.

Лит.: *Георгиева Р., П. Алякова, Т. Спиридонов*, **1982**, с.15.

12. **Селище.** (№ АИС АКБ 1800411) Намира се на 0,65 км южно (190°) от училището (обр.1:10), при махала Махалци. Разположено е в седловина с надморска височина 950 – 970 м. Върху терена, малка част от който се обработва, се открива силно фрагментирана и обезличена битова и строителна керамика, което не позволява датиране на обекта.

13. **Църква, некропол и оброк**. (№ АИС АКБ 1800408) Намират се на 1,15 км югозападно (227°) от училището (обр.1:7), в местността "Църквище". Разположени са на левия бряг на безименен дол с надморска височина 885 – 890 м. Върху заравненост на склона има следи от стара църква. По терена са разхвърляни камъни от разрушените зидове. Среща се и бигор. Теренът е силно обрасъл с храсти и не може да се заснеме планировката на църквата. Около нея е имало некропол, част от гробовете на който са разрушени от новото трасе на пътя към каптажа. Няма следи от гробни съоръжения. Мястото е оброчище - Св.Троица, Св. Харалампий.

Лит.: *Захариев Й.*,**1918**, с. 423; *Георгиева Р. П. Алякова, Т.. Спиридонов*, **1982**, с.16.

14. **Оброк.** (№ АИС АКБ 1800412) Намира се на 1,05 км югозападно (215°) от училището (обр.1:11, обр.5), в местността "Света вода". Разположен е върху склон с надморска височина 945 м. Върху извора е построена чешма. До нея има вековен изсъхнал бряст с дарове.

с. БЪЗОВИЦА

Село Бъзовица е старо средновековно селище, регистрирано в турски документи от средата на XV в. под името Бозовик, като тимар към нахия Знепол с 30 домакинства и 3 вдовици. В списъка на джелепкешаните от 1576-77 г. е записано Бозовиче към каза Ълъджа (Кюстендил) с трима данъкоплатци. Възможно е, то да е неизвестното Бозово в Рилската грамота от 1378 г.

Селото е разположено в източните склонове на Милевска планина, по левия склон на р. Бъзовичка.

Село Бъзовица е разпръснат тип селище. Състои се от 7 отделни махали.

Във фонда на ИМ – Кюстендил се съхранява каменна брадва-чук от землището на селото под Инв.№ НМКн – 384 (обр.7).

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с. 485 – 488; *Стойков Р.*, **1960**, с. 442; *Извори ...* **1966**, с. 365; *Енциклопедичен ...*, **1988**, с. 78.

15. **Късноантично селище**. (№ АИС АКБ 1800417) Намира се на 1,625 км северно (4°) от кметството (обр.6:2), в местността "Клън" (местност "Зидини" според Цв. Дремсизова и Л. Слокоска). Разположено е на склон с надморска височина 1100 – 1150 м. При селскостопанска дейност са разкривани изобилни културни останки – зидове от сгради, строителна и битова керамика, монети. Сега теренът не се обработва и част от него е залесен. Единични фрагменти битова керамика се откриват край пътя.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с. 488; *Дремсизова–Нелчинова Цв., Л. Слокоска,* **1978**, с.13-14 (№22).

16. **Късноантично селище.** (№ АИС АКБ 1800419) Намира се на 0,875 км югоизточно (107°) от кметството (обр.6:4), в местността "Зидини" (местност "Криви вирове" според Цв. Дремсизова и Л.Слокоска). Разположено е върху горна част на склон с югозападно изложение и надморска височина 1075-1140 м, под Въртина чука. При селскостопанска дейност са откривани зидове от ломени камъни и кал, строителна и битова керамика, златни монети от V-VI в. Сега теренът не се обработва.

Лит.: *Мушмов Н.*, **1926/27**, с.323; *Геров Б.*, **1959/60**, с.294; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска,* **1978**, с. 14 (№23).

17. **Църква и оброк**. (№ АИС АКБ 1800416) Намира се на 1,925 км северно (357°) от кметството (обр.6:1), в местността "Църквище" при махала Говедарци. Разположена е върху средна част на склон с надморска височина 1115-1125 м. Между няколко стари круши, край пътя за махалата, личат останки от църква. Теренът е силно затревен и не позволява заснемане планировката на църквата. Мястото е оброчище – Св. Троица и Кръстоноше (Спасовден).

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с. 488.

18. **Оброк.** (№ АИС АКБ 1800418) Намира се на 0,8 км северозападно (325°) от кметството (обр.6:3), при извора "Света вода". Разположен е върху средна част на склон с надморска височина 930 м.

с. ГАБРЕШЕВЦИ

Село Габрешевци е старо средновековно селище, регистрирано в турски данъчни документи от 1570-1572 г. под името Габрешовци като тимар към нахия Горно Краище на Кюстендилския санджак с 5 домакинства, 5 ергени и 2 бащини. В списъка на джелепкешаните от 1576-77 г. е записано селище Габрешевче към каза Ълджа (Кюстендил) с 1 данъкоплатец. Съществуването на селището и през XVII в. е засвидетелствувано в турски документ от 1626-1627 г. за събиране на данъка джизие от войнуците, където фигурира с името Габрешик и 10 данъкоплатци.

Селото е разположено в поречието на Треклянска река.

Село Габрешевци е разпръснат тип селище. Състои се от 15 махали.

В местността "Ограньи дол" са разкопавани гробове, но днес локализирането на некропола е невъзможно.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.503-507; *Стойков Р.*, **1960**, с.442; *Соколоски М.*, **1983**, с. 689-690; *Извори ...*, **1986**, с. 321; *Енциклопедичен ...*, **1988**, с. 125.

19. **Късноантично селище, църква и оброк.** (№ АИС АКБ 1800425) Намират се на 0,75 км северозападно (281°) от гробищата (обр.8:6), в местността "Конярника". Разположени са върху склон с надморска височина 790 м. Разкривани са зидове от ломени камъни и хоросан, строителна и битова керамика, както и основи на църква. Сега теренът е залесен и е невъзможно откриването на археологически материали. Мястото е оброчище.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с. 499.

20. **Късноантично укрепление.** (№ АИС АКБ 1800420) Намира се на 1,6 км североизточно (44°) от гробищата (обр.8:1; обр.9), в местността "Градището". Разположено е върху връх на рид с надморска височина 980-987 м. Заема площ от около 5 дка. По терена, който не се обработва са пръснати фрагменти от тухли и съдове, има следи от разрушени зидове от ломени камъни и хоросан.

21. **Могила.** (№ АИС АКБ 1800421) Намира се на 1,1 км югоизточно (122°) от гробищата (обр. 8:2; обр.10), в местността "Клисурата" при Добридолски воденици. Разположена е върху склон с надморска височина 760 м. Могилата е с диаметър около 20 м и височина 2 м. Два иманярски изкопа. По повърхността са разхвърляни камъни и единични фрагменти от тухли.

22. **Късносредновековна църква.** (№ АИС АКБ 1800423) Намира се в селските гробища (обр.8:4; обр.11). Надморската й височина е 730 м. Малка еднокорабна и едноапсидна църква с дължина 4,50 м и ширина 3,70 м. Ширината на апсидата е 1,20 м, а на входа – 0,70 м. Апсидата е полукръгла отвън и отвътре. На източната стена, вляво от апсидата, има полукръгла ниша, а на северната стена – четвъртита. Градежът е от ломени камъни, на места изравнявани от тухли и керемиди. Употребен е и бигор. Дебелината на стените е 0,65 м, а запазената височина - 1,50-1,70 м.

Лит.: Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска, 1978, с.14 (№34)

23. **Църква.** (№ АИС АКБ 1800424) Намира се на 0,15 км югозападно (236°) от гробищата (обр.8:5), в местността "Църквата" или "Селото". Разположена е върху долинен склон с надморска височина 745 м. При изкопни дейности са разкрити останки от църква с размери: дължина 14 м (без апсидата) и ширина 9 м. Подът й е бил застлан с квадратни тухли. Открити са метален купел, жезъл, синджири и една медна монета, впоследствие – изгубена. При терасиране на терена, църквата е била затрупана и сега не личат основите й.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с. 506.

24. **Църква и оброк.** (№ АИС АКБ 1800422) Намира се на 0,625 км югоизточно (138°) от гробищата (обр.8:3), в местността "Атанас". Разположени са върху речна тераса с надморска височина 750 м. До вековен дъб се намират развалини на църква. Наричат я "Латинската църква". Теренът е силно затревен и не може да се заснеме планировката й. Оброчище "Св. Атанас".

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с. 506

25. **Следи от металодобив.** (№ АИС АКБ 1800426) Обектът се намира се на 0,525 км северозападно (313°) от гробищата (обр.8:7), в Самоковска махала. Разположен е върху ниска речна тераса с надморска височина 712-720 м. На територията на махалата и около нея се откриват късове шлака.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с. 506-507; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с.14 (№35).

с. ГОРНИ КОРИТЕН

Село Горни Коритен е старо средновековно селище, регистрирано в турски данъчни документи от 1570-1572 г. под името Горно Коритино като зиамет към нахия Горно Краище на Кюстендилския санджак с 35 домакинства, 19 ергени и 1 бащина. В списъка на джелепкешаните от 1576-1577 г. е записано селище Горне Коритне към каза Ълджа (Кюстендил) с 2 данъкоплатци.

Селото е разположено по южните склонове на Ушинската планина на вододелното било на Треклянска река и р. Драговищица.

Село Горни Коритен е разпръснат тип селище. Състои се от 12 махали.

Има сведения, че през античната епоха в землището на селото е добивано злато. Откривани са следи от рударска вада.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с. 434-437; *Коняров Г.*, **1953**, с.118; *Стойков Р.*, **1960**, с.441; *Георгиев Г. К.*, **1987**, с. 79; *Соколоски М.*, **1983**, 661-662; *Енциплопедичен ...*, **1988**, с.140.

26. **Антично селище.** (№ АИС АКБ 1800427) Намира се на 0,125 км североизточно (25°) от църквата (обр.12:1), в махала Село. Разположено е върху долната част на склон с надморска височина 990–1025 м. В центъра на селото, около църквата и извора "Новата вода" са разкривани зидове, битова и строителна керамика, железни предмети и монети (златни, сребърни и медни).

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с. 437; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с. 15 (№47).

27. **Античен некропол.** (№ АИС АКБ 1800428) Намира се на 0,35 км югозападно (203°) от църквата (обр.12:2), в махала Лозанова. Разположен е върху долна част на склон с надморска височина 980-990 м. В един от дворовете е откривана сводеста гробница, градена от тухли споени с хоросан. В нея е имало скелет на възрастен индивид. Няма данни за погребалния инвентар.

Лит.: *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с. 15 (№47).

28. **Могила.** (№ АИС АКБ 1800429) Намира се на 1,15 км югозападно (245°) от църквата (обр.12:3). Разположена е върху средна част на склон с надморска височина 1080 м., в м. Рупйе. Има диаметър около 10 и височина – около 2 м. Вероятно отвал от рудодобив.

с. ГОРНО КОБИЛЕ

Село Горно Кобиле е старо средновековно селище, регистрирано в турски данъчни документи от 1570-1572 г. под името Горна Кобила като тимар към нахия Сирищник на Кюстендилския санджак с 20 домакинства, 14 ергени и 1 бащина. В списъка на джелепкешаните от 1576-1577 г. е записано селище Горне Кобиле към каза Ълджа (Кюстендил) с 1 данъкоплатец. Съществуването на селището и през

XVII в. е засвидетелствано в турски документ от 1626-1627 за събиране на данъка джизие от войнуците, където фигурира с името Горне Кобила и 2 данъкоплатци.

Селото е разположено в източните склонове на Милевска планина в поречието на Метохийска река.

Село Горно Кобиле е разпръснат тип селище. Състои се от 6 махали.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.472-475; *Стойков Р.*, **1960**, с.442; *Соколоски М.*, **1983**, 764-765; *Извори ...*, **1986**, с. 321; *Енциклопедичен ...*, **1988**, с.140.

29. **Късноантично и късносредновековно селище и следи от рудодобив.** (№ АИС АКБ 1800430) Намира се на 1,325 км северозападно (320°) от гробищата (обр. 13:1), в местността "Манастир" или "Златареви рупи". Разположени са върху горна част на склон с надморска височина 1050-1150 м. При селскостопански дейности са откривани керамични съдове, монети, тухли. Има запазени следи от рударска дейност – изкопи и купчини камъни. Сега теренът е залесен с бор.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с. 473, 475; *Коняров Г.З.*, **1953**, с.118.

30. **Следи от рудодобив.** (№ АИС АКБ 1800431) Обектът се намира на 0,3 км югозападно от гробищата (обр. 13:2), в местността Рупйе. Разположен е върху долна част на склон с надморска височина 900-950 м. Между махалите Лазаровци и Матеинци има запазени следи от рударска дейност – изкопи и купчини камъни. Теренът е залесен.

Лит. *Захариев Й.*, **1918**, с. 475.

31. **Оброк.** (№ АИС АКБ 1800432) Намира се на 0,65 км западно от гробищата (обр. 13:3, обр.14), в м. "Градините". Разположен е върху речен бряг при надморска височина 915 м. Оброчището е при вековен изсъхнал орех с диаметър на дънера 1,5 м. В същата местност докъм средата на XIX в. се е намирало купното село, преди да се разсели по махалите.

Лит. *Захариев Й.*, **1918**, с. 473.

с. ГОРНО УЙНО

Село Горно Уйно е старо средновековно селище, регистрирано в турски данъчни документи от 1570-1572 г. под същото име като тимар към нахия Горно Краище на Кюстендилския санджак с 49 домакинства, 33 ергени, 4 бащини и 2 вдовици. В списъка на джелепкешаните от 1576-1577 г. е записано селище Горна Уйна към каза Ълъджа (Кюстендил) с 2 данъкоплатци. Съществуването на селището и през XVII в. е засвидетелствано в турски документ от 1626-1627 г. за събиране на данъка джизие от войнуците, където фигурира с името Горне Удине.

Селото е разположено в поречието на р. Уйненщица, на границата между Ушинска и Земенска планина.

Село Горно Уйно е разпръснат тип селище. Състои се от 36 махали.

Следи от селище са откривани при бившата махала Локва. При същата махала и при махала Пръшор са откривани погребални урни, запълнени с пепел. В м. "Керемидарницата" е разкрит зидан гроб, покрит с мраморна плоча. Поради залесяването на терена, след изселване на посочените махали, тези обекти не могат да бъдат локализирани.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с. 409-418; *Велков Ив. и Хр. Данов*, **1938**, с.499; *Стойков Р.*, **1960**, с.442; *Соколоски М.*, **1983**, 683-684; *Андонов* Б., **1987**, с. 17-20; *Енциклопедичен ...*, **1988**, с. 141.

32. **Антично селище.** (№ АИС АКБ 1800436) Намира се на 1,7 км северно (0°) от църквата (обр.15:4), при махала Дръцдева. Разположено е върху било на рид с надморска височина 910-930 м. На територията на махалата и северно от нея, при селскостопански и изкопни дейности са разкривани зидове, изваждани са цели питоси, битова и строителна керамика.

Лит.: *Андонов Б.*, **1987**, с.17.

33. **Могила.** (№ АИС АКБ 1800433) Намира се на 2,05 км северозападно (332°) от църквата (обр.15:1), в местността "Дзидини" при махала Крецул. Разположена е върху долинен склон с надморска височина 875 м. Могилата е с диаметър 15 м и височина 2 м. Могилният насип е нарушен от обработката на околния терен. Не е проучвана.

34. **Могила.** (№ АИС АКБ 1800434) Намира се на 2,125 км северозападно (334°) от църквата (обр.15:2), при махала Крецул. Разположена е върху долинен склон с надморска височина 897 м. Могилата е с диаметър около 15 м и височина 3 м. Не е проучвана.

35. **Античен рудодобив.** (№ АИС АКБ 1800435) Обектът се намира на 1,75-1,9 км северозападно (340°-350°) от църквата (обр.15:3, обр.16). Разположен е върху долинен склон с надморска височина 900-940 м. На няколко места около махала Крецул има грамади от камъни – отвали от златодобив. В Какаразин дол съществуват запазени галерии от рудодобива. Сега долът е залесен и местата им се откриват трудно.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.275-276; *Коняров Г.*, **1953**, с.85, 145, фиг.37; *Пеев Ив.*, **1980**, с.52; *Георгиев Г.К.*, **1987**, с.16, 78-79, фиг.10а.

36. **Антично селище.** (№ АИС АКБ 1800437) Намира се на 0,55 км североизточно (27°) от църквата (обр.15:5), в местността "Извора". Разположено е в дол и има надморска височина 700-750 м. В дола "Клисурата" при главата на карстовия извор "Извора" са разкривани солидни основи от речни камъни и хоросан, питоси, хромели, тухли, керемиди и керамични съдове. Сега теренът е залесен, а на места ерозията е много голяма.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.417; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с.16 (№52).

37. **Късноантично селище и некропол.** (№ АИС АКБ 1800439) Намира се на 0,25 км югоизточно (121°) от църквата (обр.15:7), в местността "Орниче". Разположено е върху долинен склон с надморска височина 700-775 м. По склона, от сградите на ТКЗС на север до Момчилова махала на юг са разкривани основи от ломени камъни и хоросан, питоси, тухли и битова керамика. В северния край на местността, в близост до селскостопанските постройки, са разкривани гробове със стреховидно покритие. Сега по-голямата част от терена не се обработва.

Лит.: *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с.16 (№51)

38. **Късноантична гробница и некропол, оброк.** (№ АИС АКБ 1800438) Намират се на 0,225 км североизточно (16°) от църквата (обр.15:6; обр.17), в местността "Кръст". Разположени са върху долинен склон с надморска височина 725-750 м. В близост до училището е разкрита двукамерна гробница с дължина 2,08 м и ширина 1,96 м. Дебелината на стените е 0,25 м. Изградена е от бигорови камъни и хоросан. Подът е застлан с тухли, а за покритие са използвани правоъгълни плочи. Погребенията са извършени чрез трупополагане. Гробният инвентар се състои от бронзова кръстовидна фибула, костена игла за коса, косер, монети от IV в. Около гробницата са разкривани гробове със стреховидно покритие. Оброчище "Св. Илия".

Лит.: *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с.16 (№49).

Арх.инф.: ИМКнНА, арх. ед. 03-3/255, л. 1-2.

39. **Късноантичен некропол.** (№ АИС АКБ 1800442) Намира се на 1,625 км югоизточно (151°) от църквата (обр.15:10), в махала Вишорица. Разположен е върху долинен склон с надморска височина 660-700 м. На територията на махалата и източно от нея са разкривани изградени от тухли и покрити с каменни плочи гробници, а също и гробове със стреховидно покритие. Погребенията са извършвани чрез трупополагане. Няма данни за погребалния инвентар.

Лит.: *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с.16 (№53) ; *Андонов Б.*, **1987**, с.19-20.

40. **Могила.** (№ АИС АКБ 1800445) Намира се на 2,525 км югоизточно (135°) от църквата (обр.15:13), при махала Цървилица. Разположена е върху площадка на склон с надморска височина 790 м. Има диаметър около 15 и височина – около 3 м. Залесена с бор. Не е проучвана.

41. **Късноантично укрепление и некропол.** (№ АИС АКБ 1800443) Намира се на 1,3 км югозападно (196°) от църквата (обр.15:11), в местността "Градище". Разположени са върху висока речна тераса с надморска височина 800-850 м. Крепостният зид, който е минавал по периферията, почти не личи поради залесяването. Извън него, по склона са разкривани гробове със стреховидно покритие. Погребенията са извършвани чрез трупополагане. Няма данни за погребалния инвентар.

Лит.: Захариев *Й.*, **1918**, с.417; *Дремсизова-Нелчинова Цв.*, *Л.Слокоска*, **1978**, с.16 (№50).

42. **Късносредновековна църква**. (№ АИС АКБ 1800440) Намира се на 0,425 км югозападно (198°) от църквата (обр.15:8), в местността "Св. Атанас". Разположена е върху долинен склон с надморска височина 715 м. Запазени са части от южната и източната стена. Вероятно църквата е била еднокорабна и едноапсидна. Градена е от ломени камъни. Основите са силно затревени и обрасли с храсти, което не позволява точно заснемане на планировката й. Оброчище – "Св. Атанас Летни".

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.417; *Дремсизова-Нелчинова Цв.*, *Л. Слокоска*, **1978**, с.16 (№55).

43. **Късносредновековна църква и некропол**. (№ АИС АКБ 1800444) Намира се на 2,425 км югозападно (241°) от църквата (обр.15:12), в местността "Манастира". Разположени са в дол с надморска височина 890 м. В дола "Дождевица" под връх Плазая се откриват развалини на малка еднокорабна църква с приблизителни размери: дължина 6 м и ширина 4 м. Около църквата са разкривани гробове. Няма данни за погребалния инвентар. Теренът е залесен. Оброчище на "Мала Богородица".

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.417; *Моралийски Ст.*, **1981**, с.47.

44. **Оброк**. (№ АИС АКБ 1800441) Намира се на 1,675 км югоизточно (142°) от църквата (обр.15:9), в местността "Кръстатото дърво". Разположен е върху долинен склон с надморска височина 715 м. Оброчище "Св. Илия".

с. ДОБРИ ДОЛ

Село Добри дол е старо средновековно селище, регистрирано в турски документи от средата на XV в. под името Добродол като тимар с 29 домакинства и 3 вдовици. В данъчен регистър от 1570-1572 г. е с името Добри дол като тимар към нахия Сирищник на Кюстендилския санджак с 40 домакинства, 23 ергени и 5 бащини. Вписано е и в списъка на джелепкешаните под същото име с 4 данъкоплатци. Съществуването на селището и през следващото столетие е документирано в регистър на бащините от 1606 г. под името Добре дол с 9 бащини. В регистъра за събиране на данъка "джизие" от зеваид-и войнугани в Кюстендилския санджак за 1626-1627 г. е с името Обри дол и 9 данъкоплатци.

Селото е разположено по северозападните склонове на Земенската планина.

Село Добри дол е разпръснат тип селище. Състои се от 20 махали.

Лит.: *Захариев Й.*, 1918, с.507-509; *Стойков Р.*, 1960, с.442; *Извори* ...,**1966**, с.15, **1974**, с.216, **1986**, с.321; *Соколоски М.*, **1983**, 684-685; *Енциклопедичен* ..., **1988**, с. 193.

45. **Тракийско и късноантично селище**. (№ АИС АКБ 1800448) Намира се на 1,7 км източно (91°) от църквата (обр.18:3), в местността "Дольна вода". Разположено е върху средна част на склон с югозападно изложение и надморска височина 975-1040 м. При селскостопански дейности е откривана строителна и битова керамика. Керамика от ранната желязна епоха се открива предимно в южната част на местността – около чешмата и каптажа.

Лит.: *Георгиева Р.*, *П. Алякова*, *Т. Спиридонов*, **1982**, с.18-19, обр.12.

46. **Антично селище**. (№ АИС АКБ 1800449) Намира се на 1,325 км югоизточно (109°) от църквата (обр.18:4), в местността "Осенец". Разположено е върху средна част на склон с югозападно изложение и надморска височина 1050-1125 м. При селскостопански дейности са разкривани основи на сгради, фрагментирана строителна и битова керамика, шлака, монети от римската епоха. Сега теренът не се обработва и е силно затревен. Срещат се единични фрагменти, предимно строителна керамика.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с. 509; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с. 16 (№61).

47. **Късноантично селище**. (№ АИС АКБ 1800451) Намира се на 1,25 км южно (177°) от църквата (обр.18:6), в местностите "Кръст" и "Тома". Разположено е върху склон на рид с югозападно изложение и надморска височина 875-1000 м. При селскостопански дейности са разкривани основи на сгради, цели питоси, фрагментирана строителна и битова керамика. Сега теренът не се обработва и е силно еродирал.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.509; *Дремсизова-Нелчинова Цв.*, Л.Слокоска, **1978**, с.16 (№62).

48. **Селище**. (№ АИС АКБ 1800446) Намира се на 2,975 км югоизточно (108°) от църквата (обр.18:1), в местността "Градище". Разположено е върху площадка на склон с надморска височина 1115-1130 м. При оран са откривани зидове от сгради, битова и строителна керамика. Сега теренът не се обработва и е невъзможно датирането на селището. Част от терена е залесен.

49. **Църква и оброк**. (№ АИС АКБ 1800447) Намира се на 2,375 км източно (98°) от църквата (обр.18:2), в местността "Св. Петър". Разположена е в седловина с надморска височина 1105 м. На терена се забелязва могилообразно струпване, издължено в посока изток-запад с дължина 10 м и височина – 1 м. Мястото е силно затревено и е обиколено от стари дъбове. Според легендата тук е имало манастир. Сега е оброчище – "Св. Петър"

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.509.

50. **Оброк**. (№ АИС АКБ 1800450) Намира се на 0,4 км югоизточно (129°) от църквата (обр.18:5, обр. 19), в местността "Света вода". Разположен е в долната част на склон с надморска височина 885 м.

51. **Оброк**. (№ АИС АКБ 1800452) Намира се на 0,675 км югозападно (251°) от църквата (обр.19:7), в местността "Дабие" при махала Накова. Разположен е върху средна част на склон с надморска височина 815 м. В местността има вековни дъбове. Оброк "Св. Илия".

с. ДОЛНИ КОРИТЕН

Село Долни Коритен е старо средновековно селище, регистрирано в турски данъчни документи от 1570-1572 г. под името Долно Коритино като тимар към нахия Сирищник на Кюстендилския санджак с 42 домакинства, 42 ергени и 2 бащини. В същия документ най-голямата сегашна махала – Деянова – фигурира като самостоятелно селище под името Деяновци с 35 домакинства, 31 ергени, 2 бащини и 1 вдовица. В списъка на джелепкешаните от 1576-1577 г. е записано селище Долне Коритне с 4 данъкоплатци.

Селото е разположено в югоизточните склонове на Ушинска планина, в горното течение на р. Уйненщица.

Село Долни Коритен е разпръснат тип селище. Състои се от 15 махали.

Има сведения, че през античната епоха в землището на селото е добивано злато. Открити са следи от рударска вада.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.429-434; *Коняров Г.*, **1953**, с.118; *Стойков Р.*, **1960**, с.441; *Соколоски М.*, **1983**, с. 701, 722-723; *Георгиев Г.К.*, **1987**, с.79; *Енциклопедичен ...*, **1988**, с.195.

52. **Античнo селище**. (№ АИС АКБ 1800456) Намира се на 2,2 км югозападно (227°) от църквата (обр. 20:4), в местността "Мършина църква". Разположено е върху долна част на склон с надморска височина 800-850 м. При селскостопански дейности са разкривани зидове, битова и строителна керамика. Сега теренът не се обработва.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.417; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с.15-16 (№48).

53. **Късноантично укрепление**. (№ АИС АКБ 1800457) Намира се на 2,150 км югозападно (232°) от църквата (обр.20:5), в местността "Бодинград". Разположено е върху било на рид с надморска височина 935-940 м. В източния край на местността има следи от ограден зид. При обработка на терена са разкривани основи от ломени камъни и хоросан, строителна и битова керамика. Сега теренът е силно затревен.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.433; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с.17 (№66).

54. **Могила**. (№ АИС АКБ 1800458) Намира се на 2,125 км югозападно (239°) от църквата (обр. 21:6), в местността "Бодинград". Разположена е върху било на рид с надморска височина 930 м. Могилата е с диаметър около 20 м и височина 3 м. Не е проучвана.

55. **Могила**. (№ АИС АКБ 1800459) Намира се на 2,1 югозападно (243°) от църквата (обр.20:7), в местността "Бодинград". Разположена е върху било на рид с надморска височина 925 м. Могилата е с диаметър около 10 м и височина 1 м. Височината и е снижена от обработката на почвата. Не е проучвана.

56. **Могила**. (№ АИС АКБ 1800460) Намира се на 2,45 км югозападно (257°) от църквата (обр.20:8), при Сульова махала. Разположена е върху било на рид с надморска височина 985 м. Могилата е с приблизителен диаметър 15 м и височина около 2,50 м. Има леко елипсовидна форма. Не е проучвана.

57. **Могила**. (№ АИС АКБ 1800462) Намира се на 2,825 км западно (268°) от църквата (обр.20:10), в местността "Звезда". Разположена е върху било на рид с надморска височина 1020 м. Могилата е с диаметър 20 м и височина 5 м. В северната част на могилата има дълбок иманярски изкоп. Край изкопа, в подножието на могилата има купчина едри камъни.

58. **Късноантично укрепление и късносредновековна църква**. (№ АИС АКБ 1800455) Намира се на 1,425 км югозападно (247°) от църквата (обр.20:3, обр. 21), в местността "Градището" при Деянова махала. Разположено е върху стръмно възвишение с надморска височина 860-890 м. Има неправилна елипсовидна форма. Достъпно е от север. Заема площ от около 50 дка. По ръба на възвишението добре личат останки от крепостен зид, граден от камъни, споени с хоросан с примеси от счукана керемида. От север има и втора стена. Във вътрешността личат вдлъбнатини от сгради. В укреплението са откривани долиуми, монети, железни предмети, фрагментирана битова керамика. В иманярски изкоп с размери 6,5 х 4 м са разкрити основи на сграда – вероятно църква (обр. 22). Разкрити са южната и част от западната стени. Южната стена е с дължина 6,3 м, а западната – 2,2 м. Прекъсването на западния зид е с оформено лице – вероятно страница на вход. Дебелината на западния зид (при входа) е 0,6 м. Подовото ниво е на дълбочина 1 м от съвременния терен. Зидовете са градени от ломени камъни и хоросан, а в последния ред са употребени и тухли. В западната част на сградата, върху южния зид е запазена мазилка. В източната част има вътрешен напречен зид с дължина 1,30 м и широчина 0,4 м. Граден е от ломени камъни и кал, употребен е и бигор. Сред рушевините, които запълват вътрешността на сградата се забелязват фрагменти мрамор, фрагмент от колона, тухли с размер 0,3х0,3х0,04 м.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.433; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с.17 (№65); *Гаврилов Б.*, **1982**, с.56-57.

59. **Късноантично селище**. (№ АИС АКБ 1800464) Намира се на 0,875 км северозападно (303°) от църквата (обр.20:12), при махала Хановете. Разположено е върху долинен склон с надморска височина

875-950 м. При изкопни дейности са разкривани долиуми, водопроводни тръби, битова и строителна керамика. Сега теренът не се обработва.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.433.

60. **Могила и оброк**. (№ АИС АКБ 1800453) Намират се на 0,8 км северозападно (283°) от църквата (обр.20:1), при училището. Разположени са върху долинен склон с надморска височина 910 м. На около 50 м южно от училището личат следи от унищожената могила.Тя е имала диаметър 15 м и височина 2 м. Мястото е и оброчище – “Св. Георги”.

61. **Късноантично укрепление**. (№ АИС АКБ 1800466) Намира се на 1,75 км северозападно (326°) от църквата (обр.20:14), в местността “Лисичи камък”, южно от мах. Масларска. Разположено е върху площадка на склон с надморска височина 1020-1030 м. В източната част на местността – по ръба на площадката се забелязват следи от зид с шир. 0,60 м. Градежът е от ломени камъни (среща се и бигор). Теренът не се обработва. Южната, по-стръмна част, е обрасла с храсти. Липсва керамика или други находки.

62. **Късносредновековна църква и оброк**. (№ АИС АКБ 1800463) Намира се на 1,75 км северозападно (297°) от църквата (обр.20:11), при махала Витанова. Разположена е върху склон на рид с надморска височина 930 м. Южно от местността ”Извора”, на около 300 м от каптажа, се намират развалини от църква. Забелязва се зид с ширина 0,5 м – силно затревен. Откриват се и фрагменти от тухли. Мястото е обрасло с храсти и не може да се установи планировката на църквата. Оброчище “Спасов ден”.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с. 433.

63. **Църква и оброк**. (№ АИС АКБ 1800461) Намират се на 2,175 км югозападно (258°) от църквата (обр.20:9, обр. 23), при махала Клуборска. Разположени са върху склон на рид с надморска височина 965 м. Непосредствено до махалата се откриват следи от стара църква. При изкопни работи окололо църквата са откривани тухли и монети. Сега мястото е оброк “Св. Спас”, отбелязан с дървен кръст.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.433.

64. **Оброк**. (№ АИС АКБ 1800454) Намира се на 1,025 км западно (272°) от църквата (обр.20:2), при Деянова махала. Разположено е върху левия бряг на реката и има надморска височина 850 м. Оброчище “Св. Илия”.

65. **Църква и оброк**. (№ АИС АКБ 1800465) Разположена е върху долинен склон с надморска височина 985 м (обр.20:13). Църквата “Св.ап. Петър и Павел” е построена на мястото на оброчището “Св. Петър”.

с. ДОЛНО КОБИЛЕ

Село Долно Кобиле е старо средновековно селище, регистрирано в турски данъчни документи от 1570-1572 г. с името Долна Кобила като зиамет към нахия Сирищник на Кюстендилския санджак с 30 домакинства, 26 ергени и 1 бащина.

Разположено е в югоизточните склонове на Милевска планина, в поречието на р. Кобилска.

Селото е разпръснат тип селище. Състои се от 6 махали.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, 475-477; *Соколоски М.*, **1983**, 678-680; *Енциклопедичен* ..., **1988**, с.196.

66. **Праисторическо селище и оброк**. (№ АИС АКБ 1800467) Намира се на 0,175 км североизточно (48°) от гробищата (обр.24:1; обр.25), в местността “Ридо”. Разположено е върху език на рид с надморска височина 855-870 м. Теренът е силно затревен. В иманярски изкоп се откриват фрагменти

горели мазилки и керамика. Дебелината на културния пласт е около 0,40 м. Селището е от времето на късния енеолит. Мястото е оброчище "Св. Георги".

67. **Късноантично селище**. (№ АИС АКБ 1800470) Намира се на 1,4 км североизточно (23°) от гробищата (обр.24:4), в местността "Строилица". Разположено е върху площадка на склон с надморска височина 925 м. При оран са откривани зидове, строителна и битова керамика. Сега теренът е залесен (дъб и бор).

68. **Късноантично укрепление**. (№ АИС АКБ 1800469) Намира се на 1,075 км североизточно (30°) от гробищата (обр.24:3; обр.26), в местността "Градище". Разположено е върху връх на възвишение с надморска височина 915-922 м. Заема най-високата част на височината над валявиците. Достъпно е от север. По ръба минава крепостен зид, граден от ломен камък. При иманярски изкопи са извадени долиуми, керамични съдове, върхове на стрели, монети от късноантичната и средновековна епоха.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.477; *Герасимов Т.*, **1940-42**, с.282; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с.17 (№67).

69. **Късноантично укрепление**. (№ АИС АКБ 1800472) Намира се на 1,275 км североизточно (67°) от гробищата (обр.24:6), в местността "Градище". Разположено е върху връх на рид с надморска височина 1085-1090 м. Заема най-високата част на възвишението над Козарска махала. Теренът е гъсто залесен и трудно се откриват следи от зидове и строителна керамика.

70. **Рудодобив**. (№ АИС АКБ 1800471) Следи от рудодобив се откриват на 1,475 км северно (7°) от гробищата (обр.24:5), в местността "Строилица". Обектът е разположен върху площадка на склон с надморска височина 925-940 м. Върху терена се вижда елипсовидно възвишение с дължина около 25 м и височина 5 м – вероятно отвал. Следи от рудодобив се откриват и южно от този обект на разстояние около 500 м.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.477.

71. **Църква и оброк**. (№ АИС АКБ 1800468) Намира се на 0,8 км североизточно (37°) от гробищата (обр.24:2), в местността "Църквище" (при валявиците). Разположена е върху речен бряг с надморска височина 830 м. До стар изсъхнал клен има вдлъбнатина от сграда, камъни и единични фрагменти тухли. Теренът е силно затревен, което не позволява уточняване планировката на църквата. Оброчище "Св. Троица".

с. ДОЛНО УЙНО

Село Долно Уйно е старо средновековно селище, регистрирано в турски данъчни документи от 1570-1572 г. под същото име като тимар към нахия Горно Краище на Кюстендилския санджак с 28 домакинства, 17 ергени и 7 бащини. В списъка на джелепкешаните от 1576-1577 г. е записано като Долна Уйна с 3 данъкоплатци.

Селото е разположено по двата бряга на р. Драговищица.

Село Долно Уйно е разпръснат тип селище. Състои се от 9 махали.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.404-409; *Стойков Р.*, 1960, с.442; *Соколоски М.*, **1983**, 761-762; *Енциклопедичен ...*, **1988**, с.196.

72. **Тракийско и късноантично селище, средновековна крепост, оброк**. (№ АИС АКБ 1800475) Намират се на 0,325 км югоизточно (141°) от училището (обр.27:3), в местността "Св. Илия". Разположени са върху склон на рид с надморска височина 670-690 м. При разширяването на пътя за село Режинци, вървящ по източния край на възвишението, е разкрит крепостен зид, под чиито основи се откриват керамични фрагменти от ранната желязна епоха. Крепостният зид, граден от ломени камъни

споени с бял хоросан, следва ръба на възвишението. В северния край на местността са разкрити основи на сграда с размери 9 х 6 м. Дебелината на зидовете е 0,90 м, а запазената височина – 0,60 м. Откривани са цели долиуми, железни оръдия на труда, строителна и битова керамика. Откритата керамика датира обекта от късноантичната и средновековната епохи. Оброчище "Св. Илия".

Лит.: *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с.17 (№72) ; *Георгиева Р., П. Алякова, Т. Спиридонов*, **1982**, с.19, обр.22,23.

73. **Антично селище**. (№ АИС АКБ 1800473) Намира се на 0,775 км северно (9°) от училището (обр.27:1), при махала Таратанска и гробищата. Разположено е върху долинен склон с надморска височина 615-650 м. При селскостопански дейности около днешните гробища са откривани цели питоси и фрагментирана битова керамика. Сега теренът е силно затревен.

Лит.: *Андонов Б.*, **1987**, с.17-18.

74. **Антично селище**. (№ АИС АКБ 1800474) Намира се на 0,25 км източно (82°) от училището (обр.27:2), в местността "Селище". Разположено е върху долинен склон с надморска височина 620-650 м. Обектът се намира непосредствено до централната махала на селото, от двете страни на Ломнишки дол. Теренът се обработва интензивно. Открива се силно фрагментирана строителна и битова керамика.

Лит.: *Георгиева Р., П. Алякова, Т. Спиридонов*, **1982**, с.19.

75. **Антично селище и некропол**. (№ АИС АКБ 1800476) Намират се на 0,95 км югозападно (225°) от училището (обр.27:4), в махала Въръчвище. Разположени са върху площадка на склон с надморска височина 730-750 м. При селскостопански дейности са извадени няколко питоса. В северния край на местността са откривани гробове. Преди години са личали основи на сгради, откривана е битова и строителна керамика. Сега теренът е силно затревен.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.408; *Георгиева Р., П. Алякова, Т.Спиридонов*, **1982**, с.19.

76. **Могила**. (№ АИС АКБ 1800477) Намира се на 0,95 км югозападно (218°) от училището (обр.27:5), при махала Въръчвище. Разположена е върху площадка на склон с надморска височина 745 м. Могилата е с диаметър 15 м и височина 3 м. Не е проучвана.

77. **Могила**. (№ АИС АКБ 1800478) Намира се на 1 км югозападно (217°) от училището (обр.27:6; обр.28), в махала Въръчвище. Разположена е върху площадка на склон с надморска височина 760 м. Могилата е с диаметър около 20 м и височина около 5 м. Не е проучвана.

78. **Могила**. (№ АИС АКБ 1800479) Намира се на 0,6 км източно (84°) от училището (обр.27:7). Разположена е върху речна тераса (десния бряг на р. Драговищица) с надморска височина 660 м. Има диаметър около 10 и височина – около 2 м. Не е проучвана.

79. **Могила**. (№ АИС АКБ 1800480) Намира се на 2,825 км западно (273°) от училището (обр.27:8), северно от махала Олтоманци. Разположена е върху долинен склон с надморска височина 875 м. Има диаметър около 10 и височина – около 2,50 м. Не е проучвана.

80. **Селище**. (№ АИС АКБ 1800482) Намира се на 1,9 км южно (184°) от училището (обр.27:10) в м. "Зидини" и "Белчово усое", при махала Моралийска. Разположено е върху долинен склон с надморска височина 800-900 м. При селскостопански дейности са разкривани зидове от сгради, строителна и битова керамика, железни предмети. Сега теренът е залесен. Няма материали, които позволяват датиране на обекта.

Лит.: *Моралийски Ст.*, **1976**, с. 26.

81. **Некропол**. (№ АИС АКБ 1800481) Намира се на 0,75 км югоизточно (151°) от училището (обр.27:9) в м. "Атанасови колиби" при махала Славкова. Разположен е върху речна тераса (десния бряг на р.Драговищица) с надморска височина 715-725 м. При прокарване на път са открити два скелета. Няма данни за начина на погребване и погребален инвентар.

Лит.: *Моралийски Ст.*, **1976**, с. 26, 84.

с. ДРАГОЙЧИНЦИ

Село Драгойчинци е старо средновековно селище, вписано в списъка на джелепкешаните от 1576-1577 г. под името Дирагойчинче към каза Ълджа (Кюстендил) с 5 данъкоплатци.

Селото е разположено в североизточните склонове на Милевска планина в горната част на Драгойчинската долина.

Село Драгойчинци е разпръснат тип селище. Състои се от 22 махали.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.460-466; *Стойков Р.*, **1960**, с.442; *Енциклопедичен ...*, **1988**, 201-202.

82. **Късноантично селище**. (№ АИС АКБ 1800491) Намира се на 1,5 км югозападно (209°) от църквата (обр.29:9), в местността "Селище" при махала Шириловци. Разположено е върху долна част на склон с надморска височина 1150-1175 м. При селскостопански дейности са разкривани зидове от сгради, строителна и битова керамика. Сега теренът е силно затревен. Само край извора се открива силно фрагментирана и обезличена керамика.

83. **Късноантично селище**. (№ АИС АКБ 1800489) Намира се на 1,175 км североизточно (73°) от църквата (обр.29:7), при махала Злон дол. Разположено е върху средна част на склон с надморска височина 1200-1250 м. Южно от махалата, при селскостопански дейности са откривани основи на сгради, градени от камъни, тухли и хоросан, фрагментирана битова керамика. Сега теренът е силно затревен.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.465.

84. **Късноантична църква и оброк**. (№ АИС АКБ 1800488) Намира се на 1,2 км североизточно (70°) от църквата (обр.29:6), при махала Злон дол. Разположена е върху средна част на склон с надморска височина 1205-1210 м. Южно от махалата, всред букова гора личат останки от сграда – "Латинската църква". Тя е с размери – дължина 20 м и ширина 10 м. Градежът е от големи ломени камъни, срещат се и фрагменти от тухли. Зидовете са затревени и обрасли с храсти и дървета. В апсидата са израсли четири буки, върху кората им има изрязани кръстове – оброчище "Св.Троица".

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.465; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с.18 (№81).

85. **Късноантично селище**. (№ АИС АКБ 1800493) Намира се на 2,625 км югоизточно (147°) от църквата (обр.29:11), в местността "Манастирище". Разположено е върху долна част на склон с надморска височина 1000-1030м. Върху терена личат силно затревени основи на сгради, рядко се откриват фрагменти строителна и битова керамика. Приблизителната площ на селището е 3-4 дка.

Лит.: *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с.17 (№78).

86. ***Късноантична църква.*** (№ АИС АКБ 1800492) Намира се на 2,55 км югоизточно (155°) от църквата (29:10), в местността "Поляна". Разположена е върху долна част на склон с надморска височина 1030 м. Развалини от еднокорабна и едноапсидна църква с приблизителни размери 20х10 м. Градежът е от големи, грубо одялани камъни. Дебелина на стените е 0,90 м.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.466; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с.17 (№79).

87. **Средновековно селище.** (№ АИС АКБ 1800485) Намира се на 0,875 км северозападно (318°) от църквата (обр.29:3), при махала Градско ливагье. Разположено е върху средна част на склон с надморска височина 1275-1350 м. Между махалата и Кулата, върху обширна площ са откривани зидове от

сгради, градени от ломени камъни споени с хоросан. Сега теренът е силно затревен, а една част – залесена.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.464.

88. **Средновековна крепост**. (№ АИС АКБ 1800486) Намира се на 0,65 км северозападно (331°) от църквата (обр.29:4; обр.30), в местността "Кулата". Разположена е върху площадка на склон с надморска височина 1275-1281 м. От крепостта е запазена правоъгълна кула с размери 11х7 м и височина около 5 м. Градена е от камъни и хоросан. Стената е с дебелина 1 м. При градежа е използвана сантрачна система. На места по терена личат следи от крепостната стена. Крепостта е достъпна от северозапад, където минава ров с ширина 3-5 м и дълбочина 3 м. Останалите страни са заобиколени от стръмни склонове. Теренът е залесен.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.465; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с.17 (№80, обр.16,17).

89. **Селище**. (№ АИС АКБ 1800494) Намира се на 1,075 км югоизточно (122°) от църквата (обр.29:12), в местността "Црепньица" при махала Корита. Разположено е върху средна част на склон с надморска височина 1185-1200 м. Преди време, при селскостопански дейности, са откривани фрагменти строителна и битова керамика. Сега теренът е силно затревен.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.463.

90. **Църква и оброк**. (№ АИС АКБ 1800490) Намира се на 0,7 км югозападно (232°) от църквата (обр.29:8; обр.31), в гробищата при махала Митарци ("Цръквичка-могила"). Разположена е върху площадка на склон с надморска височина 1240 м. Малко възвишение с диаметър около 40 м, в западния край на което има хлътване с дълбочина 1 м, дължина 18 и ширина 10 м. Наоколо се откриват фрагментирани тухли и ломени камъни. Според преданието, това е църквата "Св. Петка". Мястото е оброк.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.462; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с.17 (№77).

91. **Църква и оброк**. (№ АИС АКБ 1800483) Намира се на 2 км северозападно (344°) от църквата (обр.29:1), при махала Срегньо осое. Разположена е върху средна част на склон с надморска височина 1340 м. Развалини на църква "Св. Тодор" - вдлъбнатина от сграда с външни размери 9х6 м, дебелина на стените 0,50 м. Основите са силно затревени. В западната част запазената височина е по-голяма. Мястото е оброчище "Св. Св. Кирил и Методий".

92. **Следи от металодобив**. (№ АИС АКБ 1800484) Обектът се намира на 2,1 км северозападно (295°) от църквата (обр.29:2), в местността "Камъка". Разположен е върху средна част на склон с надморска височина 1500-1525 м. Около скала с вдлъбнатина в единия й край, наподобяваща конска подкова ("Кралимаркова стъпка"), в диаметър около 30 м се забелязват каменни струпвания. В иманярски изкопи се откриват въглени (горелият пласт е с дебелина 0,30 м). И на други места в близост са откривани следи от рудодобив, както и от селище (местност "Потедзи"), но сега теренът е гъсто залесен и местоположението не може да се уточни.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.465.

93. **Следи от рудодобив**. (№ АИС АКБ 1800487) Обектът се намира на 1,25 км североизточно (35°) от църквата (обр. 29:5), в местността "Ключ" при махала Злон дол. Разположен е върху било на рид с надморска височина 1350-1355 м. Северозападно от махалата се забелязват каменни струпвания: полоса с дължина 20 м и "каменна могила" с височина 1,50 и размери 4х5 м. В близката гора са съществували две вигни, но сега е невъзможно да бъдат открити.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.466.

с. ЗЛОГОШ

Село Злогош е старо средновековно селище. В турски данъчен регистър от 1570-1572 г. са регистрирани две села с името Злогуште като зиамети към нахия Сирищник и Горно Краище на Кюстендилския санджак. В едното са отбелязани 22 домакинства, 14 ергени, 1 бащина и 1 вдовица, а в другото – 35 домакинства, 16 ергени, 3 бащини и 3 вдовици. В списъка на джелепкешаните от 1576-1577 г. е записано село Излогош към каза Ълъджа (Кюстендил) с 5 данъкоплатци. В регистър от XVII в. село Злогош е регистрирано като рударско селище с 27 християнски домакинства.

Селото е разположено в склоновете на Земенска планина, от двете страни на Злогошки дол.

Село Злогош е разпръснат тип селище. Състои се от 17 махали.

В землището на селището е добивано злато.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.513-517; *Стойков Р.*, **1960**, с.442; *Соколоски М.*, **1983**, 672-674; *Георгиев Г.К.*, **1987**, с.79; *Енциклопедичен ...*, **1988**, 251-252; *Андреев Ст. и Ел. Грозданова,* **1993**, с.33.

94. **Късноантично селище**. (№ АИС АКБ 1800496) Намира се на 1 км северозападно (310°) от църквата (обр.32:2), в местностите "Гърдовица" и "Църквище". Разположено е върху склон на рид с надморска височина 925-970 м. От двете страни на шосето Кюстендил-Трекляно, след разклона за с. Уши, при оран са разкривани зидове, градени от ломени камъни, споени с бял хоросан. Вадени са питоси и монети. Сега по терена, който не се обработва, се открива фрагментирана строителна и битова керамика.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.516; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с.18 (№90) ; *Георгиева Р., П. Алякова, Т. Спиридонов*, **1982**, с.21-22, обр.15:2.

95. **Късноантичен некропол**. (№ АИС АКБ 1800495) Намира се на 0,75 км северозападно (337°) от църквата (обр.32:1), в местността "Портарица". Разположен е върху склон на рид с надморска височина 965-990 м. При геоложки сондажи са разкривани гробове. Скелетите са били покрити с тегули с размери 0,60х0,40 м. Няма данни за погребален инвентар. По терена, който е силно затревен, се открива малко количество силно фрагментирана и обезличена керамика.

Лит.: *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с.18 (№90) ; *Георгиева Р., П. Алякова, Т. Спиридонов*, **1982**, с.21.

96. **Селище**. (№ АИС АКБ 1800500) Намира се на 1,3 км югозападно (194°) от църквата (обр.32:6), в местността "Лозището" (под връх Черенец). Разположено е върху горна част на склон с надморска височина 1120-1140 м. При селскостопански дейности са разкривани следи от голямо селище: зидове, тухли, питоси, монети и др. Сега теренът не се обработва и в по-голямата си част е залесен. Възможно е, това да е средновековното селище Черенец.

Лит.: *Захариев. Й.*, **1918**, с.516.

97. **Могила**. (№ АИС АКБ 1800501) Намира се на 2,050 км северозападно (322°) от църквата (обр.32:7), в местността "Орловица". Разположена е върху площадка на склон с надморска височина 930 м. Могилата е с диаметър 25 м и височина 3 м. Не е проучвана. Вероятно е отвал от рудодобив.

98. **Оброк**. (№ АИС АКБ 1800498) Намира се на 0,9 км северозападно (286°) от църквата (обр.32:4), в местността "Кръста". Разположен е върху склон на рид с надморска височина 955 м. Мястото е отбелязано с кръст от бигор. Оброкът "Св.Георги" е до група вековни дъбове.

99. **Оброк**. (№ АИС АКБ 1800497) Намира се на 1,25 км северозападно (291°) от църквата (обр.32:3), в местността "Атанасчица". Разположен е върху седловина с надморска височина 960 м. Оброк "Св. Атанас Летни".

100. **Оброк**. (№ АИС АКБ 1800499) Намира се на 0,575 км югозападно (215°) от църквата (обр.32:5), в местността "Св.Илия". Разположен е върху склон на рид с надморска височина 970 м. Оброк "Св. Илия".

с. КИСЕЛИЦА

Село Киселица е старо средновековно селище, регистрирано в турски документи от средата на XV в. под същото име като тимар с 54 домакинства и 5 вдовици. То е вписано в регистър на доганджиите от началото на последната четвърт на XV в. с името Коселиче като тимар към нахия Ълъджа (Кюстендил) с 9 данъкоплатци. В данъчен регистър от 1570-1572 г. е с името Киселица като тимар към нахия Горно Краище на Кюстендилския санджак с 35 домакинства, 26 ергени и 1 вдовица. В списъка на джелепкешаните от 1576-1577 г. е под името Киселче към каза Ълъджа (Кюстендил) с 5 данъкоплатци.

Селото е разположено в югоизточните склонове на Милевска планина, от двете страни на Киселички поток.

Село Киселица е разпръснат тип селище. Състои се от 8 махали.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.477-479; *Стойков Р.*, **1960**, с.442; *Извори ...*, **1964**, с.175, **1966**, с.47; *Соколоски М.*, **1983**, 793-794; *Енциклопедичен ...*, **1988**, с.295.

101. **Късноантично селище и некропол**. (№ АИС АКБ 1800502) Намират се на 0,175 км североизточно (37°) от църквата (обр.33:1, обр.34), на територията на махала Богданова – в частни дворове. Разположени са върху площадка на склон с надморска височина 970-990 м. При изкопи за водопровод са откривани скелети, а при залесяване на могилообразното възвишение в западната част на махалата са попадали на кухини. На същото място са откривани и развалини от сграда – "римска църква".

Лит.: *Асенов Ст.*, **1987**, с.204.

102. **Късносредновековно селище и оброк**. (№ АИС АКБ 1800503) Намират се на 0,125 км югоизточно (140°) от църквата (обр.33:2), в м. "Село" (или "Селище"). Разположени са върху речен бряг при надморска височина 920-940 м. Край реката, където сега са зеленчуковите градини, личат вдлъбнатини от сгради. Тук се е намирало старото купно село, преди разселването му по махалите. В посочената местност е имало и оброчище – Гергьовден, Тодоровден.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.479.

103. **Могила**. (№ АИС АКБ 1800504) Намира се на 0,325 км югозападно (237°) от църквата (обр.33:3), при махала Дядо Илиинска. Разположена е върху площадка на склон с надморска височина 1010 м. Има диаметър около 10 и височина – 2 м. Голямо количество камъни в насипа. Вероятно отвал от рудодобив.

104. **Могила**. (№ АИС АКБ 1800505) Намира се на 0,625 км югозападно (206°) от църквата (обр.33:4), в м. "Смака" при махала Дядо Илиинска. Разположена е върху площадка на склон с надморска височина 1002 м. Има диаметър около 10 и височина – 1,5 м. Голямо количество камъни в насипа. Вероятно отвал от рудодобив.

с. КОСОВО

Село Косово е старо средновековно селище. В турски данъчни документи от 1570-1572 г. са регистрирани селата Косач и Кошево, чието местоположение съвпада с това на днешното село Косово. Първото е с 42 домакинства, 35 ергени, 4 бащини и 2 вдовици, а второто – с 62 домакинства, 53 ергени, 4 бащини и 2 вдовици. В списъка на джелепкешаните от 1576-1577 г. е записано като Косова към каза Ълъджа (Кюстендил) с 4 данъкоплатци.

Селото е разположено в източните склонове на Милевска планина, по долината на р. Косовска.

Село Косово е разпръснат тип селище. Състои се от 17 махали.

Лит. : *Захариев Й.*, **1918**, с.488-491; *Стойков Р.*, **1960**, с.442; *Соколоски М.*, **1983**, 716-719; *Енциклопедичен ...*, **1988**, с.320.

105. **Късноантично укрепление**. (№ АИС АКБ 1800506) Намира се на 2,65 км северозападно (309°) от църквата (обр.35:1), в местността "Градище". Разположено е върху било на рид с надморска височина 1180-1195 м. Има неправилна елипсовидна форма с размери 90х45 м. Следи от зид се забелязват откъм седловината. По терена – оскъдни следи от фрагментирани тухли и керемиди. Откривани са и монети. Северно от укреплението, в началото на "Габрова падина" са вадени долиуми. Теренът е залесен.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.491; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с.20 (№106).

106. **Късноантичен некропол**. (№ АИС АКБ 1800507) Намира се на 2,75 км северозападно (313°) от църквата (обр.35:2), в местността "Градището". Разположен е върху горна част на склон с надморска височина 1100-1150м. По склона, северно от крепостта са разкривани гробове. Теренът е залесен.

Лит.: *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с.20 (№106).

107. **Могила**. (№ АИС АКБ 1800508) Намира се на 3,2 км северозападно (325°) от църквата (обр.35:3), при махала Воличинци. Разположена е върху склон с надморска височина 1005 м. Могилата е с диаметър 15 м и запазена височина 1,50 м, вероятно снижена от обработката на терена. Не е проучвана.

108. **Оброк**. (№ АИС АКБ 1800509) Намира се на 3,05 км северозападно (333°) от църквата (обр.35:4), при махала Воличинци. Разположен е върху склон на рид с надморска височина 970 м. На около 100 м югозападно от последните къщи на махалата, до стар дъб се намира оброчището "Св. Спас".

109. **Оброк**. (№ АИС АКБ 1800510) Намира се на 2,575 км югоизточно (125°) от църквата (обр.35:5), в местността "Пантеле". Разположен е върху площадка на склон с надморска височина 1125 м. Оброк "Св. Пантелеймон".

с. МЕТОХИЯ

Село Метохия е старо средновековно селище, регистрирано в турски документи от 1570-1572 г. под името Метохино като тимар към нахия Сирищник Кюстендилския санджак с 21 домакинства, 14 ергени, 4 бащини и 1 вдовица.

Разположено в източните склонове на Милевска планина, по поречието на р. Метохийска.

Селото е разпръснат тип селище. Състои се от 10 махали.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.455-460; *Соколоски М.*, **1983**, 789-790; *Енциклопедичен ...*, **1988**, 398-399.

110. **Късноантично селище**. (№ АИС АКБ 1800511) Намира се на 0,525 км югозападно (230°) от кметството (обр.36:1; обр.37), в местността "Църквище". Разположено е върху средна част на склон с надморска височина 1100-1170 м. Преди години тук добре са личали останките на около 20 сгради от камъни, тухли и хоросан. Открити са няколко долиума. Сега теренът е силно затревен. Силно фрагментирана керамика се открива в откоса на пътя край махалата.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.458; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с.23 (135).

111. **Късноантично селище**. (№ АИС АКБ 1800513) Намира се на 0,55 км южно (187°) от кметството (обр.36:3), в местността “Ларово гарище”. Разположено е върху средна част на склон с надморска височина 1060-1090 м. При обработване на терена са откривани зидове и строителна керамика. Сега теренът е силно затревен.

112. **Късноантично селище**. (№ АИС АКБ 1800515) Намира се на 1,475 км югоизточно (131°) от кметството (обр.36:5), в местността “Калуджеров дол”. Разположено е в дол с надморска височина 1000-1050 м. На няколко места в дола са открити следи от сгради, вероятно от рударско селище. Откривани са железни и медни предмети и монети. Теренът е залесен.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.459.

113. **Късноантичен некропол**. (№ АИС АКБ 1800514) Намира се на 1,45 км югоизточно (128°) от кметството (обр.36:4), в местността “Калуджеров дол”. Разположен е в дол с надморска височина 960-980 м. В близост до днешните гробища са открити около 50 гроба. Погребенията са извършени чрез групополагане. Гробовете са със стреховидно покритие. Погребалният инвентар се състои от керамични съдове и монети (VI в.).

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.458; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с.23 (№136).

114. **Следи от рудодобив**. (№ АИС АКБ 1800516) Обектът се намира на 1,525 км югоизточно 136°) от кметството (обр.36:6), в местността “Калуджеров дол”. Разположен е върху горна част на склон с надморска височина 1050-1100 м. По склона, в самото начало на дола, личат следи от две рударски вади, а има информация и за съществуването на видня. Теренът е залесен.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.459.

115. **Могила**. (№ АИС АКБ 1800517) Намира се на 1 км североизточно (50°) от кметството (обр.36:7), на рида Високо бърдо. Разположена е върху било на рид с надморска височина 1200 м. Могилата е с диаметър 10 м и височина 2 м. Не е проучвана.

116. **Оброк**. (№ АИС АКБ 1800512) Намира се на 0,625 км югозападно (215°) от кметството обр.36:2), в местността “Света вода”. Разположен е върху средна част на склон с надморска височина 1150 м.

с. ПОБИТ КАМЪК

Селото е разположено върху източните склонове на Милевска планина, в поречието на Метохийска река.

Село Побит камък е разпръснат тип селище. Състои се от 7 махали.

В централната махала на селото е запазена къща от характерния за XIX век в Краището тип “със ламен покрив, без комин и зимник” (обр.38).

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.284-286, 451-455; *Енциклопедичен …*, **1988**, с. 513.

117. **Следи от рудодобив**. (№ АИС АКБ 1800520) Обектът се намира на 0,575 км югозападно 252°) от оброка “Св.Илия” (обр.39:3). Разположен е върху средна част на склон с надморска височина 410 м. Върху стръмния терен се откроява каменно струпване с диаметър 15 м и височина 1,5-3 м. Вероятно отвал от рудодобив.

118. **Следи от рудодобив**. (№ АИС АКБ 1800521) Обектът се намира на 0,775 км югозападно 254°) от оброка “Св.Илия” (обр.39:4; обр.40), в местността “Прекоп”. Разположен е върху било на рид надморска височина 1415-1425 м. Следи от рударска вада, която пресича граничната бразда. Ширина-

та на изкопа е 8-10 м, а дълбочината – 2,50-3 м. Трасето на вадата се очертава по терена в югоизточна посока – към махала Шатковица.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.454.

119. **Следи от рудодобив**. (№ АИС АКБ 1800522) Обектът се намира на 2,125 км югозападно (215°) от оброка "Св. Илия" (обр.39:5), край държавната граница – югозападно от махала Шатковица. Разположен е върху било на рид с надморска височина 1540-1545 м. Върху терена добре личат две каменни струпвания с приблизителен диаметър около 10 м и височина 2,5-3 м.

120. **Следи от рудодобив**. (№ АИС АКБ 1800523) Обектът се намира на 0,725 км южно (176°) от оброка "Св. Илия" (обр.39:6), в местностите "Шупльи камик" и "Вуче дупкье". Разположен е върху долинен склон с надморска височина 1300-1360 м. В гората, североизточно от махала Шатковица личат дупки от рудодобив.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.455.

121. **Оброк**. (№ АИС АКБ 1800518) Намира се в махала Побиен камик (обр.39:1; обр.41 а,б). Разположен е върху площадка на склон с надморска височина 1370 м. Мястото е отбелязано с каменна плоча с трапецовидна форма и размери: височина – 1,04 м, ширина – 0,64-0,42 м и дебелина - 0,23 м. Върху лицевата страна е изсечен кръст с височина 0,32 м и ширина 0,33 м, а под него е издълбан едноредов надпис с ширина 0,36 м и височина на буквите – 0,04 м: "ТРИЧА МАСТОРЪ". Оброк "Св. Илия".

122. **Оброк**. (№ АИС АКБ 1800519) Намира се на 0,3 км северозападно (324°) от оброк "Св. Илия" (обр.39:2; обр.42), в местността "Валог". Разположен е в горната част на дере с надморска височина 1400 м. Представлява каменна плоча с височина 0,85 м, ширина – 0,49–0,56 м и дебелина – 0,06 м. На лицевата страна е издълбан кръст с височина 0,35 и ширина 0,42 м. Под него година – 1Р11. Оброкът е посветен също на Св. Илия (?).

с. ПОЛЕТИНЦИ

Село Полетинци е старо средновековно селище, регистрирано в турски данъчни документи от 1570-1572 г. под името Путинско като тимар към нахия Сирищник на Кюстендилски санджак със 70 домакинства, 73 ергени, 8 бащини и 2 вдовици. В списъка на джелепкешаните от 1576-1577 г. е записано като Полетинско към каза Ълъджа (Кюстендил) с 6 данъкоплатци.

Селото е разположено върху западните склонове на Земенска планина.

Село Полетинци е разпръснат тип селище. Състои се от 20 махали.

Има данни, че в землището на селото е добивано злато. В местността "Столово" е открито съкровище от сребърни западноевропейски и турски монети и накити (XVI-XVII в.)

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, 418-421; *Стойков Р.*, **1960**, с.442; *Соколоски М.*, **1983**, 710-712; *Юрукова Й.*, **1985**, с.63; *Георгиев Г.К.*, **1987**, с.79; *Енциклопедичен …*, **1988**, 516-517.

123. **Антично селище и некропол**. (№ АИС АКБ 1800527) Намира се на 1,4 км югозападно (238°) от църквата (обр.43:4), в махала Пантелеевска. Разположени са върху склон на рид с надморска височина 860-950 м. На територията на махалата и северно от нея, при изкопни работи са разкривани зидове с хоросан, долиуми, керамични съдове и др. Открита са и две пещи с останки от шлака. При изкоп за водопровод са откривани зидани с тухли гробове. Няма данни за инвентар.

Лит.: *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с.25 (№162).

124. **Късносредновековно селище и некропол.** (№ АИС АКБ 1800525) Намира се на 0,15 км североизточно (70°) от църквата (обр.43:2), в местностите "Падине" и "Селище". Разположени са върху средна част на склон с надморска височина 865-930 м. В централната махала на селото (около кметството и църквата) съществуват останки от селище – зидове, строителна и битова керамика, долиуми и др. При разширение на пътя преди години са разрушени гробове. Няма данни за погребален инвентар.

Лит.: *Георгиева Р., П. Алякова, Т. Спиридонов*, **1982**, с.22.

125. **Късносредновековна църква.** (№ АИС АКБ 1800526) Намира се под основите на съвременната църква "Св.Петка (Параскева) ", в днешните гробища (обр.43:3). Разположена е върху средна част на склон с надморска височина 900 м.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.421.

126. **Късносредновековна църква и оброк.** (№ АИС АКБ 1800528) Намира се на 1,525 км югозападно (236°) от църквата (обр.43:5), в махала Пантелеевска. Разположена е върху склон на рид с надморска височина 874 м. Южно от махалата личат основите на еднокорабна църква с приблизителни размери 12х6 м. Очертават се северната и западната стена. Градена е от ломени камъни. В източната част е израсъл дъб, а мястото е оградено с нисък зид – суха зидария. Оброк "Св. Пантелеймон".

Лит.: *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л. Слокоска*, **1978**, с.25 (№163).

127. **Оброк.** (№ АИС АКБ 1800524) Намира се на 0,125 км североизточно (32°) от църквата (обр.43:1), в местността "Селище". Разположен е върху площадка на склон с надморска височина 930 м. Оброк "Св. Дух".

128. **Оброк.** (№ АИС АКБ 1800529) Намира се на 0,75 км западно (270°) от църквата (обр.43:6), в местността "Полетински камък". Разположен е върху връх на рид с надморска височина 1070 м. Оброк "Св. Илия".

с. ПОЛСКА СКАКАВИЦА

Село Полска Скакавица е старо средновековно селище. С името Скакавица е споменато във фалшифицирана грамота-хрисовул на сръбския крал Стефан Дечански (1321-1331) за дарените селища на манастира "Св.Никола Мрачки" при с. Пещера, Радомирско. Споменава се и в хрисовула на цар Иван Александър от 1348 г. за същия манастир. В турски данъчни документи от 1570-1572 г. е под същото име като тимар към нахия Ълъджа (Кюстендил) на Кюстендилския санджак с 13 мюсюлмански домакинства и 3 ергени и 49 християнски домакинства, 34 ергени и 3 бащини. В списъка на джелепкешаните от 1576-1577 г. е записано Искакавиче към каза Ълъджа с 6 данъкоплатци – 4 българи и 2 турци.

Разположено е в югоизточните склонове на Земенска планина, около Големи дол и край р. Струма.

Село Полска Скакавица е разпръснат тип селище. Състои се от 25 махали.

Лит.:*Иванов Й.*, **1906**, с.133; *Стойков Р.*, **1960**, с.442; *Захариев Й.*, **1963**, 301-306; *Соколоски М.*, **1983**, 129-131; *Енциклопедичен ...*, **1988**, с.519.

129. **Тракийски некропол.** (№ АИС АКБ 1800542) Намира се на 0,2 км югозападно (232°) от църквата (обр. 44:13), в местността "Църквица" (при гробищата). Разположен е върху площадка на склон с надморска височина 665-680 м. При изкопни дейности са разкривани урни с вместимост 5-6 л, запълнени с пепел и захлупени с похлупаци.

Лит.: *Захариев Й.*, **1963**, с. 303.

130. **Късноантично селище и некропол.** (№ АИС АКБ 1800538) Намира се на 1,375 км югозападно (248°) от църквата (обр. 44:9), при махала Миладинова. Разположени са върху било на рид с надморска височина 800-835 м. В местността "Путиньел" (или "Бресйето" на Черенец) се откриват обилни

останки от селище. Разкривани са основи на постройки, две мраморни колони, тухли с размери 20х30 и 20х40 см и дебелина 4 см, монети, фрагментирани керамични съдове, долиуми с вместимост над 200 л и покрити с каменни плочи. Разкривани са и гробове. Няма данни за гробните съоръжения и погребален инвентар.

Лит.: *Захариев Й.*, **1963**, с. 303; *Маринков Кр.*, **1986**, с. 1-2.

Арх. инф.: ОДА Кюстендил – фонд 271к, опис 1, арх. ед. 110, л. 1.

131. **Късноантична крепост.** (№ АИС АКБ 1800535) Намира се на 0,925 км югоизточно (134°) от църквата (обр. 44:6), в местността "Градище". Разположена е върху площадка на склон с надморска височина 655-677 м. Крепостта заема височина, обградена от три страни от р. Струма. Достъпна е от юг, от която страна чрез седловина се свързва с околните височини. По повърхността се откриват фрагменти от тухли и битова керамика, както и следи от сгради. Крепостта е била водоснабдена. Трасето на водопровода се проследява на няколко места през местността "Дебело усое" към карстовия извор в местността "Извора".

Лит.: *Георгиева Р. и др.*, **1982**, с. 22, обр. 18:1; *Маринков Кр.*, **1986**, с. 5.

Арх. инф.: ОДА Кюстендил – фонд 271к, опис 1, арх. ед. 110, л. 1; ИМКюстендил – фонд 03-6, арх. ед. 222, л. 3.

132. **Късноантична и средновековна крепост.** (№ АИС АКБ 1800532) Намира се на 3,425 км североизточно (36°) от църквата (обр. 44:3, обр. 45, обр. 46), в местността "Калето". Разположена е върху връх на рид. Заобиколена е от три страни от р. Струма. Достъпна е от югоизток. Има площ от около 1,5 дка. Крепостните стени следват очертанията на терена. Изградени са от ломен камък и хоросан. Установни са четири строителни периода. Най-ранните строежи са от IV-VI в. – една жилищна и една стопанска постройка. Вторият строителен период е IX-X в. и е маркиран с останки от жилища, градени от плет. На третия строителен период (XIII-XIV в.) принадлежат части от крепостната стена, седемстенна кула-донжон и църква. Кулата е била отделена от останалата част на крепостта със зид. От четвъртия строителен период (XVI-XVII в.) е запазена жилищна сграда, в която е открито съкровище от 36 златни и сребърни предмета – накити (обеци, пръстени, накит за глава и др.) и монети (френски, австрийски, ватикански, испански, турски и венециански), сечени от 1500 до 1666 г. Най-вероятно крепостта е разрушена в края на XVII век поради масовото участие на местното население във въстанието на хайдутина Карпош.

Лит.: *Димитрова Д.*, **1975**, с. 78, **1981**, 20-25; *Димитров Б. и А. Ханджийски*, **1988**, 16-18; *Тонев А.*, **1989**, 323-338.

Арх. инф.: ИМКнНА - фонд 03-6, арх. ед. 214, арх. ед. 215.

133. **Късноантичен некропол и късносредновековно селище.** (№ АИС АКБ 1800543) Намират се на 0,55 км югозападно (256°) от църквата (обр. 44:14), в местностите "Горна махала" и "Гаридов дол". Разположени са върху склон на рид с надморска височина 670-720 м. В посочените местности са разкривани гробове със стреховидно покритие. Няма данни за погребален инвентар. Тук, южно от карстовия извор, е била разположена турската махала на късносредновековното селище.

Лит.: *Захариев Й.*, **1963**, с. 306; *Маринков Кр.*, **1986**, с. 5.

134. **Средновековно селище.** (№ АИС АКБ 1800531) Намира се на 3,35 км североизточно (29°) от църквата (обр. 44:2), в местността "Калето". Разположено е върху долинен склон, на десния бряг на р. Струма. След разрушаването на ранновизантийската крепост, по склона, северозападно от нея, е съществувало селище. Откритата в селището керамика позволява то да бъде датирано в IX-X век.

Лит.: *Димитрова Д.*, **1981**, с. 22.

135. **Средновековна църква и некропол.** (№ АИС АКБ 1800533) Намират се на 3,45 км североизточно (37°) от църквата (обр. 44:4, обр. 47), в местността "Калето". Разположени са върху връх на рид с надморска височина 655 м. Еднокорабна, едноапсидна църква с вътрешни размери: дължина (без апсидата) – 3,55 м, широчина – 2,35 м, дълбочина на апсидата – 0,90 м. Градена е от ломен камък на кален разтвор. Дебелина на зидовете – 0,70 м. При проучването на църквата, в насипа й, са открити голямо количество фрагменти от тънкостенни съдове, украсени в техника сграфито. Източно от апсидата са разкрити няколко гроба. Погребаните са поставени върху тухлена настилка – под на по-ранна сграда и оградени с парчета тухли. Ориентирани са с малко отклонение З – И. Като погребален инвентар са открити гривна и пръстен с гравиран орнамент и инкрустация от синя и зелена стъклена паста. Църквата и некрополът се отнасят към третия строителен период (XIII-XIV век) на крепостта.

Лит.: *Димитрова Д.*, **1975**, с. 78, **1981**, с. 23, обр. 6.

Арх. инф.: ИМКнНА - фонд 03-6, арх. ед. 214.

136. **Късносредновековно селище.** (№ АИС АКБ 1800540) Намира се на 0,325 км северозападно (298°) от църквата (обр. 44:11), при махала Село (Водопада). Разположено е върху склон на рид с надморска височина 630-680 м. На територията на махалата и северно от нея. Тук до края на XVIII в. се е намирало купното село. След кърджалийските нашествия от 1792-1804 г. селото се разпръснало на махали.

Лит.: *Захариев Й.*, **1963**, с. 303.

137. **Късносредновековна църква.** (№ АИС АКБ 1800534) Намира се на 1 км югоизточно (102°) от църквата (обр. 44:5), в местността "Манастира". Разположена е върху речен бряг с надморска височина 520-525 м. При строежа на линията София-Кюстендил през 1909 г. между шести и седми тунел, при изхода на Манастирски дол, са разкрити руини на малка черква. По стените й частично са били запазени стенописи. Работниците са оставили руините непокътнати, като отново са ги затрупали с насип от чакъл.

Лит.: *Захариев Й.*, **1963**, с. 306.

Арх. инф.: ИМКнНА – фонд 03-3, арх. ед. 251, л. 2-3.

138. **Късносредновековна църква**. (№ АИС АКБ 1800541) Намира се на десния бряг на карстовия поток, непосредствено до водопада (обр. 44:12, обр. 48). Разположена е върху площадка на склон с надморска височина 630 м. Църквата "Свети Димитър" е строена през 1892 г. от майстор Георги Манчов върху основи на стара черква със запазени стенописи и славянобългарски надписи. През 1906-1907 г. в новопостроената църква работи зограф Григор.

Лит. *Захариев Й.*, **1963**, с. 306; *Василиев Ас.*, **1965**, с. 637.

139. **Оброк.** (№ АИС АКБ 1800530) Намира се на 3,6 км северно (357°) от църквата (обр. 44:1), при махала Султан тепе. Разположен е върху склон на рид с надморска височина 1060 м. Оброчище "Спасовден" – няма знак и не е имало.

140. **Оброк.** (№ АИС АКБ 1800536) Намира се на 1,125 км южно (188°) от църквата (обр. 44:7), в местността "Голак". Разположен е върху връх на рид с надморска височина 888 м. Оброчище "Свети Георги". Няма знак и не е имало, а само камъни, които маркират мястото на отделните родове на обредната трапеза.

Арх. инф.: ОДА Кюстендил – фонд 271к, опис 1, арх. ед. 110, л. 2.

141. **Оброк.** (№ АИС АКБ 1800537) Намира се на 1,6 км югозападно (248°) от църквата (обр. 44:8), при махала Миладинова. Разположен е върху било на рид с надморска височина 785 м. Оброчище

"Св.Спас" на махала Миладинова. Няма знак, а само няколко стари бряста, които не се кастрят, защото се считат за свещени.

142. **Оброк.** (№ АИС АКБ 1800539) Намира се на 0,95 км северозападно (282°) от църквата (обр. 44:10), в местността "Петрова могила". Оброчище "Свети Петър". Няма знак и не е имало, а само камъни, отбелязващи местата на отделните родове на обредната трапеза. Оброчището е за цялото село.

Арх.инф.: ОДА Кюстендил – фонд 271к, опис 1, арх. ед. 110, л. 2.

с. СРЕДОРЕК

Село Средорек е образувано през 1920 г. През 1953 г. към него са присъединени селата Лечевци и Драголевци.

Съставните села на Средорек са стари средновековни селища. В турски данъчен регистър от 1570-1572 г. е записано село Лучевци като зиамет към нахия Сирищник на Кюстендилския санджак с 15 домакинства и 10 ергени. Към неговото данъчно задължение е включен и данък "ушур" на село Драголци. В списъка на джелепкешаните от 1576-1577 г. са записани селата Дираголефча и Лъгочевче към каза Ѣлъджа (Кюстендил) със съответно 1 и 3 данъкоплатци. Съществуването на селището и през XVII в. е засвидетелствано в турски документ от 1624 г. за събиране на данъка джизие, където фигурира с името Дирагофче и 38 домакинства.

Разположено е по горното поречие на Треклянска река.

Село Средорек е разпръснат тип селище. Състои се от 12 махали.

Има сведения, че в землището на селото е добивано злато.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, 483-485, 499-503; *Стойков Р.*, **1960**, 441-442; *Пеев Ив.*, **1980**, с.52; *Соколоски* М., **1983**, 665-666; *Извори* ..., **1986**, с. 294; Георгиев *Г.К.*, **1987**, с.16, 79; *Енциклопедичен* ..., **1988**, с. 202, 366, 611.

143. **Късноантично селище**. (№ АИС АКБ 1800544) Намира се на 2,7 км северно (358°) от моста над Треклянска река (обр.49:1), в местността "Църквище". Разположено е върху склон с надморска височина 970-1020 м. На площ от около 20 дка се откриват фрагментирани тухли, битова керамика и монети. При оран са разкривани зидове, градени от ломени камъни и кал. Сега теренът е терасиран и залесен.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.485; *Дремсизова-Нелчинова Цв.*, *Л. Слокоска*, **1978**, с.28 (№203).

144. **Късноантично селище**. (№ АИС АКБ 1800547) Намира се на 0,65 км североизточно (65°) от моста над Треклянска река (обр.49:4), в местностите "Ранджел" и "Прекоп". Разположено е върху горна част на склон с надморска височина 875-950 м. В посочените местности са откривани развалини от сгради, строителна и битова керамика, метални предмети, медни и сребърни монети. Сега теренът е залесен.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.502.

145. **Късносредновековно селище**. (№ АИС АКБ 1800548) Намира се на 0,85 км източно (90°) от моста над Треклянска река (обр.49:5), в местността "Село" или "Песък". Разположено е в подножие на склон с надморска височина 785-810 м. При селскостопански дейности са разкривани зидове, долиуми и фрагментирана битова керамика. Една част от селището е затрупана от наноси, а останалата е залесена.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.501.

146. **Могила**. (№ АИС АКБ 1800550) Намира се на 1,425 км югоизточно (107°) от моста над Треклянска река (обр.49:7), в местността "Манастирище". Разположена е върху речна тераса с надморска височина 785 м. Могилата е с диаметър 15 м и височина 2,50-3 м. Не е проучвана.

147. **Могила, църква, оброк**. (№ АИС АКБ 1800549) Намират се на 1,4 км югоизточно (109°) от моста над Треклянска река (обр.49:6; обр.50), в местността "Манастирище". Разположени са върху речна тераса с надморска височина 785 м. Могилата е с елипсовидна форма. Диаметърът й е 15x10 м, а височината – 2 м. Могилният насип е нарушен от по-късни строежи. Върху част от могилата е била изградена църква, по-късно – параклис, а в последно време – сграда за помени ("богопросница"). Според спомените на учителя Колев – баща на Камен Колев, в старата църква е имало ктиторски надпис от края на 16 или началото на 17 в. Вероятно църквата е имала за патрон "Св.Георги" (според Цв.Д., Л.С. "Св.Петър). Оброк "Св.Георги".

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.502; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л.Слокоска*, **1978**, с.28 (№204) ; *Неделков А. А.*, **1999**, 387-389.

148. **Селище и некропол**. (№ АИС АКБ 1800551) Намира се на 1,375 км югоизточно (106°) от моста над Треклянска река (обр.49:8), в местността "Манастирище". Разположени са върху речна тераса с надморска височина 780-785 м. При селскостопански дейности са разкривани солидни основи, градени от ломен камък и хоросан. При изкопна работа е разкрит гроб. Няма сведения за погребален инвентар.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.502; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л.Слокоска*, **1978**, с.28 (№204).

149. **Оброк**. (№ АИС АКБ 1800545) Намира се на 2,5 км северно (353°) от моста над Треклянска река (обр.49:2), в местността "Св. Петър". Разположен е върху площадка на склон с надморска височина 950 м. Оброк "Св.Петър".

150. **Оброк**. (№ АИС АКБ 1800546) Намира се на 2 км северно (350°) от моста над Треклянска река (обр.49:3), при махала Селище. Разположен е върху речна тераса с надморска височина 835 м. Оброк "Св. Георги".

с. СУШИЦА

Село Сушица е старо средновековно селище, известно под името Сушиче от регистър на войнуците от средата на XVI в. с 1 данъкоплатец. В турски данъчен регистър от 1570-1572 г. е записано село Шушица като тимар към нахия Горно Краище на Кюстендилския санджак с 28 домакинства, 21 ергени, 2 бащини и 1 вдовица. В списъка на джелепкешаните от 1576-1577 г. е с името Сушиче към каза Радомир с 3 данъкоплатци.

Селото е разположено върху западните склонове на Земенската планина, в началото на Сушичка река.

Село Сушица е разпръснат тип селище. Състои се от 9 махали

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.509-513; *Стойков Р.*, **1960**, с.441; *Извори ...*, **1974**, с. 141; *Соколоски М.*, **1983**, 698-699; *Енциклопедичен ...*, **1988**, с.632.

151. **Антично и късноантично селище**. (№ АИС АКБ 1800553) Намира се на 0,9 км североизточно (78°) от кметството (обр.51:2), в местността "Дзидини". Разположено е върху средна част на склон с надморска височина 825-875 м. При селскостопански дейности са откривани зидове с хоросанова спойка, битова и строителна керамика, голямо количество сребърни и медни монети от императорската епоха.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.513; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л.Слокоска*, **1978**, с.29 (№217).

152. **Антично и средновековно селище**. (№ АИС АКБ 1800555) Намира се на 0,5 км североизточно (27°) от кметството (обр.51:4), между махалите Ханове и Раздолци, в местностите "Боро", "Циганка" и "Равна ливада". Разположено е върху средна част на склон с надморска височина 875-930 м. При

селскостопански дейности и строежи на сгради са разкривани зидове от ломени камъни с хоросан, битова керамика, голямо количество монети. От тук произхожда мраморна плоча с гръцки надпис.

Лит.:*Захариев Й.*, **1918**, с.513; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л.Слокоска*, **1978**, с.29 (№218) ; *Георгиева Р., П. Алякова, Т.Спиридонов*, **1982**, с.24-25, обр.17:1.

153. **Късноантично укрепление и оброк**. (№ АИС АКБ 1800552) Намира се на 1,05 км североизточно (67°) от кметството (обр.51:1), в местността “Спасовица” или “Кленье” при махала Село. Разположено е върху връх на възвишение с надморска височина 850-860 м. Върху ниско възвишение, непосредствено до махалата, при селскостопански дейности са откривани зидове от ломени камъни с хоросан примесен със счукана тухла, битова и строителна керамика и монети. Теренът е силно затревен. Оброк “Св. Георги” и “Спасовден”.

Лит.:*Захариев Й.*, **1918**, с.513; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л.Слокоска*, **1978**, с.29 (№219) ; *Георгиева Р., П. Алякова, Т.Спиридонов*, **1982**, обр.17:2.

154. **Оброк**. (№ АИС АКБ 1800554) Намира се на 0,525 км североизточно (60°) от кметството (обр.51:3, обр. 52), в местността “Равна нива”. Разположен е върху долна част на склон с надморска височина 830 м. Оброк “Св. Илия”.

с.ТРЕКЛЯНО

Село Трекляно е старо средновековно селище, регистрирано в турски данъчни документи от 1570-1572 г. под името Предошница (или Преглино) като тимар към нахия Горно Краище на Кюстендилския санджак със 70 домакинства, 45 ергени, 7 бащини и 2 вдовици. В списъка на джелепкешаните от 1576-1577 г. е записано като Трекляне към каза Ълъджа (Кюстендил) с 2 данъкоплатци.

Селото е разположено в поречието на Треклянска река.

Село Трекляно е разпръснат тип селище. Състои се от 16 махали.

През 1891 г. в м.”Уйнен дол” са открити златни и сребърни монети и накити. По-късно в землището на селото е открито съкровище от римски монети на императорите Хонорий и Теодосий II. Има данни за златодобив.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.491-499; *Йорданов В.*, **1933**, с.354; *Герасимов Т.*, **1939**, с.344; *Стойков Р.*, **1968**, с.443; *Соколоски* М., **1983**, 693-695; Пеев *Ив.*, **1984**, с.52; *Георгиев Г.К.*, **1987**, с.16,79; *Енциклопедичен...*, **1988**, 669-670.

155. **Късноантично укрепление**. (№ АИС АКБ 1800559) Намира се на 1,975 км източно (83°) от кметството (обр.53:4), в местността “Говедарника”. Разположено е върху площадка на склон с надморска височина 950 м. Разкривани са зидове, градени от ломени камъни и хоросан, долиуми, строителна керамика. Сега теренът е залесен.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.498.

156. **Късноантично укрепление и селище**. (№ АИС АКБ 1800557) Намира се на 0,2 км западно (280°) от кметството (обр.53:2), в местността “Маркови кошари”. Разположено е върху висока речна тераса с надморска височина 750 – 765 м. Укреплението е с правоъгълна форма и приблизителни размери 100х60 м. Крепостният зид е граден от ломени камъни, споени с бял хоросан. Южно и западно е имало следи от селище – разрушени зидове, строителна и битова керамика. Обектът е почти изцяло унищожен при строежа на промишлени цехове.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.498; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л.Слокоска*, **1978**, с.30 (№230).

157. **Могила**. (№ АИС АКБ 1800558) Намира се на 0,25 км западно (273°) от кметството (обр.53:3), в местността “Маркови кошари”. Разположена е върху висока речна тераса с надморска височина 796 м.

Могилата е имала диаметър около 15 м и височина 1,50 м. Сега могилата трудно се различава на повърхността.

158. **Късноантична гробница и некропол**. (№ АИС АКБ 1800556) Намира се на 2,025 км северно (350°) от кметството (обр.53:1; обр.54), при махала Лисичкова (Димитрова). Разположена е върху подножие на склон с надморска височина 775-790 м. В южната част на махалата и източно от нея, при селскостопански и изкопни дейности, са разкривани гробове с покритие от тегули. Разкрита е и една гробница, градена от речни камъни, споени с хоросан, в който се забелязва слаб примес от счукани тухли. В нея са намерени монети. Няма други данни за погребалния инвентар. Гробницата отново е затрупана и сега на повърхността се забелязва малка част от нея.

Арх. инф.: ИМКнНА – фонд 03-3/249, л. 18

159. **Могила**. (№ АИС АКБ 1800561) Намира се на 1,7 км югоизточно (158°) от кметството (обр.53:6; обр.55) в близост до Тодорова махала. Разположена е върху склон с надморска височина 790 м. Могилата е с диаметър около 20 м и запазена височина 2 м. Разкопана е от иманяри.

160. **Средновековен скит**. (№ АИС АКБ 1800563) Намира се на 2,85 км южно (182°) от кметството (обр.53:8; обр.56; обр.57) в местността “Писано присое”. Разположен е върху скален откос с надморска височина 1020 м. В местността се намира малък скит - две скални ниши: ”Училището” и “Църквето”, в които са запазени рисунки-графити. Стиловите особености на рисунките и палеографските характеристики на надписите и монограмите датират паметника в края на X и началото на XI в. Надписите са силно повредени, а някои от тях – вече унищожени.

Лит.: *Герасимова В., Ст. Чохаджиев*, **1993**, с.333-339; *Илинкина В.*, **1993**, 170-188.

161. **Средновековно градище.** (№ АИС АКБ 1800567) Намира се на 2,6 км югоизточно (127°) от кметството (обр.53:12) в м. “Широки дол”. Разположено е върху възвишение от лявата страна на дола с надморска височина 765 м. Заравнената част на възвишението е с площ около 1 дка. В северната му част има струпване с височина около 0,5 м (може би разрушена кула). Откривани са фрагменти от тухли и монети. Сега теренът е силно затревен. Само по южния склон (който е терасиран за овощна градина) се откриват обезличени фрагменти керамика.

Арх.ивф.: ИМКнНА – фонд 03-3/249, л.17.

162. **Късносредновековна църква.** (№ АИС АКБ 1800566) Намира се на 1,5 км югоизточно (153°) от кметството (обр.53:11; обр.58) в м. “Пресвета”. Разположена е върху долна част на склон с надморска височина 783 м. Еднокорабна, едноапсидна църква с размери: дълж. 8,50 м и шир. 4,70 м. Била е градена от камъни и кал. Напълно разрушена. Основите ѝ са силно затревени и обрасли с храсти и дървета.

Лит.: *Василиев Ас.*, **1949**, с.80; *Зарков Л.*, **1984**, с.16.

163. **Църква**. (№ АИС АКБ 1800562) Намира се на 1,925 км югоизточно (161°) от кметството (обр.53:7; обр.59), в гробищата при Тодорова махала. Разположена е върху долна част на склон с надморска височина 810 м. Църквата “Успение на Пресвета Богородица” е построена през 1860 г. върху останките на средновековна църква. Тя е трикорабна каменна постройка с олтарна апсида и два странични певника и размери: дълж. 16 м и шир. 12 м. Средният кораб е засводен полуцилиндрично, а страничните са с плоски тавани. Те се поддържат от два реда по четири колони. Има два входа – от запад и юг. Олтарните икони са рисувани от Никола Ив. Образописов през 1866 г. Освен иконата на Исус Христос всички останали негови икони по-късно са прерисувани и развалени. Апостолските икони са от същия майстор, рисувани през 1864 и 1865 г. Първоначалната църква е била част от манастирски комплекс. Съществуването на манастир “Света Богородица” в землището на с. Трекляно е засвидетелствувано в турски данъчни документи от 1570-1572 г.

Лит.: *Кратко описание...*, **1893**, с.612; *Иречек К.*, **1974**, с.647; *Василиев Ас.*, **1949**, с.79; *Соколоски М.*, **1983**, с.694.

164. **Късносредновековно селище.** (№ АИС АКБ 1800568) Намира се на 2,125 км северно (4°) от кметството (обр.53:13), при Видимска махала. Разположено е върху склон на рид с надморска височина 830-880 м. При заселването на махалата в края на XVIII в. тук са съществували следи от по-старо селище. Теренът не се обработва и не се откриват датиращи материали.

Лит.: *Зарков Л.*, **1984**, с.34.

165. **Следи от рудодобив.** (№ АИС АКБ 1800560) Обектът се намира на 1,675 км югоизточно (156°) от кметството (обр.53:5), при Тодорова махала. Разположен е върху долна част на склон с надморска височина 790-795 м. Елипсовидно каменно струпване с диаметър около 25 м и височина 7 м – отвал от рудодобив.

166. **Следи от рудодобив.** (№ АИС АКБ 1800564) Обектът се намира на 2,875 км югоизточно (137°) от кметството (обр.53:9), в местността "Златареви рупи". Разположен е върху долна част на склон с надморска височина 745-800 м. Върху площ от над 100 дка се издигат каменни струпвания – отвали от рудодобив. Следи от селище – камъни, тухли и керемиди. Липсват характерни находки за датиране.

167. **Следи от рудодобив.** (№ АИС АКБ 1800565) Обектът се намира на 0,925 км югозападно (233°) от кметството (обр.53:10), в местността "Равнище" при махала Връшинци. Разположен е върху долната част на склон с надморска височина 845-860 м. Каменни струпвания – отвали от рудодобив.

с.УШИ

Село Уши е старо средновековно селище, регистрирано в турски данъчни документи от 1570-1572 г. под името Уш (или Уйново) като тимар към нахия Горно Краище на Кюстендилския санджак с 4 мюсюлмански домакинства и 52 християнски домакинства, 5 бащини и 4 вдовици. В списъка на джелепкешаните от 1576-1577 г. е записано село Уши към каза Ълъджа (Кюстендил) с 9 данъкоплатци – 8 българи и 1 турчин. Съществуването на селото и през XVII в. е засвидетелствувано в регистър за събиране на джизие от зеваид-и войнугани в Кюстендилския санджак за 1626-1627 г.

Разположено е по южните склонове на Ушинска планина.

Селото е разпръснат тип селище. Състои се от 10 махали.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.479-483; *Стойков Р.*, **1960**, с. 441; *Соколоски М.*, **1983**, 755-756; *Извори ...*, **1986**, с321; *Енциклопедичен ...*, **1988**, 669-670.

168. **Късноантично селище.** (№ АИС АКБ 1800572) Намира се на 3,225 км западно (279°) от училището (обр.60:4), в местността "Богатица" или "Славчето". Разположено е в седловина с надморска височина 920-980 м. Върху голяма площ – от двете страни на държавната граница, съществуват останки от селище. При селскостопански дейности са разкривани основи на сгради, строителна и битова керамика, метални предмети, стрели и монети. Сега теренът не се обработва и е силно затревен.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.443-444; *Гаврилов Б.*, **1982**, с.57-58.

169. **Група могили.** (№ АИС АКБ 1800573) Намира се на 2,55 км северозападно (282°) от кметството (обр.60:5-9), в местността "Богатица" ("Славчето"). Разположена е в седловина с надморска височина 940 м. Могилите имат следните размери: могила №5 (№ АИС АКБ 1800574) – диаметър 10, височина 1 м; могила №6 (№ АИС АКБ 1800575) – диаметър 10, височина 2 м; могила №7 (№ АИС АКБ 1800576) – диаметър 15, височина 4,50 м (на върха й е издигнат паметник на загиналите във войните

1912-13 г.) ; могила №8 (№ АИС АКБ 1800577) –диаметър 15, височина 4 м; могила №9 (№ АИС АКБ 1800578) – диаметър около 15, височина 2 м. Могилите не са проучвани.

170. **Късноантично селище**. (№ АИС АКБ 1800569) Намира се на 0,825 км югоизточно (126°) от кметството (обр.60:1), в местността "Селище". Разположено е върху долна част на склон с надморска височина 1065-1100 м. По склона под микроязовира, при селскостопански дейности са разкривани основи на сгради, водопроводни тръби, фрагментирана строителна и битова керамика. Сега теренът е силно затревен.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.482.

171. **Късноантичен водопровод.** (№ АИС АКБ 1800582) Намира се на 1,675 км североизточно (22°) от кметството (обр.60:13), в местността "Криви вирове". В посочената местност са откривани тръби за водопровод. При водоснабдяването на селото през 1941 г. каналът на много места е пресичал или е следвал трасето на стария водопровод, водещ към Суа чешма.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.482.

Арх.инф.: ОДА Кюстендил – фонд 271к, опис 1, арх. ед. 99, л.2.

172. **Късносредновековно селище.** (№ АИС АКБ 1800583) Намира се на 1,375 км северозападно (315°) от кметството (обр.60:14), в местността "Село". Разположено е върху долна част на склон с надморска височина 1000-1030 м. В градините около чешмите и гробищата при махала Знеполска съществуват следи от разрушени сгради. Съществува спомен, че тук се е намирало селото преди неговото разселване по днешните махали.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.482.

Арх.инф.: ОДА Кюстендил – фонд 271к, опис 1, арх. ед. 99, л.3-4.

173. **Светилище.** (№ АИС АКБ 1800581) Намира се на 1 км северно (13°) от кметството (обр.60:12, обр.61), в местността "Чардак". Разположено е върху връх на рид с надморска височина 1312 м. На най-високата точка на Ушинската планина съществува каменно струпване с подковообразна форма, отворено на юг.

174. **Оброк**. (№ АИС АКБ 1800571) Намира се на 1,075 км северозападно (304°) от кметството (обр.60:3), в местността "Рид" при махала Велкова. Разположен е върху площадка на склон с надморска височина 1105-1110 м. Югозападно от махалата са съществували основи на сграда, вероятно църква. Сега теренът е силно затревен и точното й местоположение не може да се установи. Мястото е оброк.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.482.

Арх.инф.: ОДА Кюстендил – фонд 271к, опис 1, арх. ед. 99, л.2.

175. **Оброк**. (№ АИС АКБ 1800570) Намира се на 1 км североизточно (72°) от кметството (обр.60:2), при махала Кошарска. Разположен е върху склон на рид с надморска височина 1140 м. Оброчище "Св. Прокопий". Службата е на 21 юли (празнува се по стария календар). Имало е дървен кръст. Сега няма знак. Оброкът е само за махалите Кошарска и Спасевци.

176. **Следи от рудодобив**. (№ АИС АКБ 1800579) Обектът се намира на 0,925 км северно (0°) от кметството (обр.60:10), под връх Чардак. Разположен е върху горна част на склон с надморска височина 1245 м. Могилообразно каменно струпване – вероятно отвал от рудодобив.

177. **Следи от рудодобив.** (№ АИС АКБ 1800580) Обектът се намира на 0,925 км северно (7°) от кметството (обр.60:11; обр.62), в местността "Прекоп". Разположен е върху горна част на склон с надморска височина 1275-1305 м. Изкоп в скалите с дължина около 100 м и широчина 12-15 м. В близката околност има около 10 каменни струпвания.

с. ЧЕШЛЯНЦИ

Село Чешлянци е старо средновековно селище. В турски документи за събиране на данъка джизие от зеваид-и войнугани в Кюстендилския санджак за 1626-1627 г. са регистрирани селата Горна чешне с 24 ханета и Долна чешне – с 8 ханета.

Разположено в източните склонове на Милевска планина, по долината на Драгойчинска река.

Селото е разпръснат тип селище. Състои се от 10 махали.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с. 466-472; *Извори ...*, **1986**, с.321; *Енциклопедичен ...*, **1988**, с. 701.

178. **Късноантично селище**. (№ АИС АКБ 1800584) Намира се на 2 км северозападно (298°) от кметството (обр.63:1), в местността "Равнище" при махала Вишорица. Разположено е върху склон на рид с надморска височина 1025-1040 м. Около гробищата и по склона към дерето са разкривани следи от сгради, тухли, керамика и др. Сега теренът е затревен.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.471.

179. **Могила**. (№ АИС АКБ 1800586) Намира се на 1,75 км северозападно (297°) от кметството (обр.63:3), в местността "Равнището" при махала Вишорица. Разположена е върху площадка на склон с надморска височина 1025 м. Южно от гробищата се забелязва малка могила с диаметър 8 м и височина 1,50 м. Не е проучвана.

180. **Късносредновековна църква**. (№ АИС АКБ 1800585) Намира се на 1,9 км северозападно (300°) от кметството (обр.63:2), в гробищата на махала Вишорица. Разположена е върху площадка на склон с надморска височина 1035 м. Малка еднокорабна и едноапсидна църква с вътрешни размери: дължина 8 м, ширина 4 м и дебелина на зидовете – 0,60 м. Стените са градени от ломени камъни и кал. Запазената им височина е 0,60 – 0,80 м. Основите са силно затревени и обрасли с храсти.

Лит.: *Захариев Й.*, **1918**, с.471; *Дремсизова-Нелчинова Цв., Л.Слокоска*, **1978**, с.31 (№241).

СЪКРАЩЕНИЯ

АОР - Археологически открития и разкопки
ГНМ - Годишник на Народния археологически музей, София
ГСУФФ - Годишник на Софийския университет. Филологически факултет
ДВ - Държавен вестник
ИБАИ - Известия на Археологическия институт
ИИМКюстендил – Известия на Исторически музей Кюстендил
ИМКнА I - Исторически музей Кюстендил. Археология. Праистория
ИМКнА II - Исторически музей Кюстендил. Археология. Античност
ИМКнНА - Исторически музей Кюстендил. Научен архив
ИМКнНИ НСФ - Исторически музей Кюстендил. Нова история. Научно-спомагателен фонд
МПК - Музеи и паметници на културата
МСб - Сборник за народни умотворения, наука и книжнина
НА - Научен архив
НИПК - Национален институт за паметниците на културата
НМКн - Народен музей Кюстендил
ОДА Кюстендил - Окръжен държавен архив Кюстендил
ПСп - Периодическо списание на Българското книжовно дружество
РП - Разкопки и проучвания на Народния археологически музей в София
СбНУ - Сборник на народни умотворения

ExTx - Expeditio Thracica

ЛИТЕРАТУРА

АНДОНОВ, Боян. Горно и Долно Уйно. София, **1987**, 307 с.

Андреев, Стефан и Елена Грозданова. Из историята на рударството и металургията в българските земи през XV-XIX век (По документи от наши и чужди архиви). София, **1993**, 168 с.

АСЕНОВ, Стойо. Треклянско крайще. **1987**, 308 с. Ръкопис. Архив на РИМ Кюстендил (ИМКнНА 12).

ВАНКОВ, Лазар. Геологически изучавания на пограничната местност на запад от Трън-Кюстендил. – СбНУ, кн. XVI-XVII. III. Дял природонаучен. С., **1900**, 3-43.

ВАСИЛИЕВ, Асен. Църкви и манастири из Западна България. – РП IV, **1950**, 49-114.

ВАСИЛИЕВ, Асен. Български възрожденски майстори. С., **1965**. 750 с. с ил. и факс.

ВЕЛКОВ, Иван и Христо Данов. Новооткрити старини. – ИБАИ XII, **1938**, 433-449.

ГАВРИЛОВ, Борислав. Студентска научна експедиция “Кюстендил 80”. – ExTh, 2, **1982**, 52-63.

ГЕОРГИЕВ, Георги К. Старата железодобивна индустрия в България. С., **1978**. 206 с.

ГЕОРГИЕВ, Георги К. Полезните изкопаеми от времето на траките. С., **1987**, 134 с. с ил.

ГЕОРГИЕВА, Румяна, Тошо Спиридонов и Павлина Алякова. Проучвания в долината на р. Драговищица. – В: АОР през 1977 г., С., **1978**, 53-54.

ГЕОРГИЕВА, Румяна, Павлина Алякова и Тошо Спиридонов. Проучвания по долината на Драговищица. – ExTh, 2, **1982**, 7-51.

ГЕРАСИМОВ, Тодор. Колективни находки на монети през 1939 г. – ИБАИ XIII, **1939**, 341-345.

ГЕРАСИМОВ, Тодор. Колективни находки на монети през 1940 г. – ИБАИ XIV, **1940/42**, 282-285.

ГЕРАСИМОВА, Василка и Стефан Чохаджиев. Скитът край село Трекляно, Кюстендилско. – ИИМ Кюстендил, V, **1993**, 333-340.

ГЕРОВ, Борис. Проучвания върху западнотракийските земи през римско време. Ч. I. – ГСУФФ, LIV, 3, **1959/1960**, 155-407.

ДИМИТРОВ, Божидар и Антоний Ханджийски. Каменните щитове на България : /Пътеводител/. С., **1988**. 116 с., 8 л. цв. ил.

ДИМИТРОВА, Дора. Разкопки в м. Калето при с. Ръждавица, Кюстендилски окръг. – В : АОР през 1975 г. Смолян, **1976**, с. 78.

ДИМИТРОВА, Дора. Средновековната крепост край с. Ръждавица. – МПК, **1981**, 1, 20-25.

ДРЕМСИЗОВА-НЕЛЧИНОВА, Цветана. Научно-мотивирано предложение за обявяване на археологическите паметници в Кюстендилски окръг за паметници на културата. С., **1971**. 45 с. Архив на НИПК.

ДРЕМСИЗОВА-НЕЛЧИНОВА, Цветана и Людмила Слокоска. Археологически паметници от Кюстендилски окръг. С., **1978**, 87 с. : с ил. и к.

ЕНЦИКЛОПЕДИЧЕН речник Кюстендил А – Я. С., **1988**, 727 с.

ЗАРКОВ, Любен. Трекляно. **1984**. 111 с. Ръкопис. Архив на РИМ Кюстендил (ИМКнНА 127)

ЗАХАРИЕВ, Йордан. Кюстендилско Краище. – МСб XXXII, **1918**, 653 с.

ЗАХАРИЕВ, Йордан. Кюстендилската котловина. С., **1963**. 446 с. с ил.

ЗЛАТАРСКИ, Георги Н. Геологически изучавания в Югозападна България. – ПСп, кн. 17, **1885**, 333-359.

ИВАНОВ, Йордан. Северна Македония, исторически изследвания. С., **1906**. 420 с.

ИЗВОРИ за българската история, т. X (Турски извори за българската история, серия XV-XVI, т. I). С., **1964**. 354 с.

ИЗВОРИ за българската история, т. XIII (Турски извори за българската история, серия XV-XVI, т. II). С., **1966**. 584 с.

ИЗВОРИ за българската история, т. XX (Турски извори за българската история т. V). С., **1974**. 710 с.

ИЗВОРИ за българската история, т. XXVI (Турски извори за българската история т. VII). С., **1986**. 530 с.

ИЛИНКИНА, Ваня. Нов извор за възцаряването на цар Роман-Симеон (Гаврил-Радомир). – В: Приноси към българската археология, II. С., **1993**, 170-188.

ИРЕЧЕК, Константин. Пътувания по България. С., **1974**. 1040 с. 1 к.

ЙОРДАНОВ, Велико. Как са възникнали нашите музеи. – ГНМ V, **1933**, 317-360.

КОНСТАНТИНОВ, М. Старото златодобиване в Краището. – Минно дело, 4, **1949**, 3-4, 53-71.

КОНЯРОВ, Георги З. Принос към историята на рударството и металургията в България. С., **1953**, 172 с.

КРАТКО описание на всичките градове и по-главни села в Княжеството в географическо, историческо, културно, търговско, промишлено, учебно, черковно и пр. отношение. – Български алманах за **1893** г., 545-1093.

ЛЮБЕНОВ, Петър Цв. Баба Ега. Търново, **1887**. 87 с.

ЛЮБЕНОВ, Петър Цв. Самовили и самодиви. С., **1891**. 140 с.

ЛЮБЕНОВ, Петър Цв. Сборник с разни народни умотворения и турски злодейства из Кюстендилско. Кюстендил, **1902**. 52 с.

МАРИНКОВ, Крум. Село Полска Скакавица. (Историческа справка). Кюстендил, **1986**. 128 с. Ръкопис. Държавен архив Кюстендил (ОДА Кюстендил, ф. 271^{К}, оп. 1, арх. ед. 131).

МАТАНОВ, Христо. Възникване и облик на Кюстендилския санджак през XV-XVI век. С., **2000**. 195 с. с табл.

МОРАЛИЙСКИ, Станко. Село Горно Уйно, Кюстендилско. Кюстендил, **1981**, 315 с. Ръкопис. Архив на РИМ Кюстендил (ИМКнНА 5).

МОРАЛИЙСКИ, Станко. Село Долно Уйно, Кюстендилско. От далечно минало до наши дни. Кюстендил, **1976**. 226 с. Ръкопис. Архив на РИМ Кюстендил. (ИМКнНА 11).

МУШМОВ, Никола. Колективни находки на монети през 1925-26 год. – ИБАИ IV, **1926/27**, 321-326.

НЕДЕЛКОВ, Аначко Арсов. Краище. Родът на дедо Павле. С., **1999**. 420 с.

ПЕЕВ, Иван. Веществени паметници от златодобиването по българските земи. – Векове IX, **1980**, 4, 48-56.

РАДОСЛАВОВ, Богомил. Минното дело в българските земи преди и след римско време. – В : Минното дело и развитието на човешката култура. С., **1948**, 21-29.

САРАФОВ, Михаил, Константин Иречек. Рапорт на комисията, изпратена в Кюстендилски окръг да изучи положението на безземлените селяни. – ДВ, бр. 72, 17 декември **1880** г.

СОКОЛОСКИ, Методија. Турски документи за историјата на македонскиот народ. Опширни пописни дефтери од XVI век за Ќустендилскиот санџак. Т. V, кн. I. Скопје, **1983**. 834 с.

СТОЙКОВ, Руси. Селищни имена в западната половина на България през XVI век (По турски регистър за данъци от 984(1576-77 г.)). – В: Езиковедско-етнографски изследвания в памет на академик Стоян Романски. С., **1960**, 429-456.

ТОНЕВ, Андрей. Колективна находка от западноевропейски монети от разкопките на обект "Калето" при с. Раждавица. – ИИМКюстендил, т. I, **1989**, 323-338.

ЦОНЕВ, Беню. Увод в историята на българския език. А. Преглед върху българските говори. – СбНУ, кн. XVIII. I. Научен отдел. С., **1901**, 354-425.

ЧОХАДЖИЕВ, Стефан. Експедиция "Краище '82". – в. Звезда, бр. 145, 11 декември **1982**.

ЮРУКОВА, Йорданка. Монетните находки открити в България през 1982 г. – Археология XXVII, **1985**, 2, 58-64.

АРХИВНА ИНФОРМАЦИЯ

ИМКнНа - 03-3/249, 33 л.
- 03-3/251, л. 2-3
- 03-3/254, л. 2-3
- 03-3/255, л. 1-2
- 03-6/214
- 03-6/215
- 03-6/222, л. 3

ИмКнНИ НСФ-80
ОДА Кюстендил – фонд 271к, опис 1, арх.ед. 99, л. 2-4,9
арх.ед. 110, л. 1-2

ИЛЮСТРАЦИИ

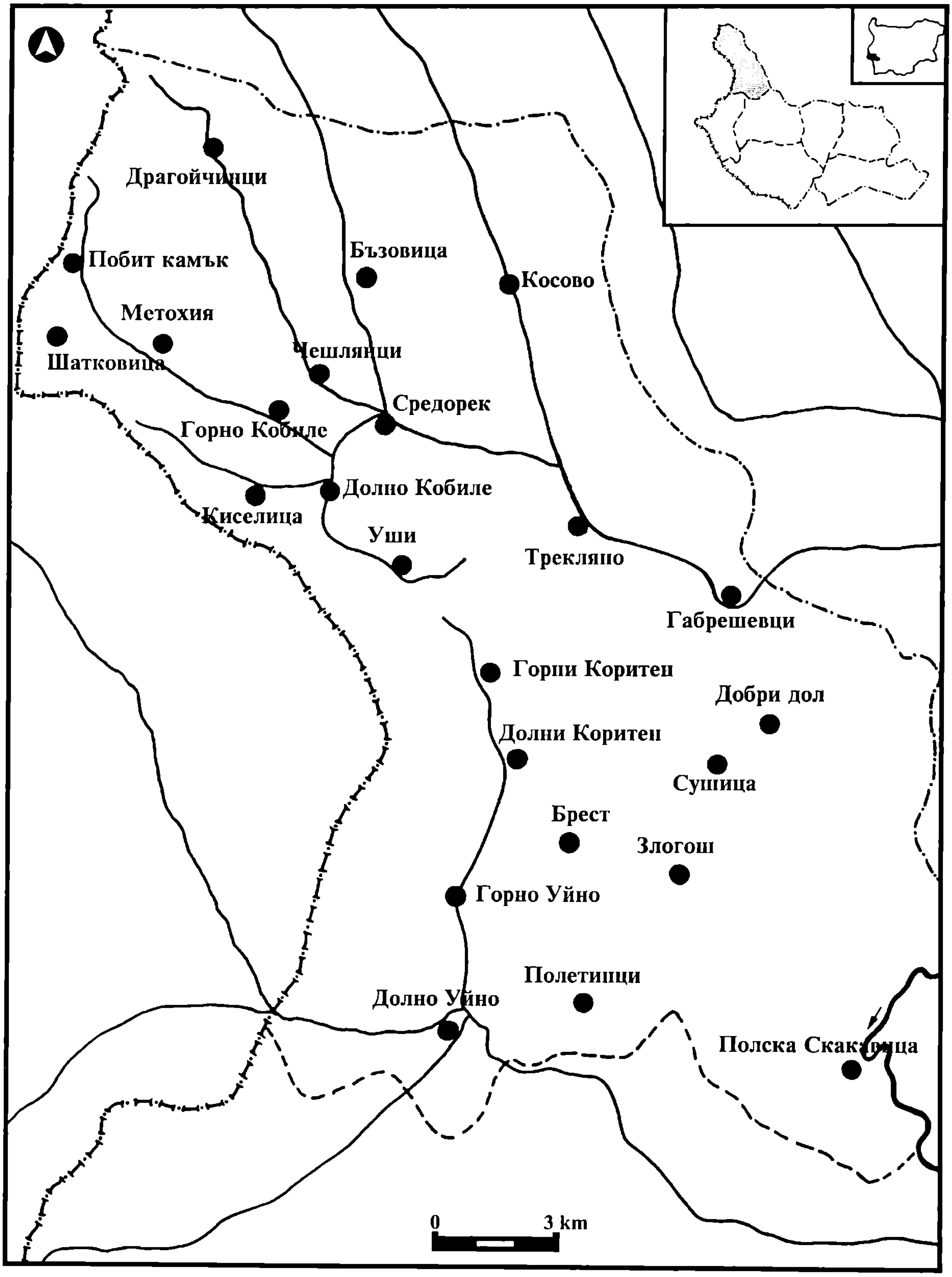
Драгойчинци
Побит камък
Бъзовица
Косово
Метохия
Шатковица
Чешлянци
Средорек
Горно Кобиле
Долно Кобиле
Киселица
Уши
Трекляно
Габрешевци
Горни Коритен
Добри дол
Долни Коритен
Сушица
Брест
Злогош
Горно Уйно
Полетинци
Долно Уйно
Полска Скакавица
0
3 km

Карта на селищата от Кюстендилското Краище

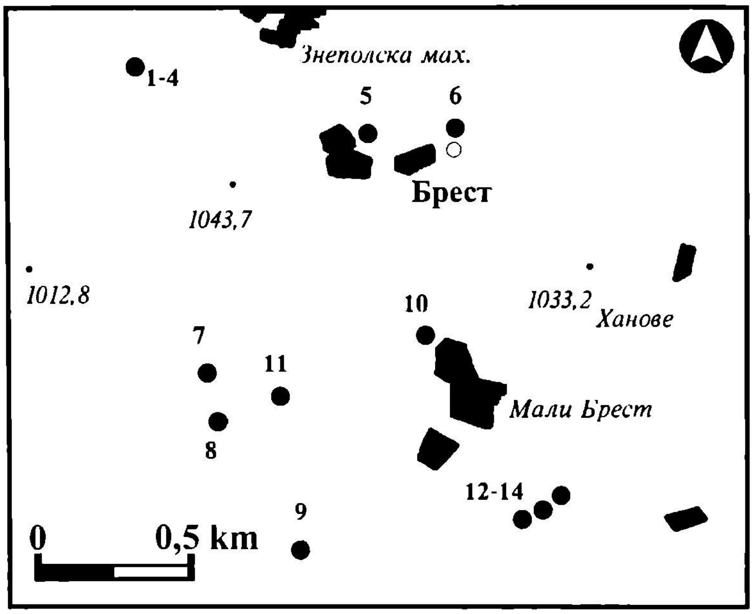
Знеполска мах.
1-4
5
6
Брест
1043,7
1012,8
1033,2
Ханове
10
7
11
8
Мали Брест
12-14
9
0
0,5 km

Обр. 1 - Карта на археологическите обекти в с. Брест

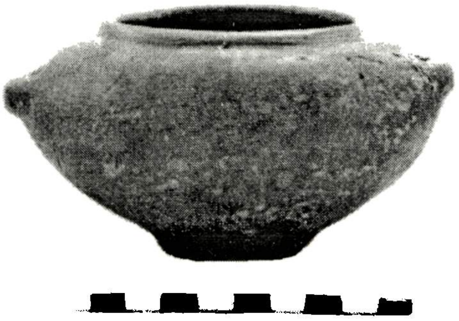

Обр. 2 - Керамичен съд от късния халколит, м. ”Селище”, с. Брест – инв. № ИМКнАI-33

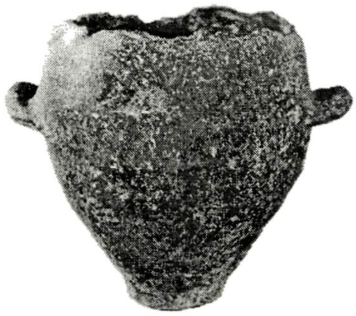

Обр. 3 а - Керамичен съд от желязната епоха (VII-IV в.пр.хр.), м. ”Селище”, с. Брест; инв. № ИМКнАII-102,

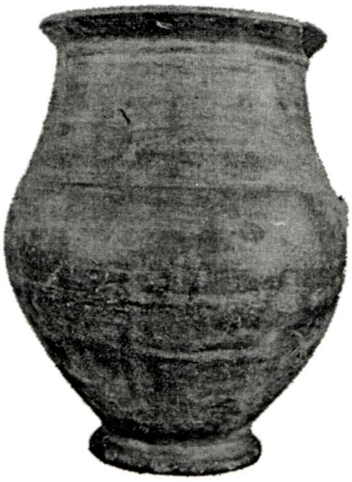

Обр. 3 б - Керамичен съд от желязната епоха (VII-IV в.пр.хр.), м. ”Селище”, с. Брест; инв. № ИМКнАII-286

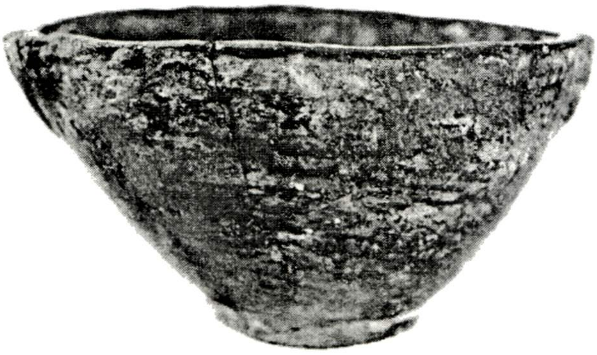

Обр. 3 в - Керамичен съд от желязната епоха (VII-IV в.пр.хр.), м. ”Селище”, с. Брест; инв. № ИМКнАII-287

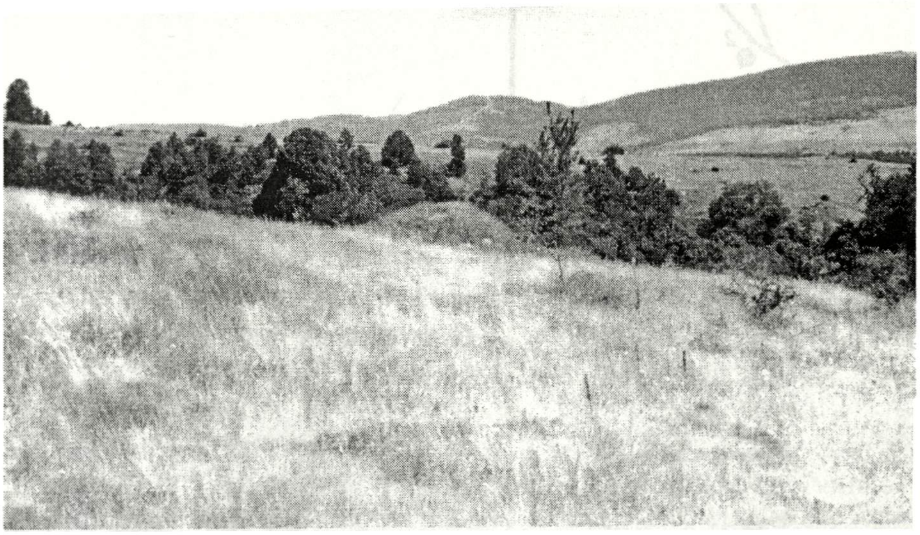

Обр. 4 - Могила в м.”Равнището”, с. Брест

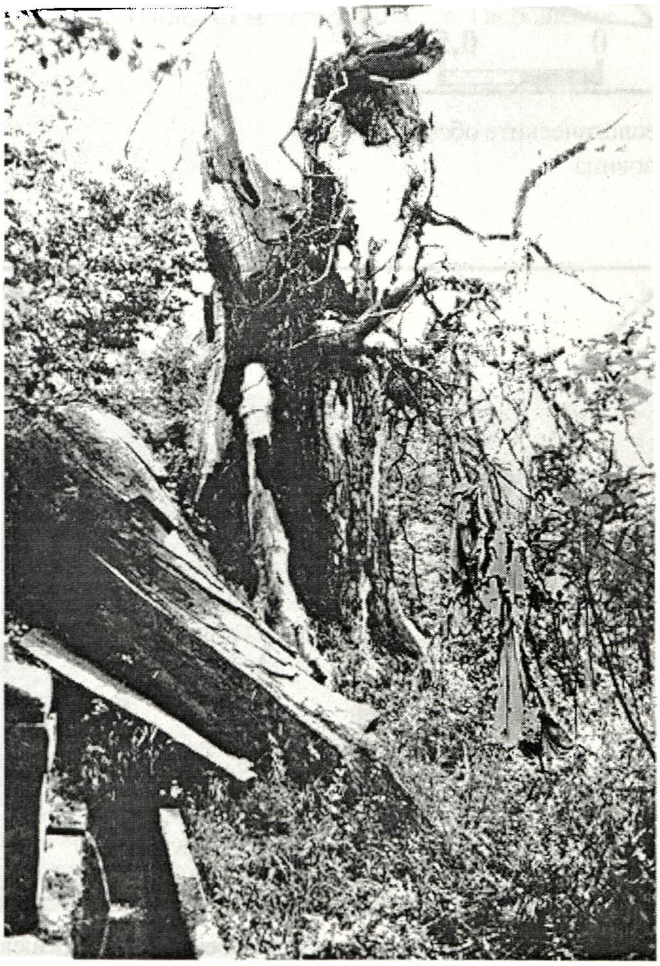

Обр. 5 - Оброк “Света вода”, с. Брест

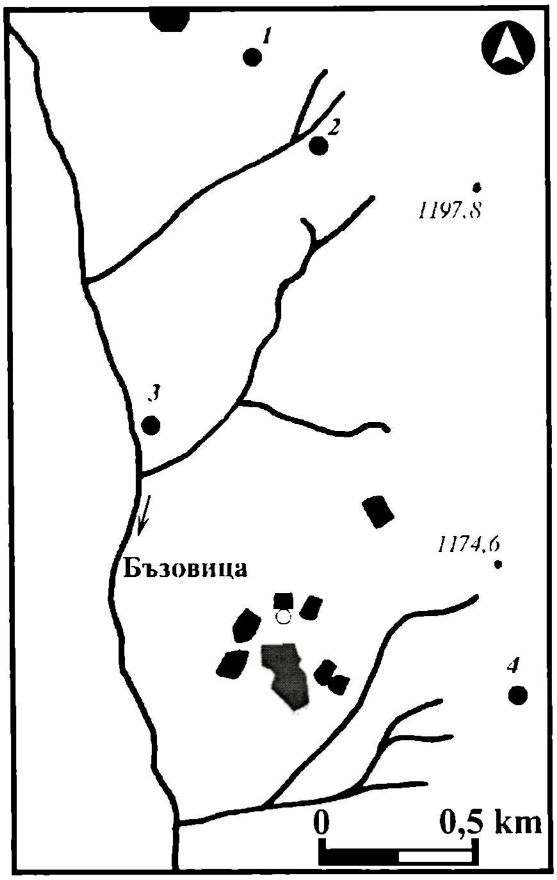
1
2
1197,8
3
Бъзовица
1174,6
4
0
0,5 km

Обр. 6 - Карта на археологическите обекти в с. Бъзовица

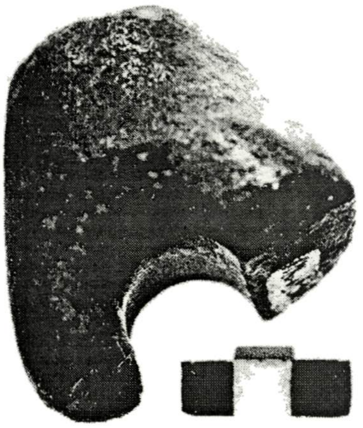

Обр. 7 - Каменна брадва чук, с. Бъзовица; инв. № НМКн-384

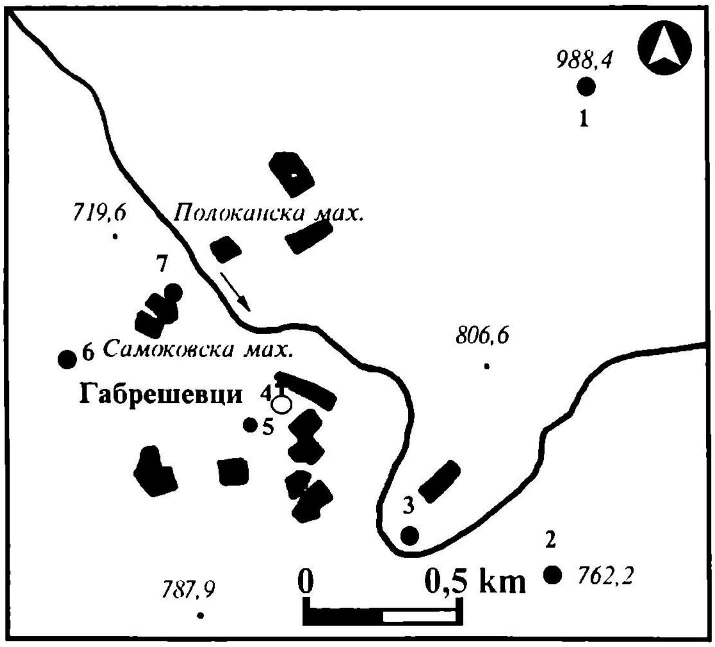
988,4
1
719,6
Полоканска мах.
7
806,6
6 Самоковска мах.
Габрешевци
4
5
3
2
787,9
0
0,5 km
762,2

Обр. 8 - Карта на археологическите обекти в с. Габрешевци

Обр. 9 - Изглед от м. "Градището", с. Габрешевци

Обр. 10 - Могила в м. "Клисурата", с. Габрешевци

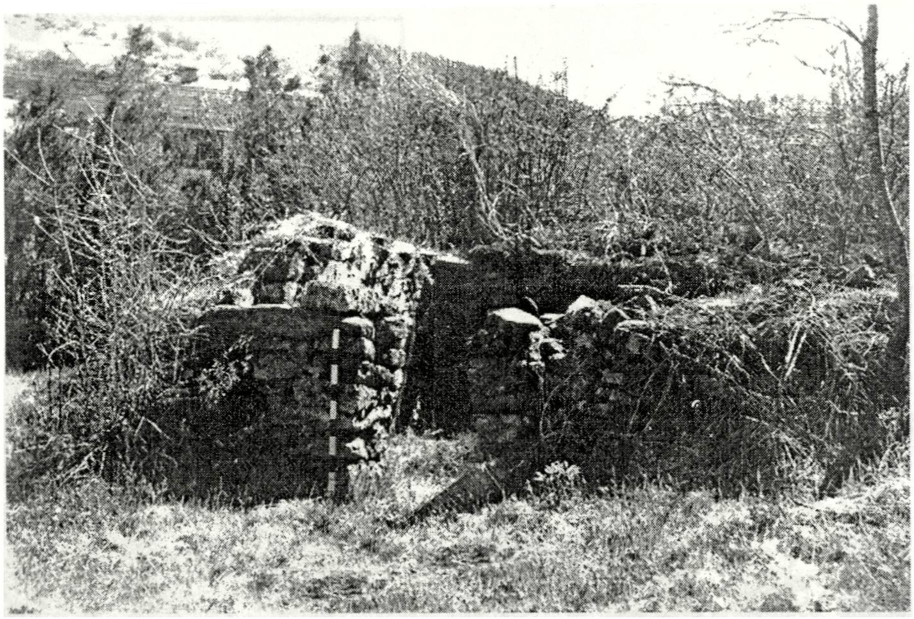

Обр. 11 - Късносредновековна църква в гробищата на с. Габрешевци

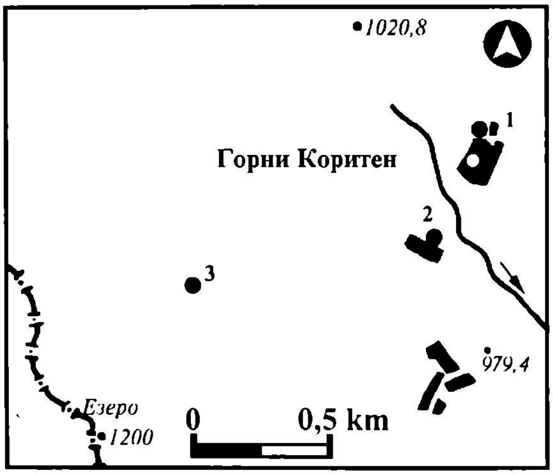
1020,8
Горни Коритен
1
2
3
979,4
Езеро
1200
0
0,5 km

Обр. 12 - Карта на археологическите обекти в с. Горни Коритен

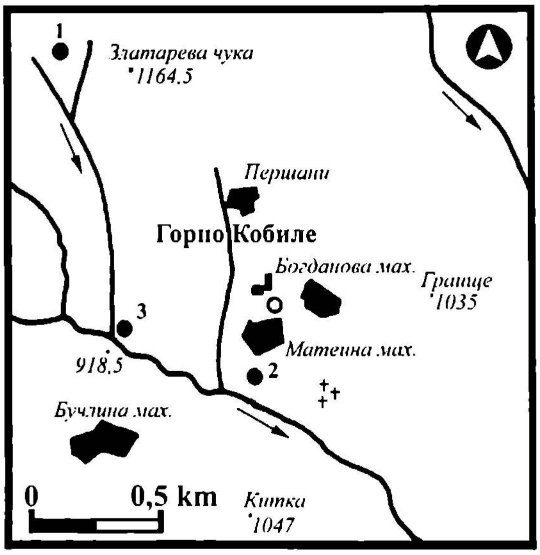
1
Златарева чука
1164.5
Першани
Горно Кобиле
Богданова мах.
Грашце
1035
3
918,5
Матеина мах.
2
Бучлина мах.
0
0,5 km
Китка
1047

Обр. 13 - Карта на археологическите обекти в с. Горно Кобиле

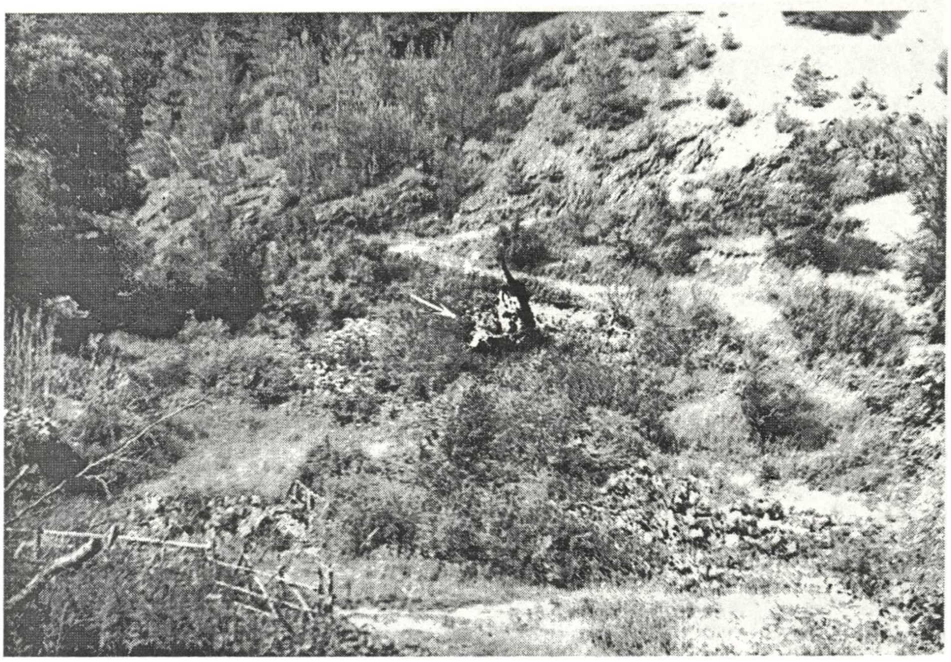

Обр. 14 - Оброчището в с. Горно Кобиле

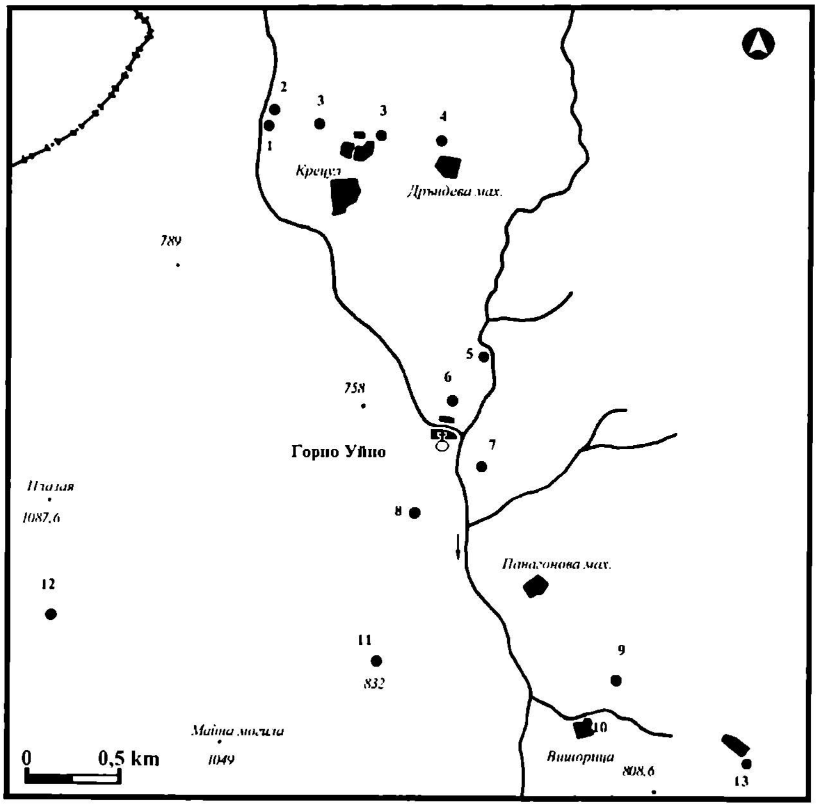
2
3
3
4
1
Крецул
Дръндева мах.
789
5
6
758
Горно Уйно
7
Плазая
1087,6
8
Панагонова мах.
12
11
832
9
Майна могила
1049
10
Вишорица
808,6
13
0
0,5 km

Обр. 15 - Карта на археологическите обекти в с. Горно Уйно

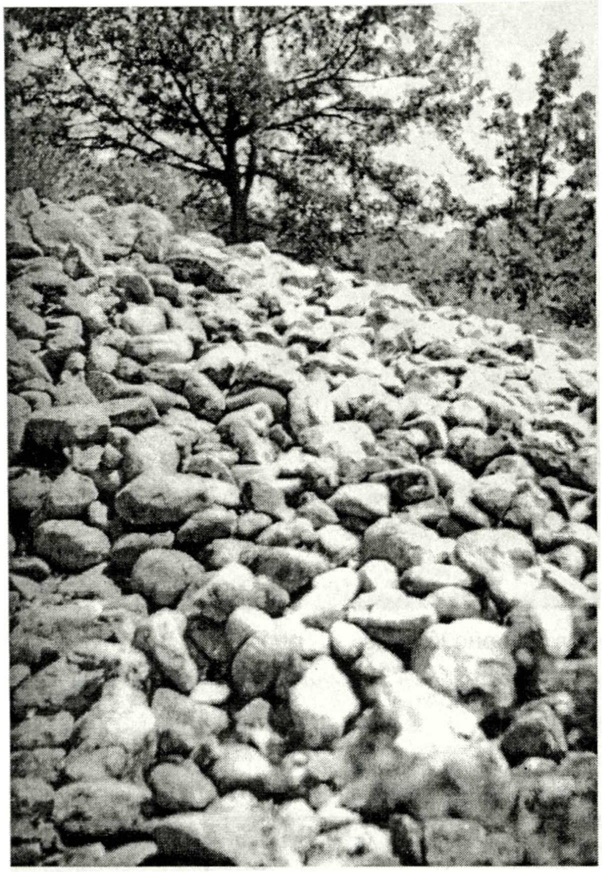

Обр. 16 - Останки от рудодобив при махала Крецул, с. Горно Уйно

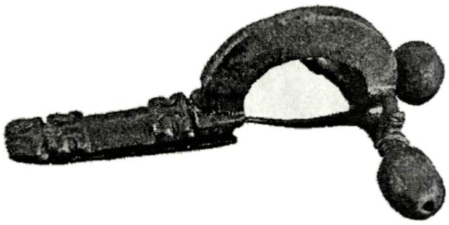

Обр. 17 - Бронзова фибула от античната гробница в с. Горно Уйно – инв. № НМКн-1069

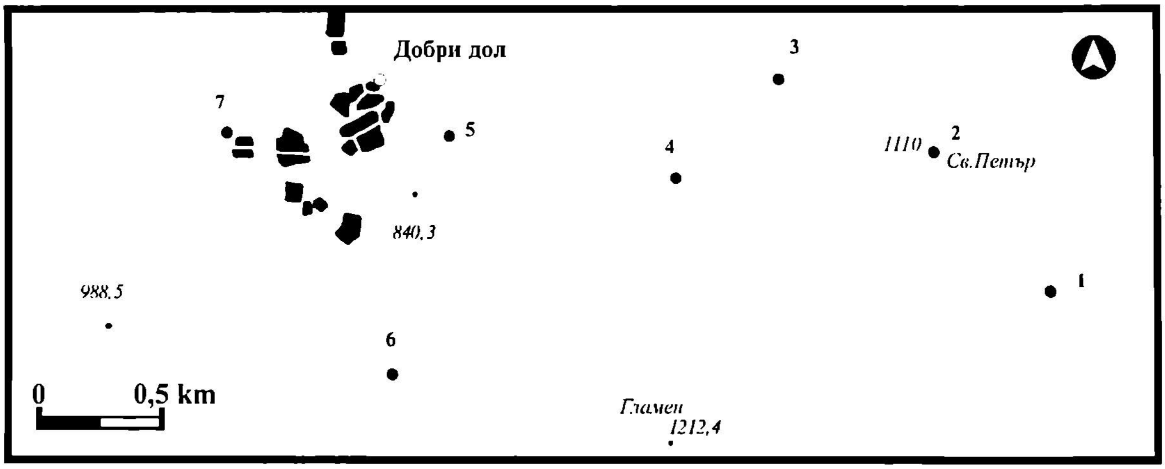

Добри дол
1
2
3
4
5
6
7
1110
Св.Петър
840,3
988,5
Гламен
1212,4
0
0,5 km

Обр. 18 - Карта на археологическите обекти в с. Добри дол

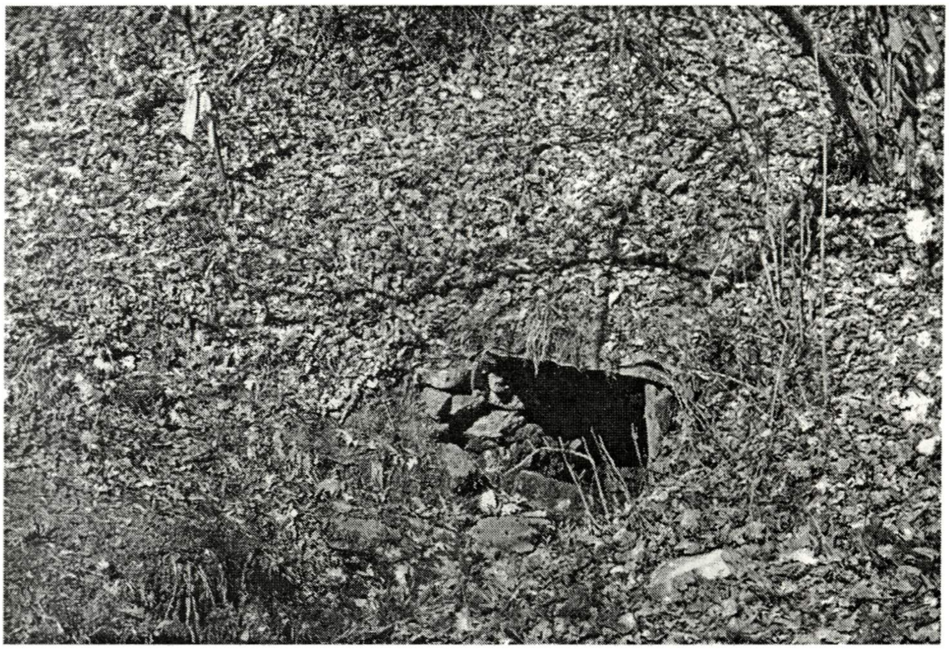

Обр. 19 - Извор “Света вода”, с. Добри дол

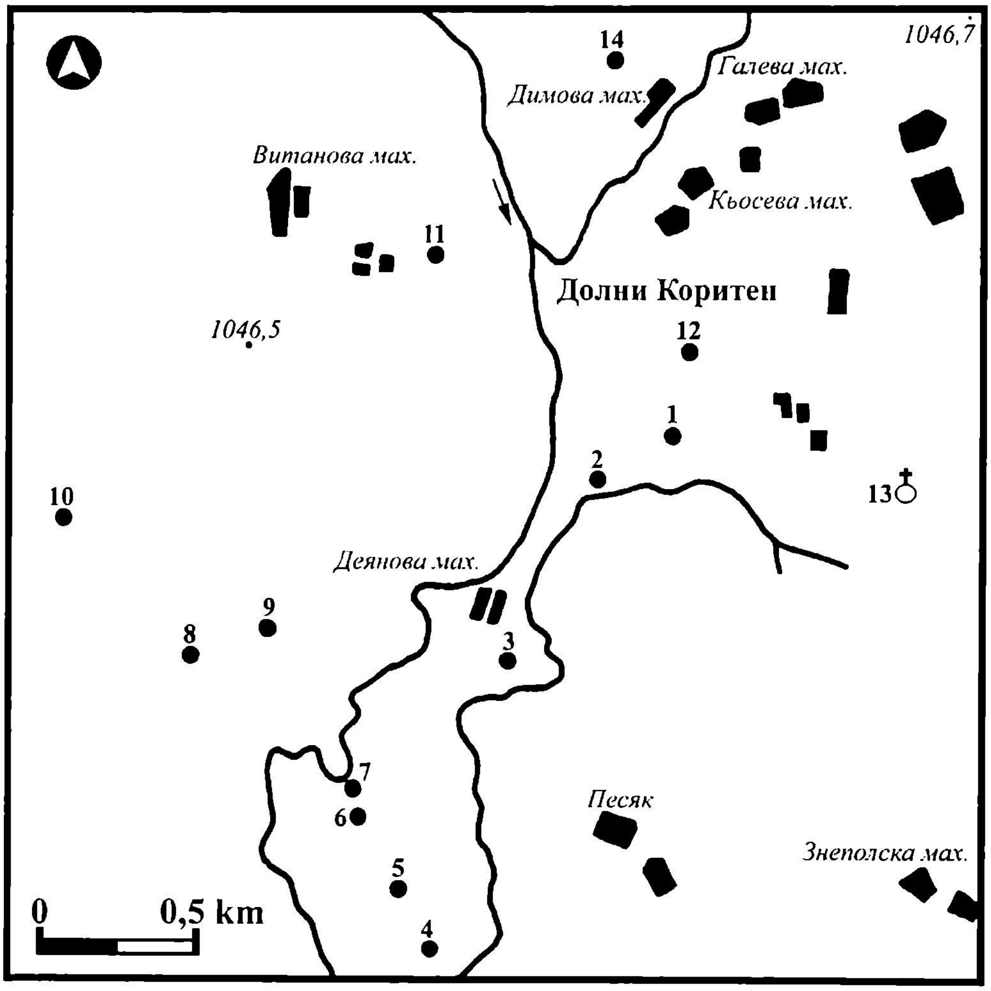
14
1046,7
Димова мах.
Галева мах.
Витанова мах.
Кьосева мах.
11
Долни Коритен
1046,5
12
1
2
10
13
Деянова мах.
9
8
3
7
6
Песяк
5
Знеполска мах.
0
0,5 km
4

Обр. 20 - Карта на археологическите обекти в с. Долни Коритен

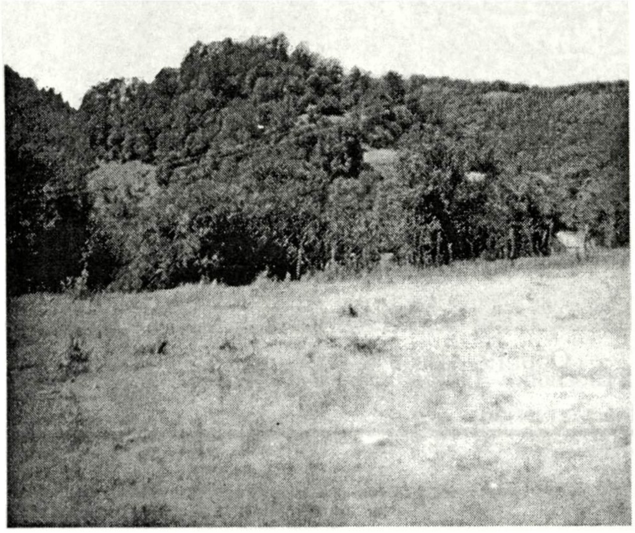

Обр. 21 - “Градището” при махала Деянова, с. Долни Коритен

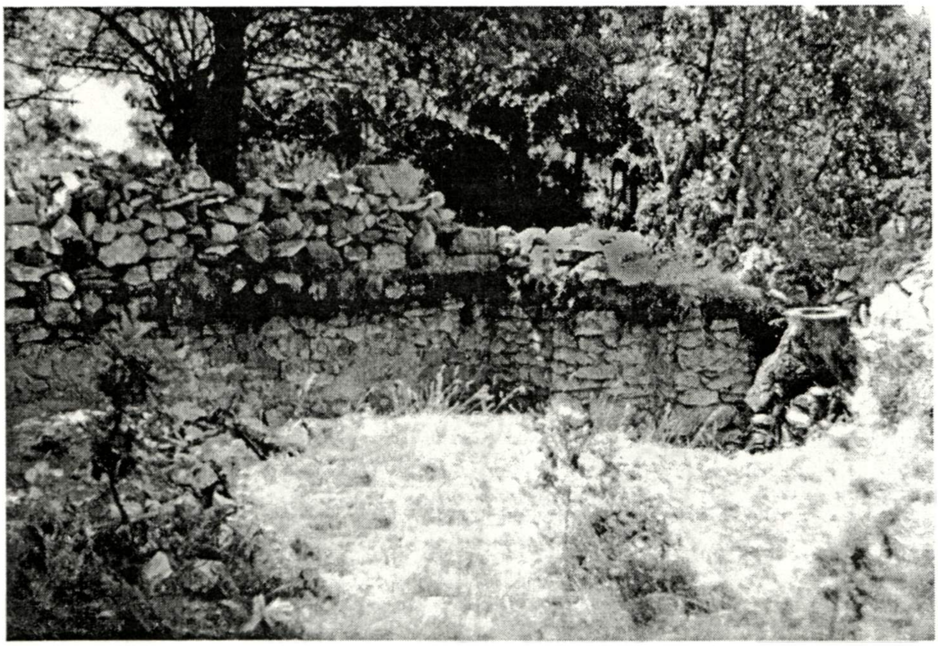

Обр. 22 - Късносредновековна църква в м. “Градището”, с. Долни Коритен

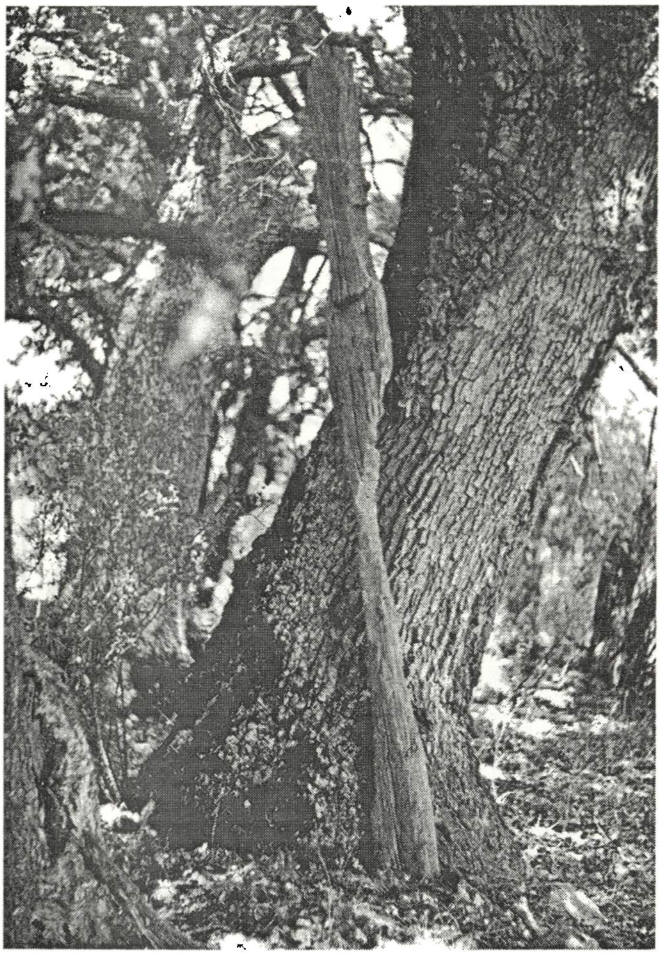

Обр. 23 - Оброчище “Свети Спас” при махала Клуборска, с. Долни Коритен

Обр. 24 - Карта на археологическите обекти в с. Долно Кобиле

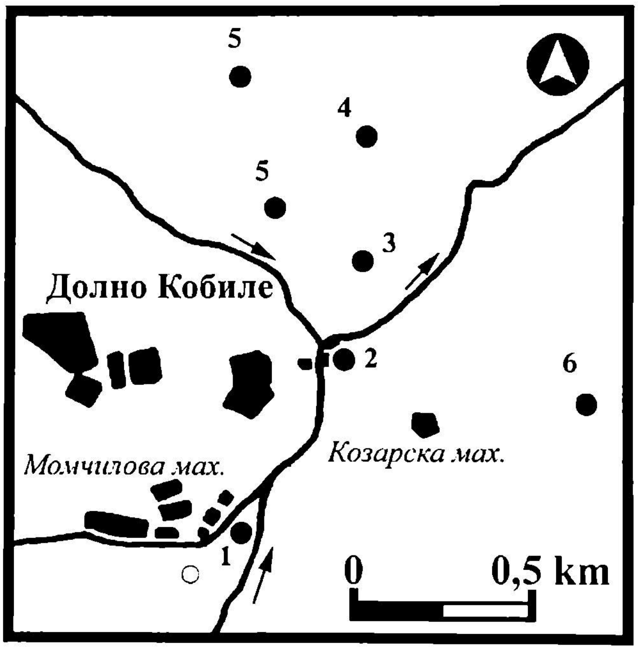
5
4
5
3
Долно Кобиле
2
6
Козарска мах.
Момчилова мах.
1
0
0,5 km

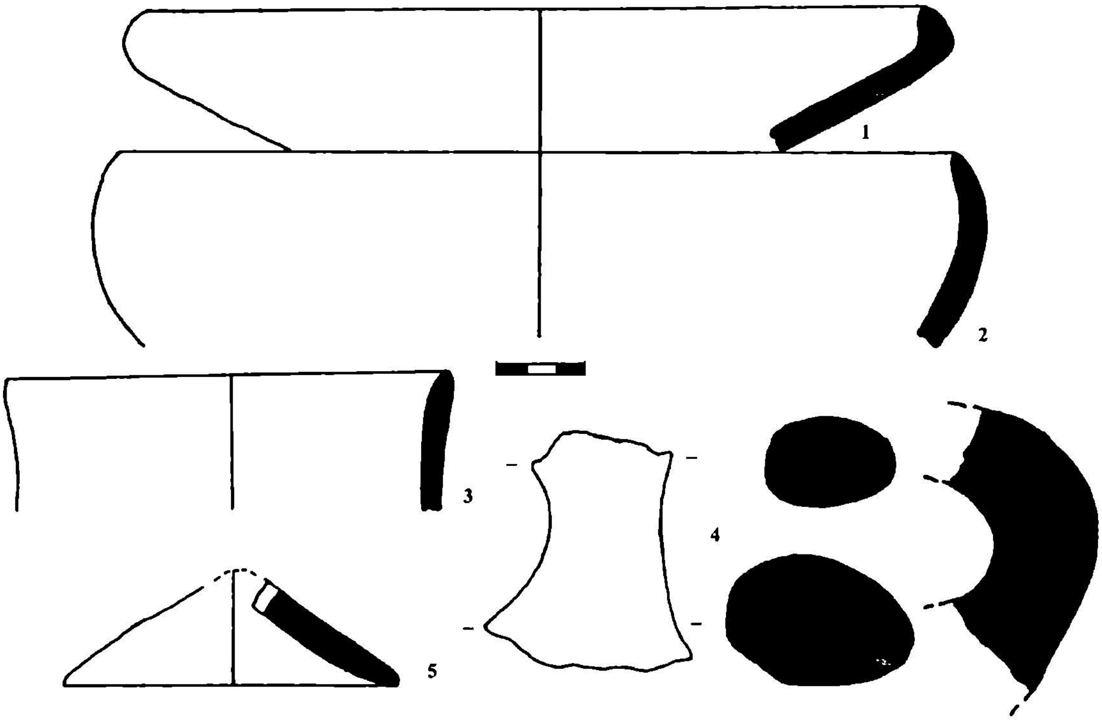

Обр. 25 - Керамика от късния халколит от м."Ридо", с. Долно Кобиле

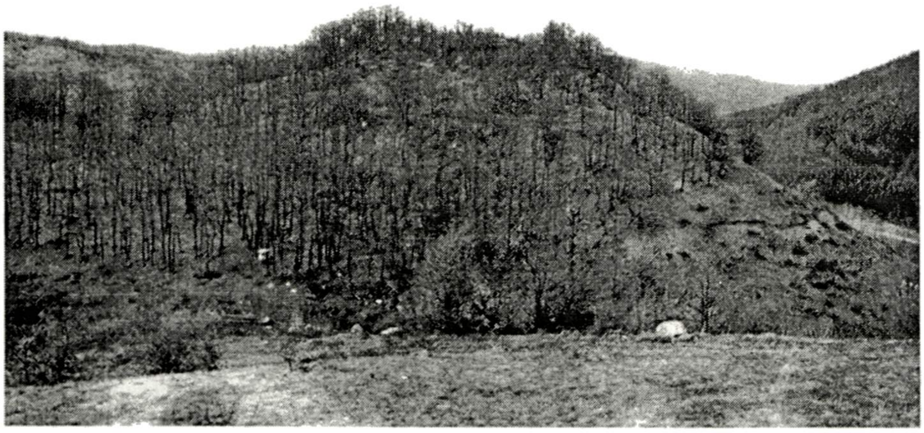

Обр. 26 - Крепостта в м. "Градище", с. Долно Кобиле

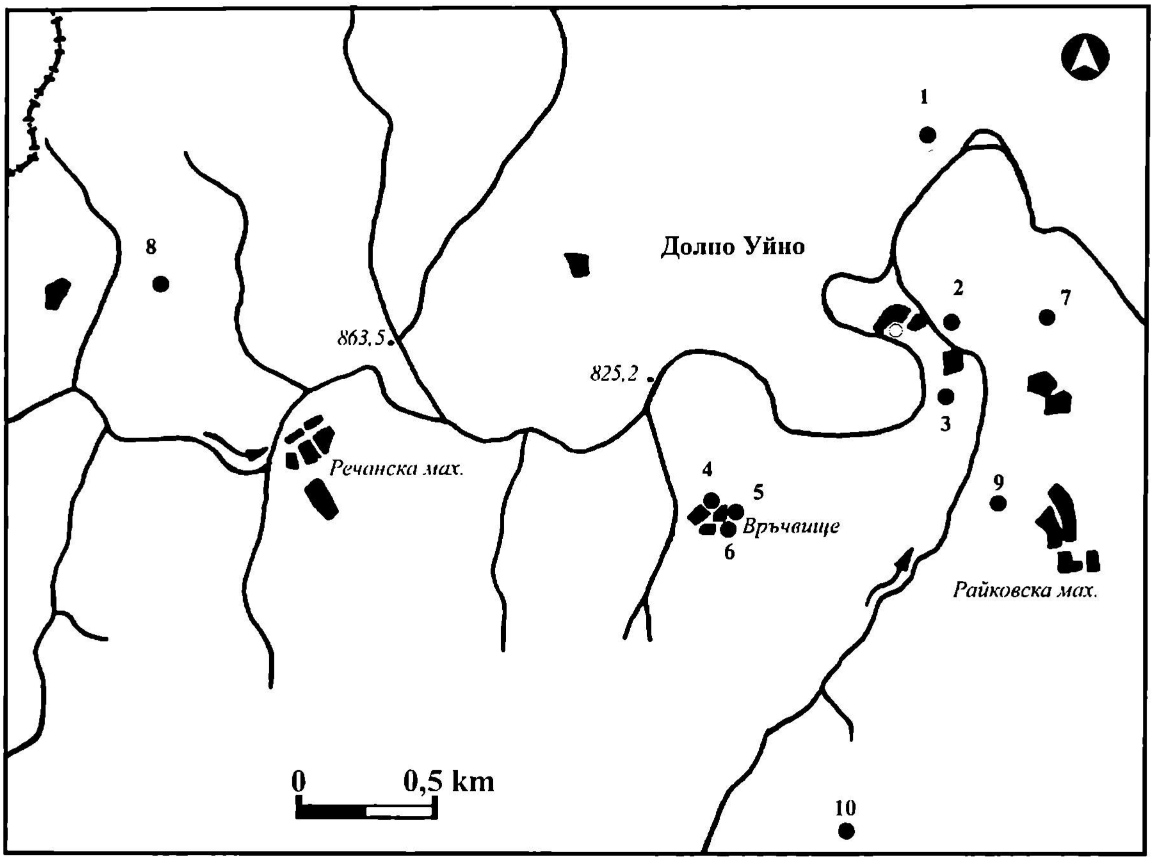
1
Долно Уйно
8
2
7
863,5
825,2
3
Речанска мах.
4
5
Връчвище
6
9
Райковска мах.
0
0,5 km
10

Обр. 27 - Карта на археологическите обекти в с. Долно Уйно

Обр. 28 - Могила при махала Връчвище, с. Долно Уйно

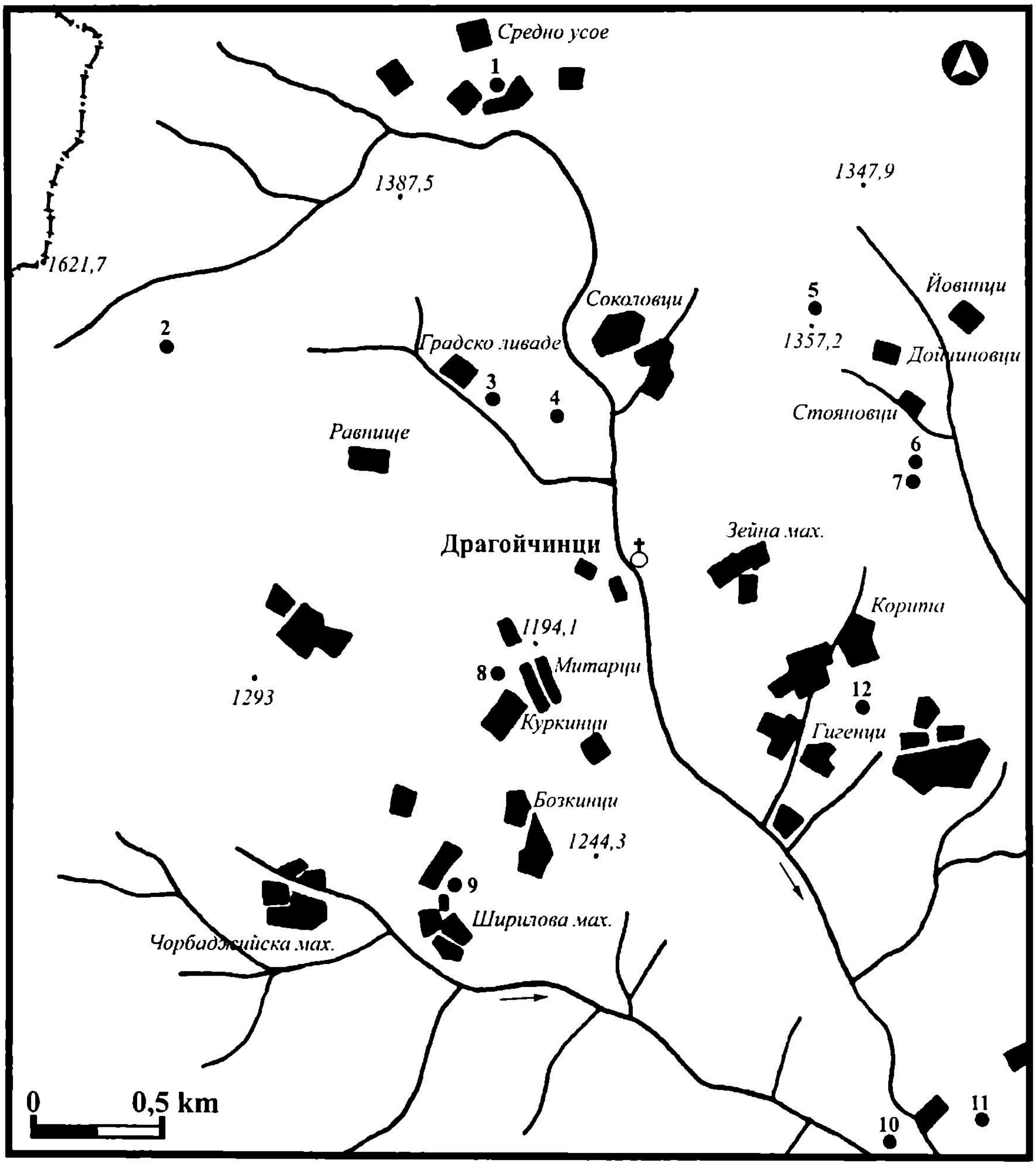
Средно усое
1
1387,5
1347,9
1621,7
2
Соколовци
5
Йовинци
1357,2
Дойчиновци
Градско ливаде
3
4
Стояновци
Равнище
6
7
Драгойчинци
Зейна мах.
Корита
1194,1
Митарци
8
1293
12
Куркинци
Гигенци
Бозкинци
1244,3
9
Ширилова мах.
Чорбаджийска мах.
0
0,5 km
10
11

Обр. 29 - Карта на археологическите обекти в с. Драгойчинци

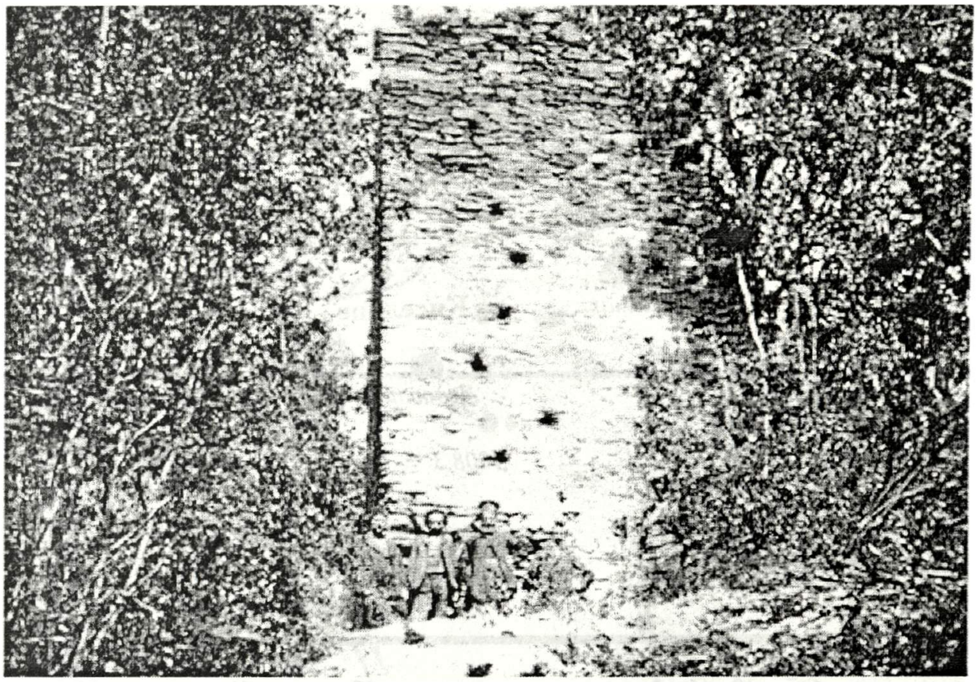

Обр. 30 - Средновековна кула в с. Драгойчинци (по Йордан Захариев)

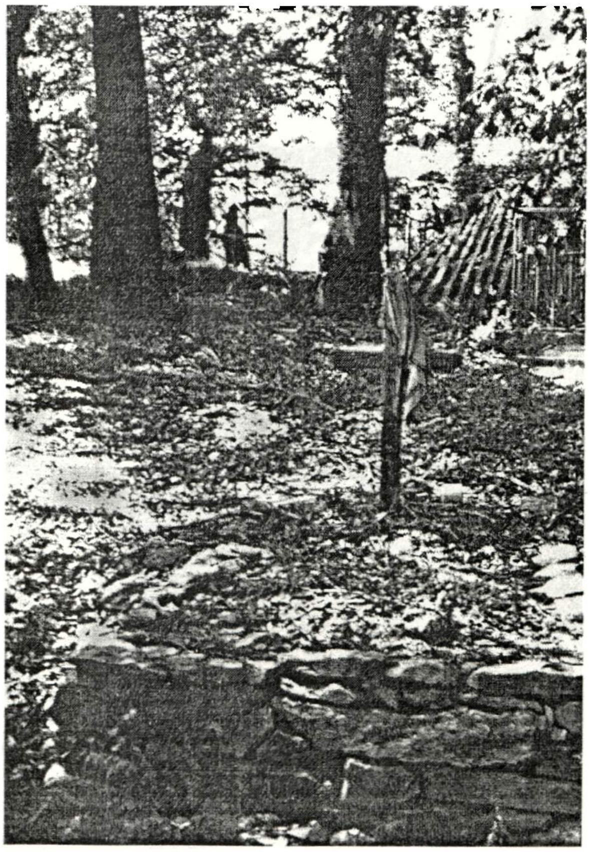

Обр. 31 - Църква "Света Петка" в гробищата на с. Драгойчинци

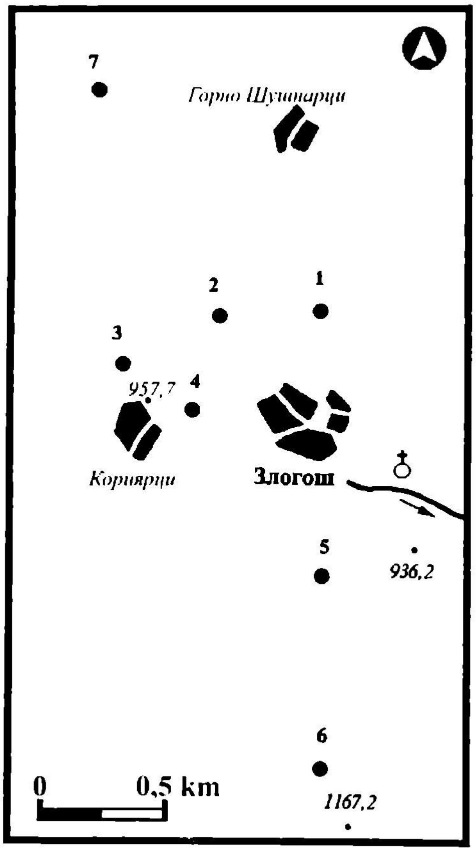
7
Горно Шушнарци
2
1
3
957,7
4
Корнярци
Злогош
5
936,2
6
0
0,5 km
1167,2

Обр. 32 - Карта на археологическите обекти в с. Злогош

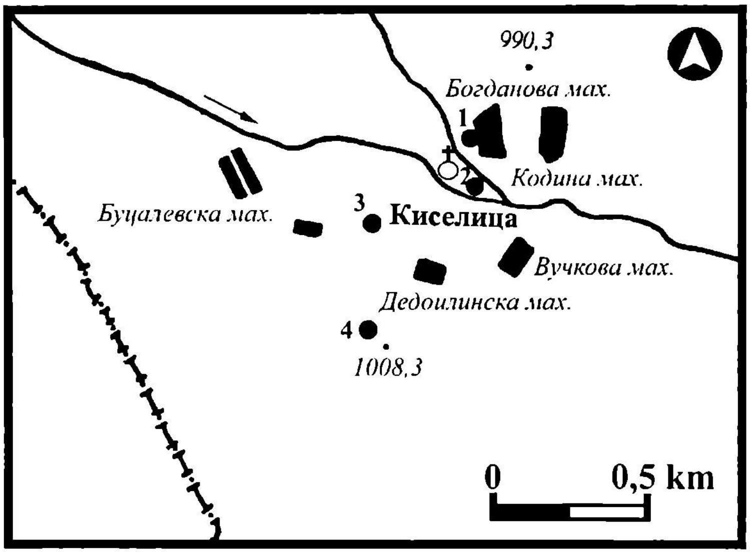
990,3
Богданова мах.
1
2
Кодина мах.
Буцалевска мах.
3
Киселица
Вучкова мах.
Дедоилинска мах.
4
1008,3
0
0,5 km

Обр. 33 - Карта на археологическите обекти в с. Киселица

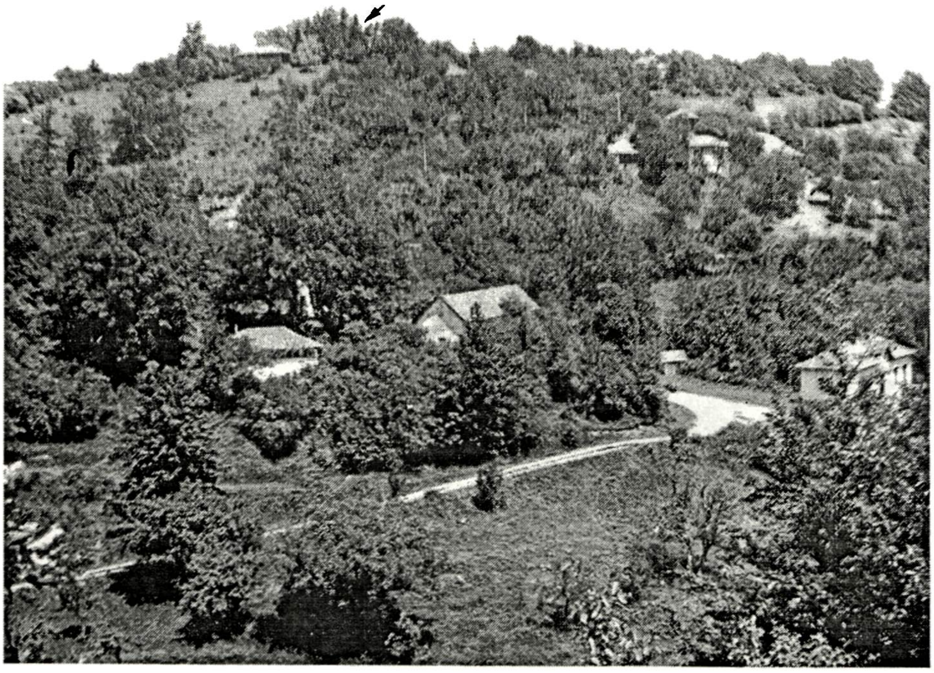

Обр. 34 - Селище и некропол при махала Богданова, с. Киселица

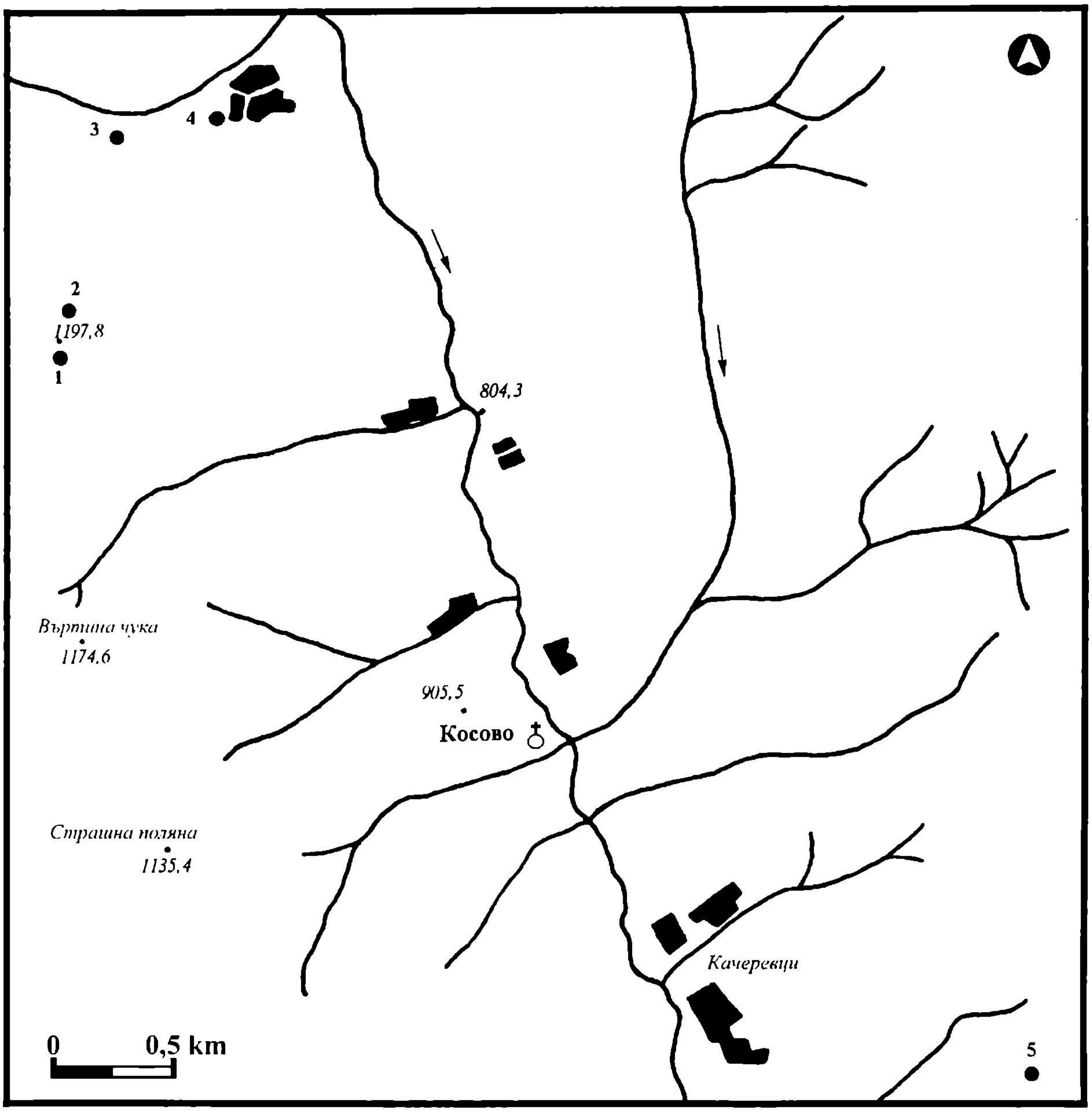
3
4
2
1197,8
1
804,3
Въртина чука
1174,6
905,5
Косово
Страшна поляна
1135,4
Качеревци
0
0,5 km
5

Обр. 35 - Карта на археологическите обекти в с. Косово

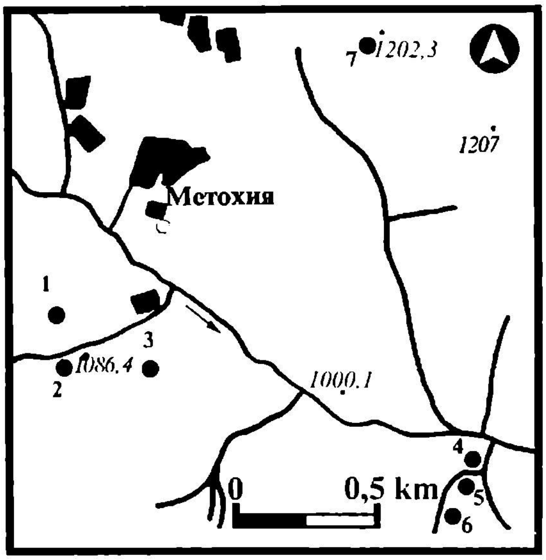
7 1202,3
1207
Метохия
1
3
2 1086.4
1000.1
4
5
6
0
0,5 km

Обр. 36 - Карта на археологическите обекти в с. Метохия

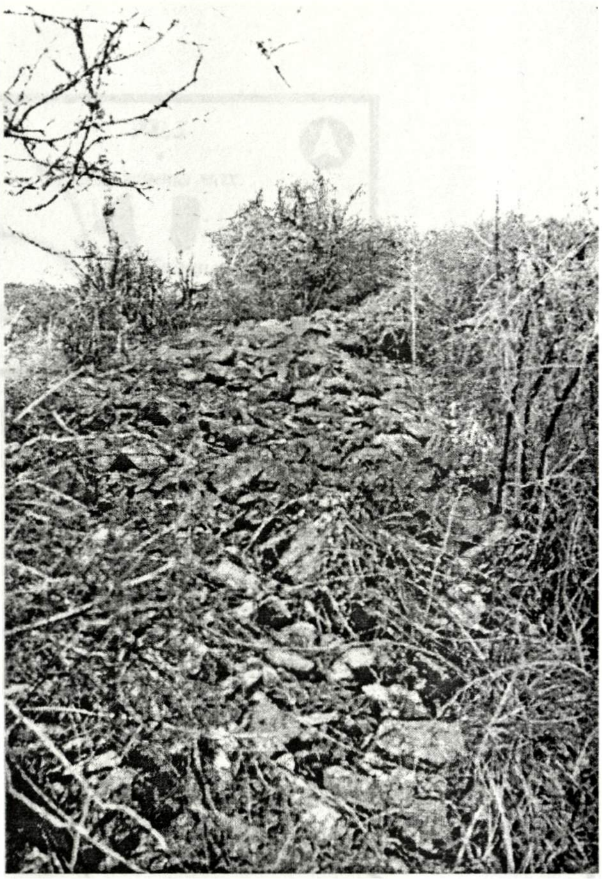

Обр. 37 - м. "Църквище", с. Метохия

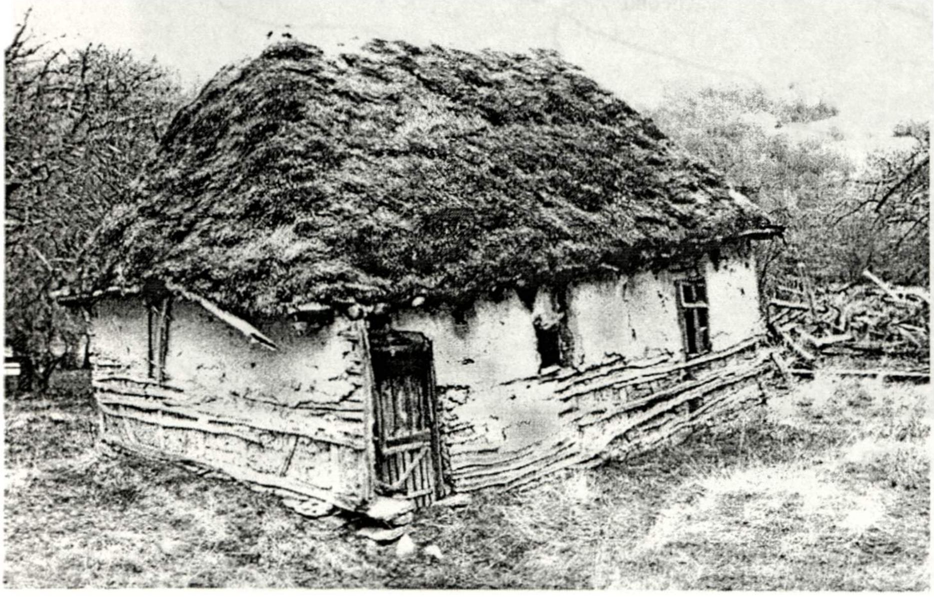

Обр. 38 - Къща, изградена от плет измазан с глина и със сламен покрив в с. Побит камък

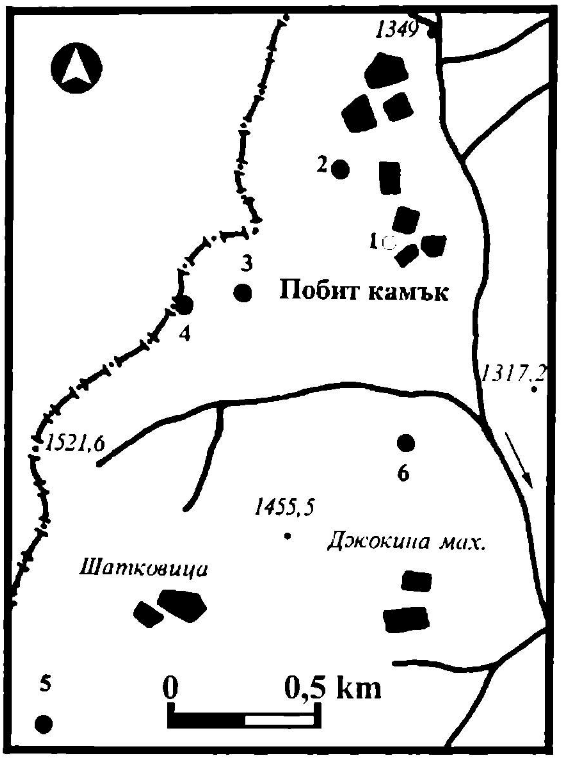
1349
2
1
3
Побит камък
4
1317.2
1521,6
6
1455,5
Джокина мах.
Шатковица
5
0
0,5 km

Обр. 39 - Карта на археологическите обекти в с. Побит камък

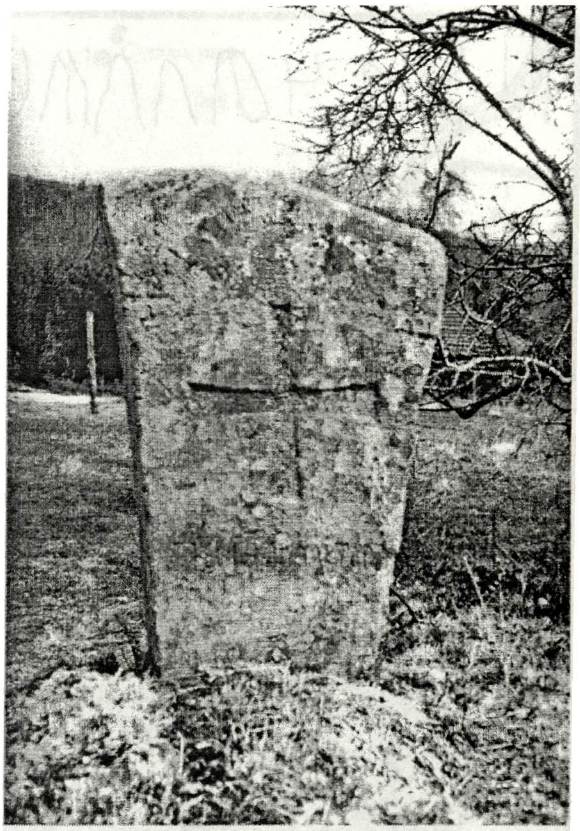

Обр. 41 а - Оброк "Свети Илия", с. Побит камък, оброчният камък

Обр. 40 - Следи от рударска вада в м. "Прекоп", с. Побит камък

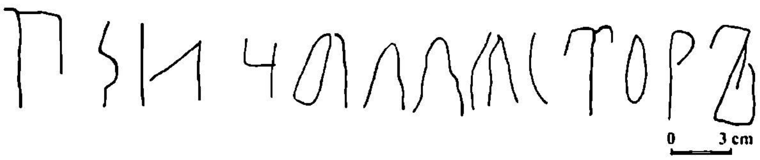

Обр. 41б – Оброк "Свети Илия", с. Побит камък, надпис върху оброчния камък

Обр. 42 - Оброк в м. "Валог", с. Побит камък

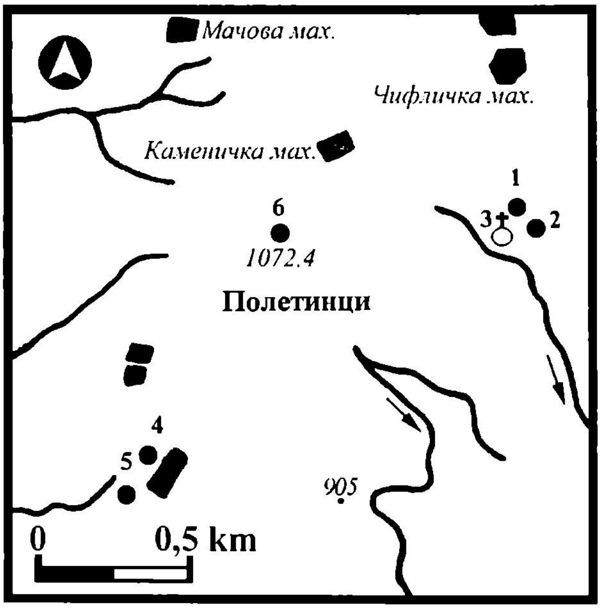
Мачова мах.
Чифличка мах.
Каменичка мах.
1
2
3
6
1072.4
Полетинци
4
5
905
0
0,5 km

Обр. 43 - Карта на археологическите обекти в с. Полетинци

Обр. 44 - Карта на археологическите обекти в с. Полска Скакавица

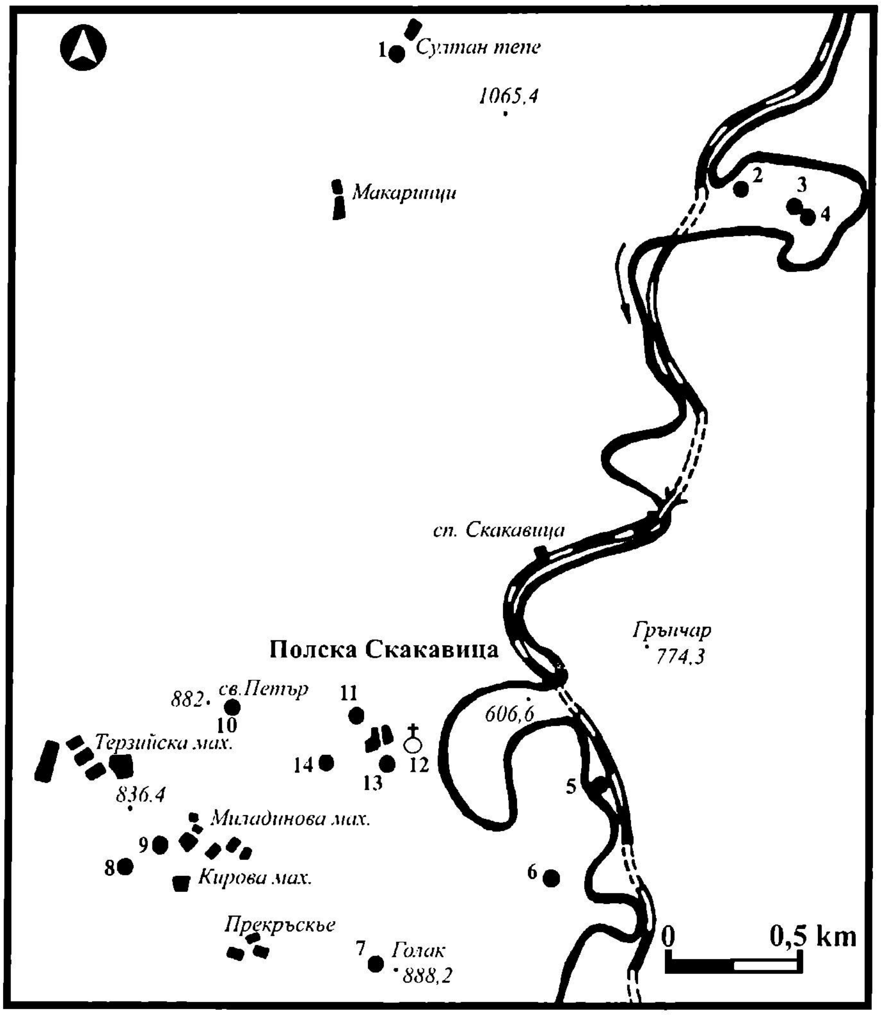
1
Султан тепе
1065.4
Макарици
2
3
4
сп. Скакавица
Грънчар
774.3
Полска Скакавица
882
св.Петър
10
11
606,6
Терзийска мах.
14
13
12
5
836.4
Миладинова мах.
9
8
Кирова мах.
6
Прекръскье
7
Голак
888,2
0
0,5 km

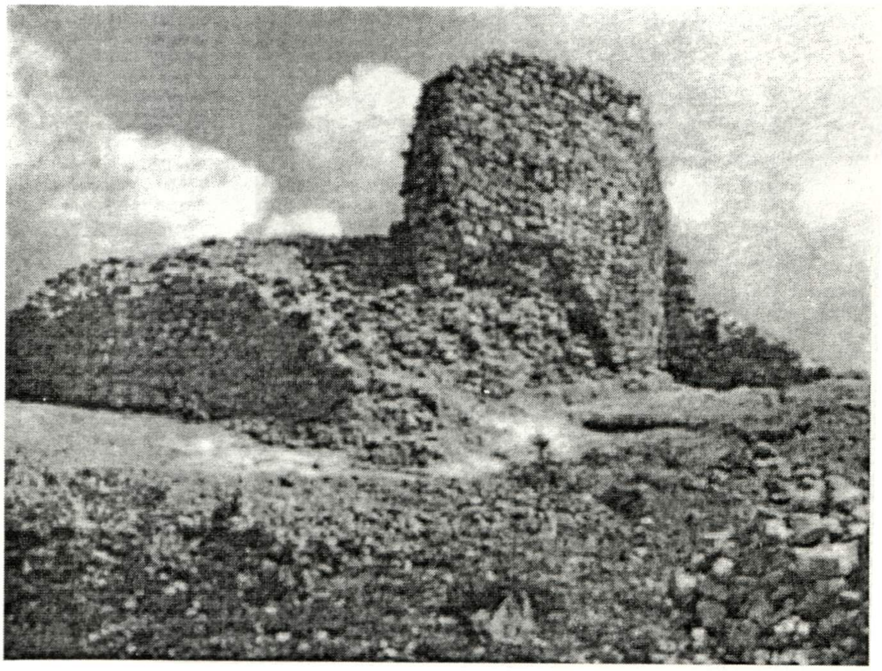

Обр. 45 - Останки от седемстенна крепостна кула при с. Полска Скакавица (по Д. Димитрова)

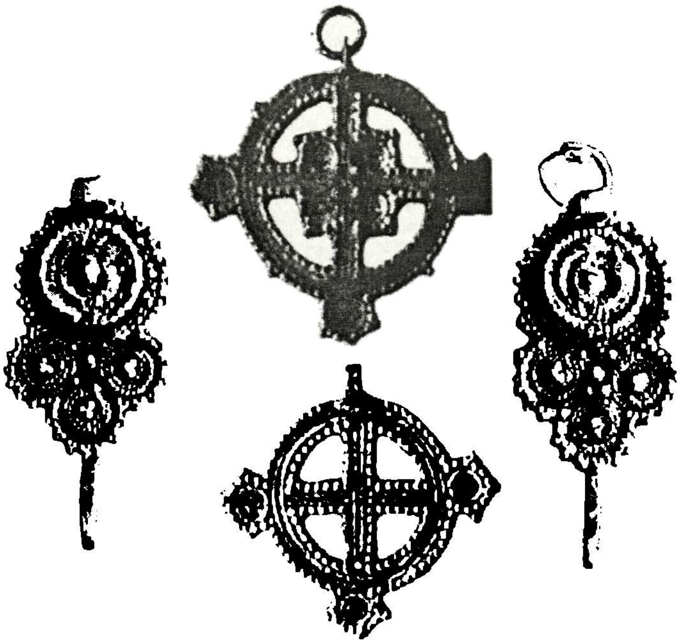

Обр. 46 - Накити от съкровището, открито в крепостта при с. Полска Скакавица (по Д. Димитрова)

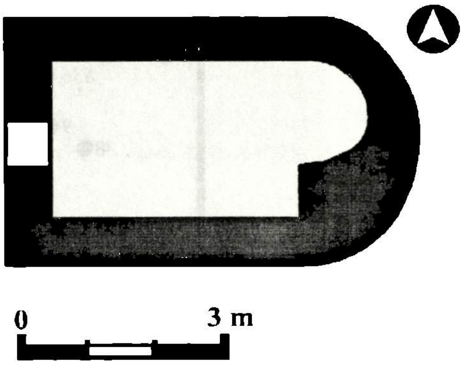

Обр. 47 - Църква в крепостта при с. Полска Скакавица (план по Дора Димитрова)

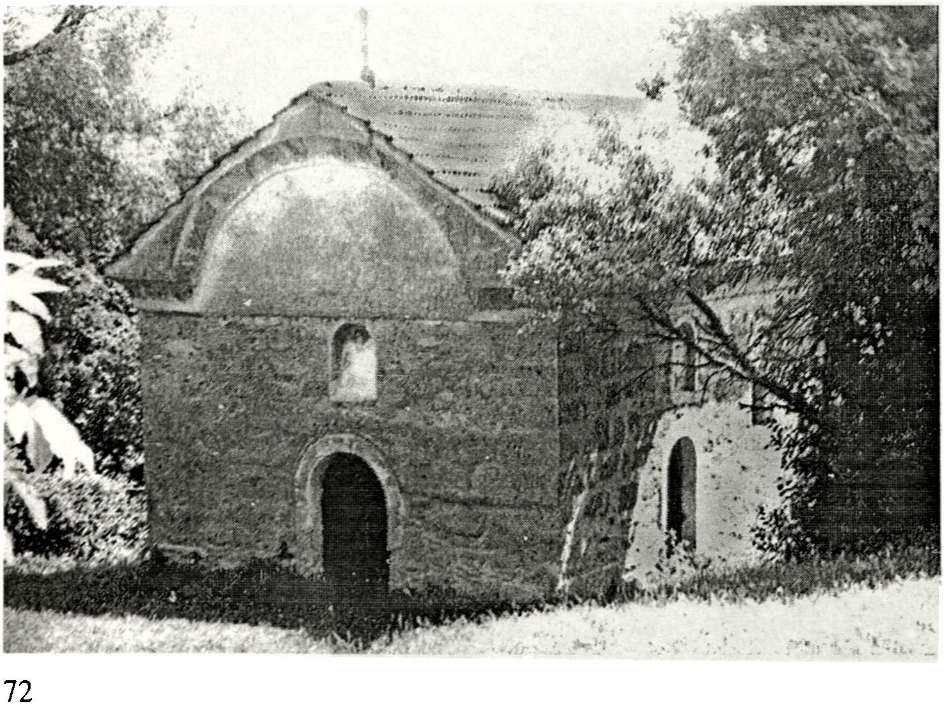

Обр. 48 - Църква "Свети Димитър", с. Полска Скакавица

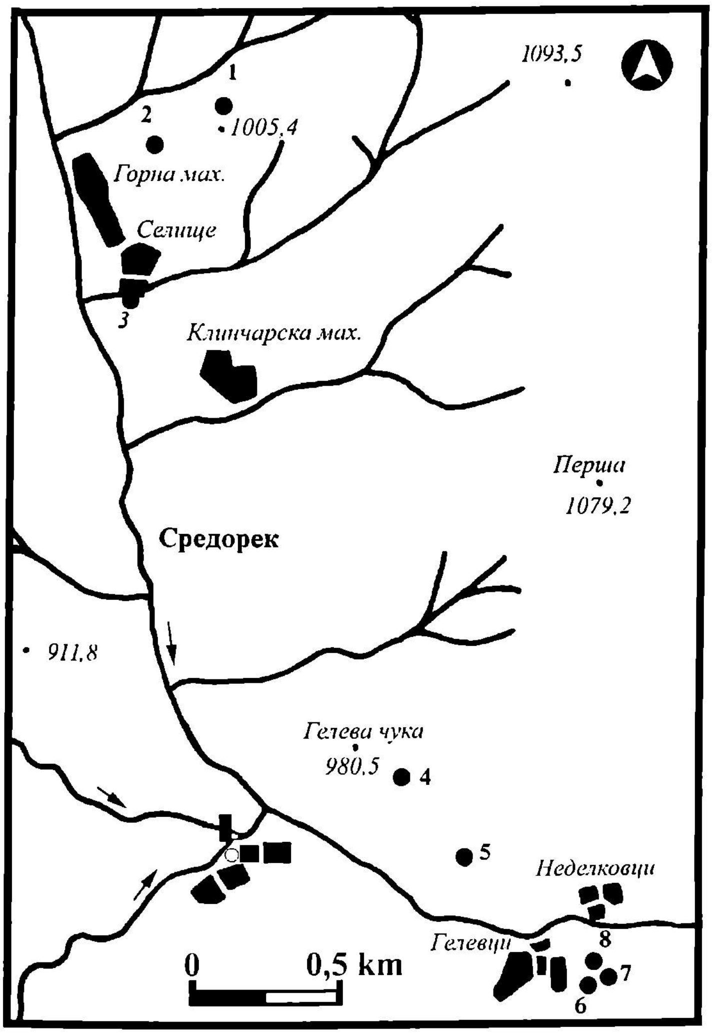
1093,5
1
2
1005,4
Горна мах.
Селище
3
Клинчарска мах.
Перша
1079,2
Средорек
911,8
Гелева чука
980,5
4
5
Неделковци
Гелевци
8
7
6
0
0,5 km

Обр. 49 - Карта на археологическите обекти в с. Средорек

Обр. 50 - Могилата с "богопростницата", с. Средорек

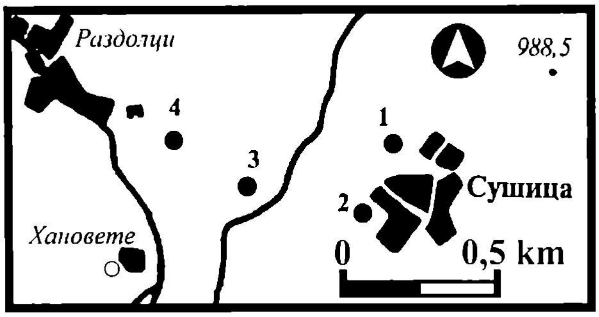
Раздолци
988,5
4
3
1
2
Сушица
Хановете
0
0,5 km

Обр. 51 - Карта на археологическите обекти в с. Сушица

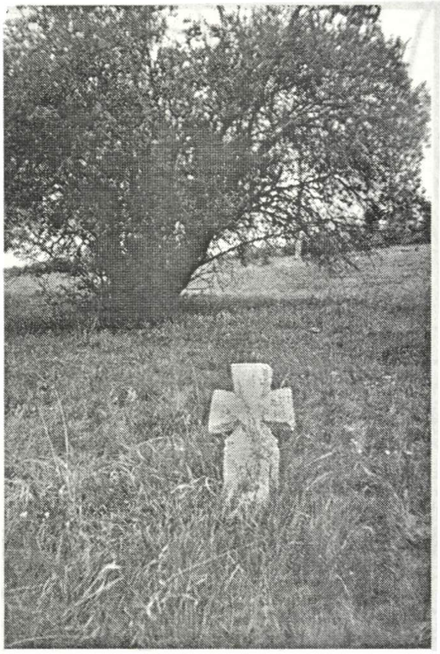

Обр. 52 - Оброк "Свети Илия", с. Сушица

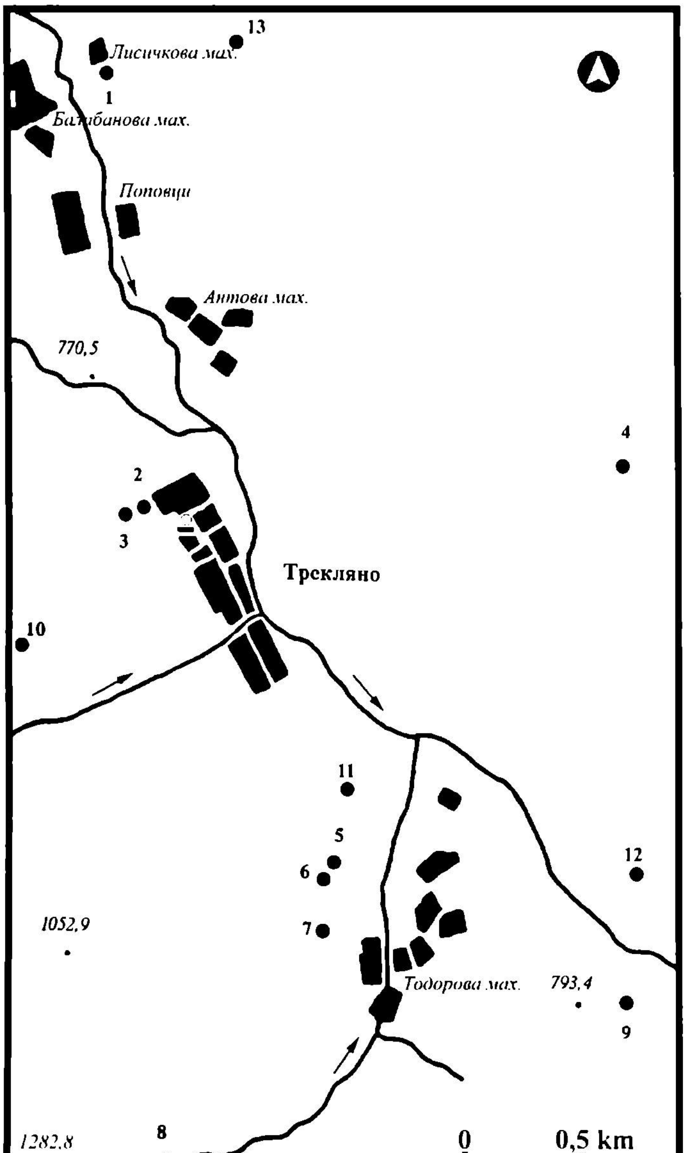
13
Лисичкова мах.
1
Балбанова мах.
Поповци
Антова мах.
770,5
4
2
3
Трекляно
10
11
5
6
12
1052,9
7
Тодорова мах.
793,4
9
1282,8
8
0
0,5 km

Обр. 53 - Карта на археологическите обекти в с. Трекляно

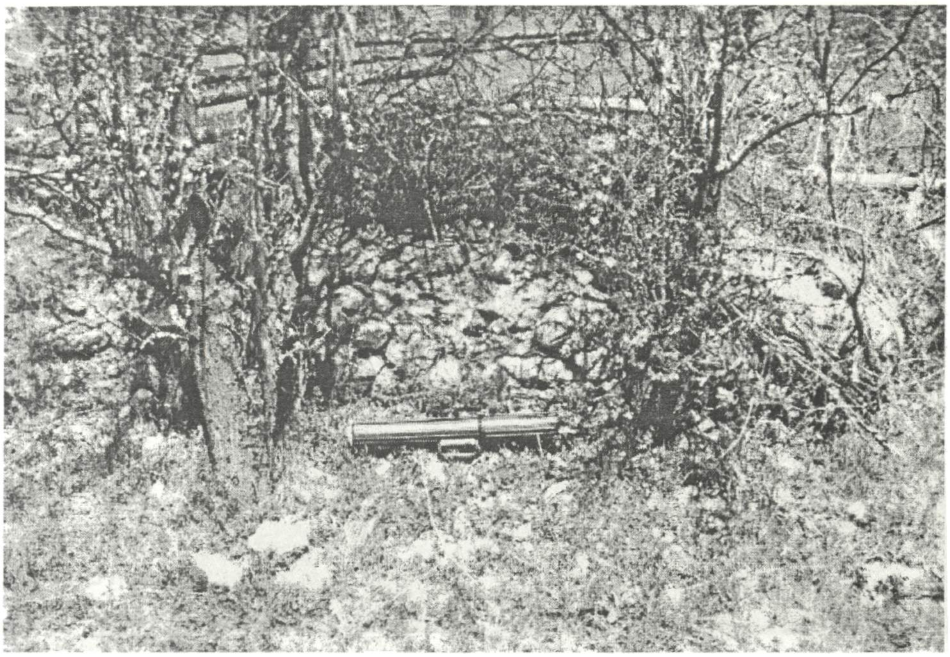

Обр. 54 - Гробницата в махала Лисичкова, с. Трекляно

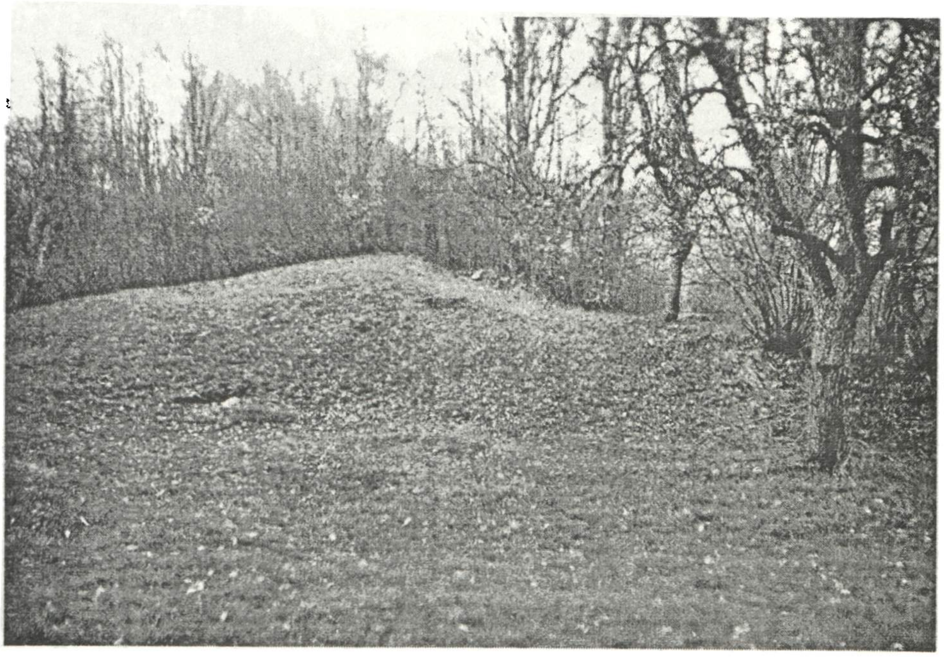

Обр. 55 - Могилата при Тодорова махала, с. Трекляно

Обр. 56 - Средновековен скит в м. "Писан камък", с. Трекляно

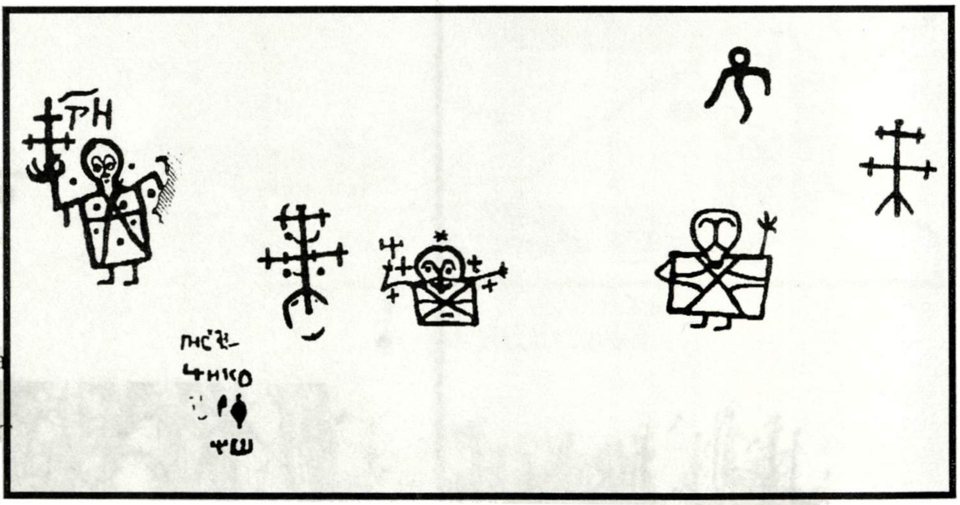

Обр.57 - Рисунка на изображенията от средновековния скит при с. Трекляно

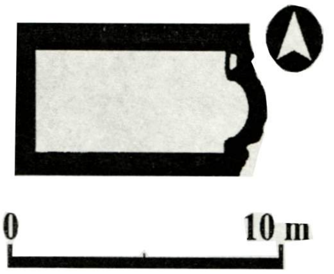

Обр. 58 - Църква в м. "Пресвета", с. Трекляно (план по Асен Василиев)

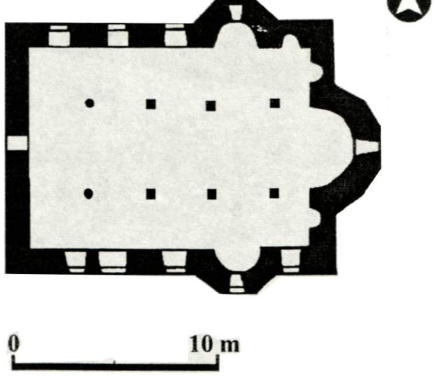

Обр. 59 - Църква "Света Богородица", с. Трекляно (план по Асен Василиев)

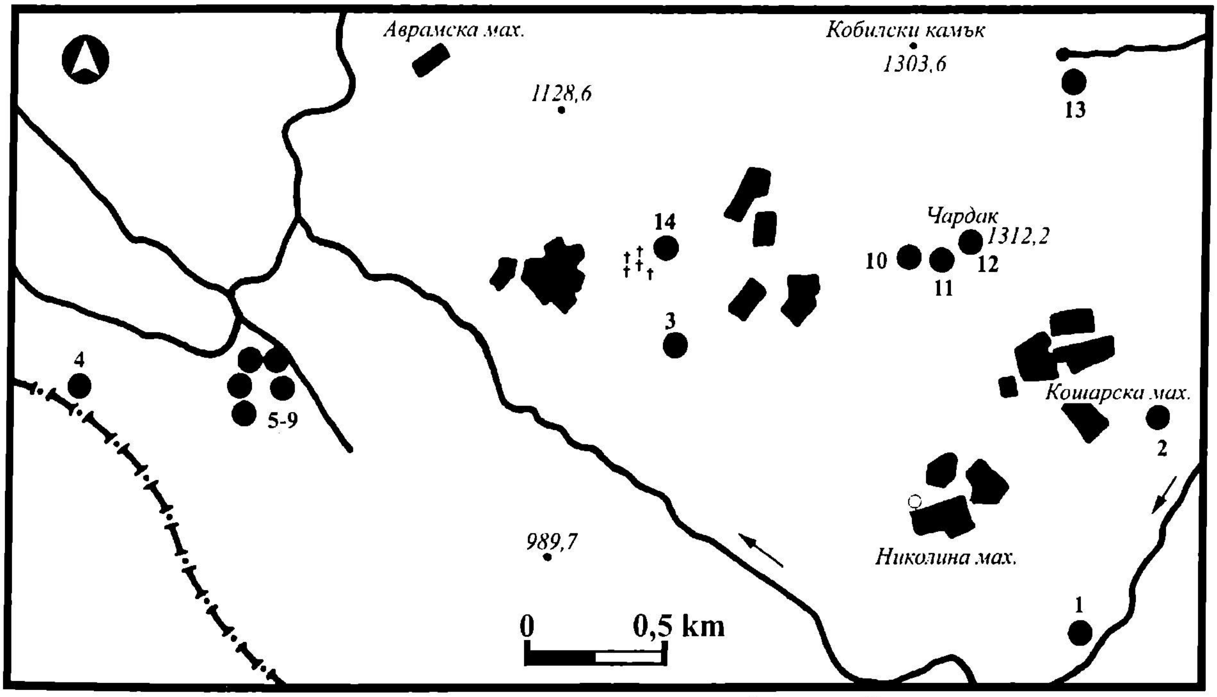
Аврамска мах.
Кобилски камък
1303,6
1128,6
13
14
Чардак
1312,2
10
11
12
3
4
5-9
Кошарска мах.
2
989,7
Николина мах.
1
0
0,5 km

Обр. 60 - Карта на археологическите обекти в с. Уши

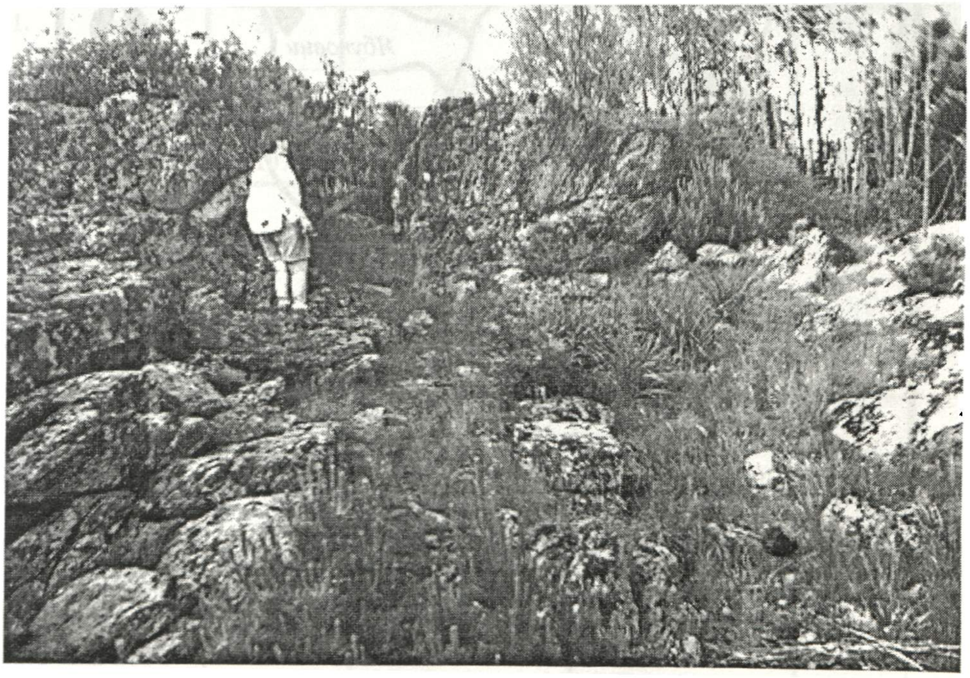

Обр. 61 - Следи от рударска дейност в м. "Прекоп", с. Уши

Обр. 62 - Светилище в м. “Чардак”, с. Уши

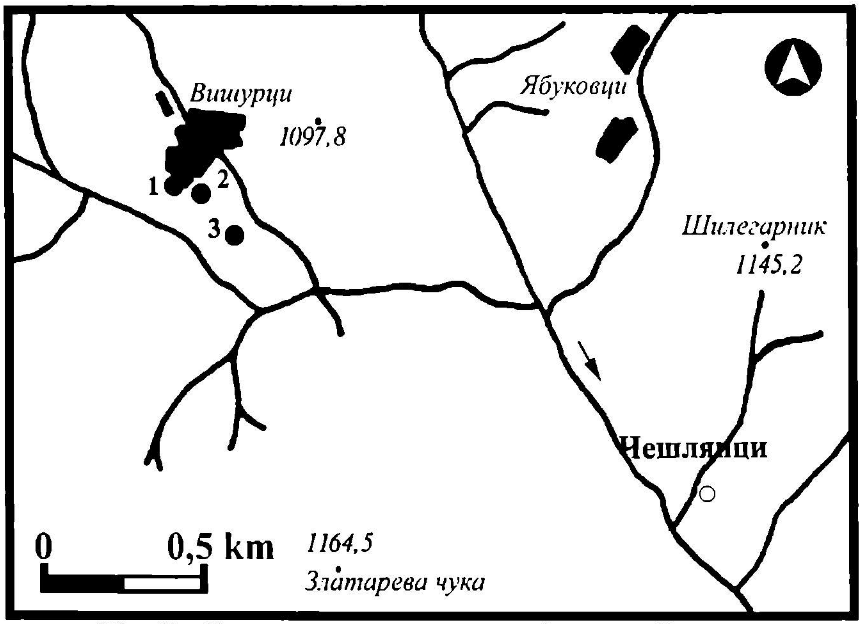
Вишурци
1097,8
1
2
3
Ябуковци
Шилегарник
1145,2
Чешлянци
0
0,5 km
1164,5
Златарева чука

Обр. 63 - Карта на археологическите обекти в с. Чешлянци

ТАБЛИЦИ

с. БРЕСТ

№	вид	посока - º	разстояние –m	картен лист №	S- cm	W-cm
1.	*могила*	285	1100	К-9-32-144	11,1	26,3
2.	*могила*	280	1160	К-9-32-144	9,3	24,6
3.	*могила*	283	990	К-9-32-144	9,3	28,1
4.	*могила*	278	890	К-9-32-144	7,5	29,7
5.	*селище*	274	250	К-9-32-144	6	42,5
6.	*гробница*	0	25	К-9-32-144	5,8	47,2
7.	*църква* *некропол* *оброк*	227	1150	К-9-32-160	38,4	31
8.	*селище*	220	1250	К-9-32-160	35	31,7
9.	*селище* *некропол*	200	1475	К-9-32-160	29	37,4
10.	*селище*	190	650	К-9-32-160	42	45
11.	*оброк*	215	1050	К-9-32-160	37	36,3
12.	*могила*	165	1300	К-9-33-145	28,4	2
13.	*могила*	165	1265	К-9-33-145	29,2	2,9
14.	*могила*	165	1225	К-9-33-145	30,2	4,2

с. БЪЗОВИЦА

№	вид	посока-º	разстояние – m	картен лист №	S - cm	W-cm
1.	*църква* *оброк*	357	1925	К-9-32-46	48,5	38
2.	*селище*	4	1625	К-9-32-46	40	44,5
3.	*оброк*	325	800	К-9-32-46	23	32,8
4.	*селище*	107	875	К-9-32-47	2	7

с. ГАБРЕШЕВЦИ

№	вид	посока-º	разстояние - m	картен лист №	S-cm	W-cm
1.	*крепост*	44	1500	К-9-33-82	10	17
2.	*могила*	122	1100	К-9-33-98	25,6	15,4
3.	*църква* *оброк*	138	625	К-9-33-98	31,2	6
4.	*църква*	0	0	К-9-33-97	38	46,4
5.	*църква*	236	150	К-9-33-97	36,4	44,6
6.	*селище* *църква* *оброк*	281	750	К-9-33-97	40,2	32
7.	*рудодобив*	313	525	К-9-33-97	44,2	39

с. ГОРНИ КОРИТЕН

№	вид	посока-º	разстояние - m	картен лист №	S-cm	W-cm
1.	*селище*	25	125	К-9-32-127	47,5	37
2.	*гробница*	203	350	К-9-32-127	40,5	33,5
3.	*могила*	245	1150	К-9-32-127	36,3	16

с. ГОРНО КОБИЛЕ

№	вид	посока - º	Разстояние – m	картен лист №	S – cm	W - cm
1.	*селище* *следи от рудодобив*	320	1325	К-9-32-61	6,8	34,5
2.	*следи от рудодобив*	194	300	К-9-32-77,78	33	48,5
3.	*оброк*	260	650	К-9-32-77	35	38,5

с. ГОРНО УЙНО

№	вид	посока -º	разстояние - m	картен лист №	S - cm	W - cm
1.	*могила*	332	2050	К-9-32-143	15,2	18,6
2.	*могила*	334	2125	К-9-32-143	18	19,7
3.	*рудодобив*	340-350	1750-1900	К-9-32-143	14,8	24,6
4.	*селище*	0	1700	К-9-32-143	14,5	37,5
5.	*селище*	27	550	К-9-32-159	38	43,5
6.	*некропол* *гробница* *оброк*	16	225	К-9-32-159	33	39,3
7.	*селище* *некропол*	121	250	К-9-32-159	28	43
8.	*църква* *оброк*	198	425	К-9-32-159	21	35,2
9.	*оброк*	142	1675	К-9-32-160	2,2	8,2
10.	*некропол*	151	1825	К-9-32-176	46,5	5,2
11.	*крепост* *некропол*	196	1300	К-9-32-159	3,5	31
12.	*църква* *некропол*	241	2425	К-9-32-158	8,9	43,4
13.	*могила*	135	2525	К-9-32-176	42,5	22,5

с. ДОБРИ ДОЛ

№	вид	посока - º	разстояние - m	картен лист №	S - cm	W - cm
1.	*селище*	108	2975	К-9-33-115	16	49
2.	*църква* *оброк*	98	2375	К-9-33-115	27,6	38,8
3.	*селище*	91	1700	К-9-33-115	33	25,6
4.	*селище*	109	1325	К-9-33-115	24	17,5
5.	*оброк*	129	400	К-9-33-114	30,8	49,5
6.	*селище*	177	1250	К-9-33-114	8	43,5
7.	*оброк*	251	675	К-9-33-114	29,5	29,2

с. ДОЛНИ КОРИТЕН

№	вид	посока-º	разстояние - m	картен лист №	S-cm	W-cm
1.	*селище*	25	125	К-9-32-127	47,5	37
2.	*гробница*	203	350	К-9-32-127	40,5	33,5
3.	*могила*	245	1150	К-9-32-127	36,3	16

с. ДОЛНО КОБИЛЕ

№	вид	посока - º	разстояние - m	картен лист №	S - cm	W – cm
1.	*селище* *оброк*	48	175	К-9-32-94	43	24
2.	*църква* *оброк*	37	800	К-9-32-78	4,5	29,7
3.	*крепост*	30	1075	К-9-32-78	10,3	31,4
4.	*селище*	23	1400	К-9-32-78	19	30
5.	*рудодобив*	7	1475	К-9-32-78	22	24,5
6.	*крепост*	67	1275	К-9-32-78	1	45

с. ДОЛНО УЙНО

№	вид	посока -º	разстояние - m	картен лист №	S -cm	W – cm
1.	*селище*	9	775	К-9-32-175	18,3	42,5
2.	*селище*	82	250	К-9-32-175	4	45
3.	*селище* *крепост* *оброк*	141	325	К-9-32-191	47	45
4.	*селище* *некропол*	225	950	К-9-32-191	9	27
5.	*могила*	218	950	К-9-32-191	39	29
6.	*могила*	217	1000	К-9-32-191	37,3	29
7.	*могила*	84	600	К-9-32-176	4	2,2
8.	*могила*	273	2825	К-9-32-174	5	33
9.	*некропол*	151	750	К-9-32-191	39,5	49
10.	*селище*	184	1900	К-9-32-191	35	37

с. ДРАГОЙЧИНЦИ

№	вид	посока - º	разстояние - m	картен лист №	S -cm	W - cm
1.	*църква* *оброк*	344	2000	К-9-32-28	49,8	49,7
2.	*рудодобив*	295	2100	К-9-32-28	27,4	23,5
3.	*селище*	318	875	К-9-32-28	32,5	47,3
4.	*крепост*	331	650	К-9-32-29	24	6
5.	*рудодобив*	35	1250	К-9-32-29	32,3	26,7
6.	*църква* *оброк*	70	1200	К-9-32-29	20,3	36
7.	*селище*	73	1175	К-9-32-29	18,5	36,7
8.	*църква* *оброк*	232	700	К-9-32-29	1,5	2,5
9.	*селище*	209	1500	К-9-32-44	34,5	49
10.	*църква*	155	2550	К-9-32-45	17,5	32
11.	*селище*	147	2625	К-9-32-45	17	40,5
12.	*селище*	122	1075	К-9-32-29	1,5	31

с. ЗЛОГОШ

№	вид	посока - º	разстояние - m	картен лист №	S - cm	W -cm
1.	*некропол*	332	750	К-9-33-129	5,2	46
2.	*селище*	310	1000	К-9-33-129	4,2	38,3
3.	*оброк*	291	1250	К-9-33-145	48,3	30,6
4.	*оброк*	286	900	К-9-33-145	45	35,8
5.	*оброк*	215	575	К-9-33-145	31	47
6.	*селище*	194	1300	К-9-33-145	16	41,5
7.	*могила*	322	2050	К-9-33-129	22,8	27,6

с. КИСЕЛИЦА

№	вид	посока - º	разстояние – m	картен лист №	S - cm	W - cm
1.	*селище* *некропол*	37	175	К-9-32-93	48,5	36
2.	*оброк*	140	125	К-9-32-93	45,5	35,5
3.	*могила*	237	325	К-9-32-93	42,5	29,3
4.	*могила*	206	625	К-9-32-93	34,6	27,8

с. КОСОВО

№	вид	посока -º	разстояние - m	картен лист №	S - cm	W - cm
1.	*крепост*	309	2650	К-9-32-47	39	4,7
2.	*некропол*	313	2750	К-9-32-47	42,5	5,8
3.	*могила*	325	3200	К-9-32-31	5,5	10
4.	*оброк*	333	3050	К-9-32-31	7,5	19,8
5.	*оброк*	125	2575	К-9-32-64	22,4	45,9

с. МЕТОХИЯ

№	вид	посока - º	разстояние - m	картен лист №	S - cm	W - cm
1.	*селище*	230	525	К-9-32-76	46,2	35,7
2.	*оброк*	215	625	К-9-32-76	42,5	38
3.	*селище*	187	550	К-9-32-76	41,7	47,5
4.	*некропол*	128	1450	К-9-32-77	35	20
5.	*селище*	131	1475	К-9-32-77	32	19
6.	*рудодобив*	136	1525	К-9-32-77	29	17,5
7.	*могила*	50	1000	К-9-32-61	17	13,5

с. ПОБИТ КАМЪК

№	вид	посока - º	разстояние - m	картен лист №	S - cm	W – cm
1.	*оброк*	0	0	К-9-32-43	4	47,5
2.	*оброк*	324	300	К-9-32-43	10	42,7
3.	*рудодобив*	252	575	К-9-32-59	49,1	38
4.	*рудодобив*	254	775	К-9-32-59	47	31,5
5.	*рудодобив*	215	2125	К-9-32-59	20	23
6.	*рудодобив*	176	725	К-9-32-59/60	37	49

с. ПОЛЕТИНЦИ

№	вид	посока - º	разстояние - m	картен лист №	S - cm	W - cm
1.	*оброк*	32	125	К-9-33-161	23,5	19,3
2.	*селище* *некропол*	70	150	К-9-33-161	22,3	22
3.	*църква*	0	0	К-9-33-161	20,4	18,4
4.	*селище* *некропол*	238	1400	К-9-32-176	3,5	46
5.	*църква* *некропол*	236	1525	К-9-32-176	0,2	44
6.	*оброк*	270	750	К-9-33-161	18,3	3

с. ПОЛСКА СКАКАВИЦА

№	вид	посока - º	разстояние - m	картен лист №	S - cm	W - cm
1.	*оброк*	357	3600	К-9-33-147	16	16
2.	*селище*	29	3350	К-9-33-148	1	6
3.	*крепост*	36	3425	К-9-33-164	48,5	11
4.	*църква*	37	3450	К-9-33-179	48,5	11
5.	*църква*	102	1000	К-9-33-179	39	39,5
6.	*градище*	134	925	К-9-33-179	30,5	31
7.	*оброк*	188	1125	К-9-33-178	21	18
8.	*оброк*	248	1600	К-9-33-178	29	38,5
9.	*селище*	248	1375	К-9-33-179	36	41
10.	*оброк*	282	950	К-9-33-179	47,5	1,5
11.	*селище*	298	325	К-9-33-179	45	17
12.	*църква*	0	0	К-9-33-179	44,5	19,5
13.	*некропол*	232	200	К-9-33-179	41	18
14.	*селище* *некропол*	256	550	К-9-33-179	40	10

с. СРЕДОРЕК

№	вид	посока - º	разстояние - m	картен лист №	S - cm	W - cm
1.	*селище*	358	2700	К-9-32-63	27,5	3,5
2.	*оброк*	353	2500	К-9-32-63	26	1
3.	*оброк*	350	2000	К-9-32-62	13,4	45,8
4.	*селище*	65	650	К-9-32-79	28,6	16,2
5.	*селище*	90	850	К-9-32-79	23,5	20,3
6.	*могила*	109	1400	К-9-32-79	14,1	29,8
7.	*могила* *църква* *оброк*	107	1425	К-9-32-79	14,5	30,5
8.	*некропол*	106	1375	К-9-32-79	15	29,7

с. СУШИЦА

№	вид	посока - º	разстояние - m	картен лист №	S - cm	W - cm
1.	*крепост* *оброк*	67	1050	К-9-33-114	8,5	7
2.	*селище*	78	900	К-9-33-114	4	5
3.	*оброк*	60	525	К-9-33-113	5,8	47
4.	*селище*	27	500	К-9-33-113	8,2	42

с. ТРЕКЛЯНО

№	вид	посока - º	разстояние - m	картен лист №	S - cm	W - cm
1.	*некропол гробница*	350	2025	К-9-32-80	43,5	21,5
2.	*крепост*	280	200	К-9-32-80	3	25,5
3.	*могила*	273	250	К-9-32-80	4	21,1
4.	*крепост*	83	1975	К-9-33-81	46	8,5
5.	*рудодобив*	156	1675	К-9-32-96	22,8	42,2
6.	*могила*	158	1700	К-9-32-96	22	42,2
7.	*църква*	161	1925	К-9-32-96	16,5	42
8.	*скит*	182	2850	К-9-32-112	46	29
9.	*рудодобив*	137	2875	К-9-33-81	6	17,5
10.	*рудодобив*	233	925	К-9-32-96	41,5	16
11.	*църква*	153	1500	К-9-32-96	27	43
12.	*градище*	127	2600	К-9-33-81	27	21
13.	*селище*	4	2125	К-9-32-80	46	36

с. УШИ

№	вид	посока -º	разстояние – m	картен лист №	S - cm	W - cm
1.	*селище*	126	825	К-9-32-111	34,7	30
2.	*оброк*	72	1000	К-9-32-95	0,6	36,7
3.	*оброк*	304	1075	К-9-32-94	6,3	49,3
4.	*селище*	279	3225	К-9-32-94	4	4,7
5-9.	*група могили*	282	2550	К-9-32-94	3,9	16,5
10.	*следи от рудодобив*	0	925	К-9-32-95	12,6	17,4
11.	*следи от рудодобив*	7	925	К-9-32-95	12	20
12.	*светилище*	13	1000	К-9-32-95	14	23
13.	*водопровод*	22	1675	К-9-32-95	26	30
14.	*селище*	315	1375	К-9-32-94	14	45

с. ЧЕШЛЯНЦИ

№	вид	посока - º	разстояние – m	картен лист №	S - cm	W - cm
1.	*селище*	228	2000	К-9-32-61	28,7	33,5
2.	*църква*	300	1900	К-9-32-61	28,3	34,5
3.	*могила*	227	1750	К-9-32-61	25,8	35,3